

APSTIPRINĀTS
ar Balvu novada Domes
2018.gada 25.janvāra
lēmumu (sēdes prot. Nr.,.§)

BALVU NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2018.-2024.GADAM

PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

PASŪTĪTĀJS: BALVU NOVADA PAŠVALDĪBA

IZPILDĪTĀJS: PIEGĀDĀTĀJU APVIENĪBA SIA "KONSPORTS" UN SIA „REĢIONĀLIE PROJEKTI”

2017.GADS

SATURA RĀDĪTĀJS

Metodoloģija	5
Ievads.....	6
1 Balvu novada vispārējs raksturojums	8
2 Iedzīvotāji	10
2.1 Demogrāfijas rādītāji	10
2.1.1 Iedzīvotāju skaita dinamika un struktūra	10
2.1.2 Iedzīvotāju vecuma struktūra un demogrāfiskā slodze	13
2.2 Iedzīvotāju nodarbinātība un bezdarbs	15
2.2.1 Nodarbinātība	15
2.2.2 Bezdarbs	16
2.3 Iedzīvotāju labklājība un ieņēmumi.....	17
3 Sociālā infrastruktūra un pakalpojumi	21
3.1 Izglītības iespējas un izglītības iestāžu pieejamība	21
3.1.1 Pirmsskolas izglītība, pamatizglītība, vispārējā vidējā izglītība.....	21
3.1.2 Profesionālās ievirzes izglītība un interešu izglītība	22
3.1.3 Profesionālā izglītība.....	23
3.2 Kultūrvidē, kultūras iestāžu un pasākumu pieejamība.....	25
3.2.1 Kultūras iestādes un aktivitātes.....	25
3.2.2 Kultūras infrastruktūra	26
3.2.3 Kultūras uzņēmējdarbība.....	26
3.3 Sporta un aktīvas atpūtas iespējas	29
3.4 Veselības aprūpe un sociālā aizsardzība.....	32
3.4.1 Veselības aprūpe	32
3.4.2 Sociālā aizsardzība	35
3.4.3 Pansionāts “Balvi”	36
3.5 Sabiedriskā drošība un kārtība	36
3.5.1 Pašvaldības policija	36
3.5.2 Ugunsdzēsība.....	36
4 Tehniskā infrastruktūra un pakalpojumi	38
4.1 Transporta infrastruktūra	38
4.1.1 Autoceļi.....	38
4.1.2 Ielas.....	39
4.1.3 Velotransports	39
4.2 Inženiertehniskā infrastruktūra	41

4.2.1	Siltumapgāde	41
4.2.2	Ūdensapgāde un kanalizācija	41
4.2.3	Gāzes apgāde	44
4.2.4	Elektroapgāde un ielu apgaismojums	44
4.2.5	Sakari, IT	45
5	Nekustamais īpašums	47
5.1.1	Zeme	47
5.1.2	Apbūve	47
5.1.3	Kapsētas	48
6	Ekonomiskās attīstības raksturojums	50
6.1	Uzņēmējdarbība	50
6.1.1	Balvu novada uzņēmumi, saimniecības, biedrības, sabiedriskās organizācijas un draudzes ..	50
6.1.2	Lauksaimniecība, mežsaimniecība	56
6.1.3	Tirdzniecības un pakalpojumu nozare	57
7	Publiskā pārvalde	62
7.1	Pašvaldība	62
7.1.1	Struktūra un funkcijas	62
7.1.2	Pašvaldības komunikācija ar iedzīvotājiem	65
7.2	Pašvaldības budžets	65
7.3	Investīciju projekti un to finansēšanas avoti	69
7.4	Jaunatnes politika	76
8	Dabas resursi	78
8.1	Novada platības vispārējais raksturojums	78
8.2	Lauksaimniecības zeme	79
8.3	Meži un purvi	79
8.4	Ģeoloģiskie resursi	79
8.5	Ūdens resursi	79
8.6	Aizsargājamās dabas teritorijas	80
8.6.1	Dabas liegumi:	81
8.6.2	Dabas pieminekļi:	82
8.7	Parku teritorijas	84
9	Kultūrvēsturiskais mantojums	85
10	Nozaru raksturojums	87
10.1	Pārvalde un pārvaldība	87
10.2	Transports, inženierkomunikācijas, publiskā ārtelpa	88
10.3	Sociālā infrastruktūra un pakalpojumi	90

10.4	Uzņēmējdarbība	93
------	----------------------	----

Dokumentā izmantoto fotogrāfiju avots: Balvu novada pašvaldība

Dokumentā sagatavoto attēlu autors: SIA "Reģionālie projekti"

METODOLOĢIJA

Balvu novada Attīstības programma 2018. - 2024.gadam izstrādāta, vadoties pēc Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Reģionālās politikas departamenta Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas izstrādātajiem "Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī" (aktualizētā redakcija 2014.gada 3.decembris) ieteikumiem, ievērojot tematisko pieeju pašreizējās situācijas raksturojuma un analīzes veikšanā un ekonomisko skatījumu attīstības plānošanai.

Ministru kabineta 14.10.2014. Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" nosaka Attīstības programmas izstrādes procedūru un saturu.

Attīstības programmā ietilpst:

- 1) Stratēģiskā daļa;
- 2) Rīcības un investīciju plāns;
- 3) Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība.

Pašreizējās situācijas raksturojums tiek izstrādāts kā atsevišķs sējums, kuru par pamatu var izmantot visiem Balvu novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Šis sējums ir kā informatīvs materiāls, kuru pastāvīgi var aktualizēt (redakcija sagatavota 2017.gadā).

Lai sasniegtu Attīstības programmas mērķi un racionāli izvērtētu Balvu novada attīstības perspektīvas, dokumenta izstrādē izmantotas sekojošas metodes:

- saistīto plānošanas dokumentu analīze (valsts, reģionāla un vietēja līmeņa, kā arī teritoriju, ar kurām Balvu novads robežojas);
- iedzīvotāju anketēšana, anketēšanas rezultātu apkopošana un analīze;
- statistikas datu un pārskatu apkopošana un analīze;
- attīstības tendenču novērtējums (galvenokārt izmantoti pieejamie dati par pēdējiem 3 gadiem);
- novada raksturojošo rādītāju salīdzināšana ar citu teritoriju rādītājiem vai valsts vidējiem rādītājiem;
- tematiskās darba grupas;
- nozaru speciālistu iesaiste dokumenta izstrādes procesā.

Lai nodrošinātu integrētas pieejas izmantošanu attīstības plānošanā, veikta vispusīga plānošanas dokumentu analīze, kā arī ņemtas vērā ne tikai Balvu novada pašvaldības, kaimiņu pašvaldību, bet arī iedzīvotāju, uzņēmēju, dažādu nozaru profesionāļu u.c. intereses un izaugsmes perspektīvas. Pētīta jomu un teritoriju savstarpējā mijiedarbība, nodrošinot līdzsvarotu ekonomisko, sociālo un vides attīstību.

Sagatavojot Rīcības un Investīciju plānu, ievērots iepriekš jau īstenoto projektu konteksts, tādējādi nodrošinot to īstenošanas pēctecību.

IEVADS

Balvu novada Attīstības programma ir pašvaldības vidēja termiņa plānošanas dokuments 2018.-2024.gadam, kas nosaka novada attīstības prioritātes, rīcības virzienus un uzdevumus, kā arī to īstenotājus un finanšu resursus ilgtermiņa prioritāšu īstenošanai.

Attīstības programmas loma ir:

- apzināt un novērtēt pašvaldības rīcībā esošos resursus (dabas resursi, infrastruktūra, cilvēkresursi), piedāvājot skaidru redzējumu un risinājumus to efektīvākai izmantošanai;
- mērķtiecīgi plānot rīcības un investīcijas (t.sk. pamats pašvaldības budžeta plānošanai);
- sekmēt visa veida investīciju piesaisti (t.sk. pamats valsts atbalsta plānošanai ārvalstu un vietējo privāto investīciju piesaistei);
- sekmēt teritorijas atpazīstamību.

Attīstības programmas izstrāde uzsākta pamatojoties uz Balvu novada Domes 2016.gada 14.jūlija sēdes lēmumu "Par darba uzdevuma precizēšanu Balvu novada attīstības programmas 2018.-2024.gadam izstrādei" (prot. Nr.10, 23.§) un Darba uzdevumu Balvu novada attīstības programmas 2018.-2024.gadam izstrādei.

Attīstības programmas izstrāde veikta, pamatojoties uz Latvijas Republikas (turpmāk tekstā – LR) likuma "Par pašvaldībām" 14.panta otrās daļas 1.punktu, Attīstības plānošanas sistēmas likuma 6.panta ceturto daļu, Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5.panta pirmās daļas 3.punkts; 12.panta pirmā daļa, 14.10.2014. Ministru kabineta noteikumiem Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem".

Attīstības programma sagatavota, ņemot vērā sekojošus plānošanas dokumentus:

- valsts līmeņa plānošanas dokumentus:
 - Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam (NAP2020).
- reģionāla līmeņa plānošanas dokumentus:
 - Latgales stratēģija 2030;
 - Latgales programma 2010.-2017.gadam.
- vietēja līmeņa plānošanas dokumentus:
 - Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam;
 - Balvu novada teritorijas plānojums 2012.-2023.gadam;
 - Balvu pilsētas ielu satiksmes drošības programma 2010.-2025.gadam (aktualizēta 09.06.2016.);
 - Balvu novada ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2014.-2020.gadam;
 - Balvu novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2014.-2020.gadam;
 - Balvu novada kultūras nozares darbības programma 2016.-2017.gadam;
 - Balvu novada sporta un atpūtas attīstības programma 2016.-2017.gadam;
 - Balvu novada pašvaldības aģentūras "Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs" darbības attīstības stratēģija 2016.-2018.gadam;
 - Balvu novada muzeja darbības un attīstības stratēģija 2017.-2022.gadam;
- nozaru plānošanas dokumentus;

- Balvu novada pašvaldības un tās institūciju sniegtos datus (t.sk. publiskie gada pārskati, uzraudzības ziņojumi par novada plānošanas dokumentu īstenošanu, uzsākto un plānoto infrastruktūras investīciju projekti u.c.);
- LR Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk tekstā – CSP), Valsts reģionālās attīstības aģentūras (turpmāk tekstā – VRAA), Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk tekstā – NVA), Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk tekstā – PMLP), Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk tekstā – VID), Valsts zemes dienesta (turpmāk tekstā – VZD), SIA „Lursoft”, VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk tekstā – LVĢMC) u.c. institūciju apkopotos datus;
- Attīstības programmas izstrādes nozaru darba grupās, publiskajā apspriedē iegūto informāciju, un citu informāciju (viedokļus), kas iegūta Attīstības programmas izstrādes procesa komunikācijā ar ieinteresētajām pusēm, t.sk. iedzīvotāju aptaujas rezultāti.

Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēma (TAPIS) ir primārā plānošanas dokumentu publicēšanas darba vide un informācijas avots, un novada attīstības programma TAPIS izstrādāta, ievērojot normatīvajā aktā par teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmu noteiktās prasības.

Vides pārraudzības valsts birojs 13.12.2016. pieņēma lēmumu Nr.71 par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu Balvu novada attīstības programmai 2018. - 2024.gadam.

1 BALVU NOVADA VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS

Balvu novads ir pašvaldība Latgalē, kas atrodas Latvijas ziemeļaustrumu daļā, Ziemeļlatgalē (skat. Attēls 1-1.). Balvu novads izveidots 2009.gada 1.jūlijā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, apvienojot Balvu pilsētu ar Balvu, Bērzkālnes, Bērzpils, Briežuciema, Krišjāņu, Kubulu, Lazdulejas, Vīksnas, Tilžas, Vectilžas un Vīksnas pagastu (skat. Attēls 1-2.).

Attēls 1-1. **Balvu novada novietojums Latvijas Republikā**

Novada administratīvais centrs atrodas Balvu pilsētā. Balvi – reģionālas nozīmes centrs, Tilža – novada nozīmes centrs (skat. Attēls 1-2.). Balvu pilsēta ir lielākais saimnieciskais centrs Latgales reģiona ziemeļu daļā, kas nodrošina pakalpojumu pieejamību salīdzinoši plašām teritorijām.

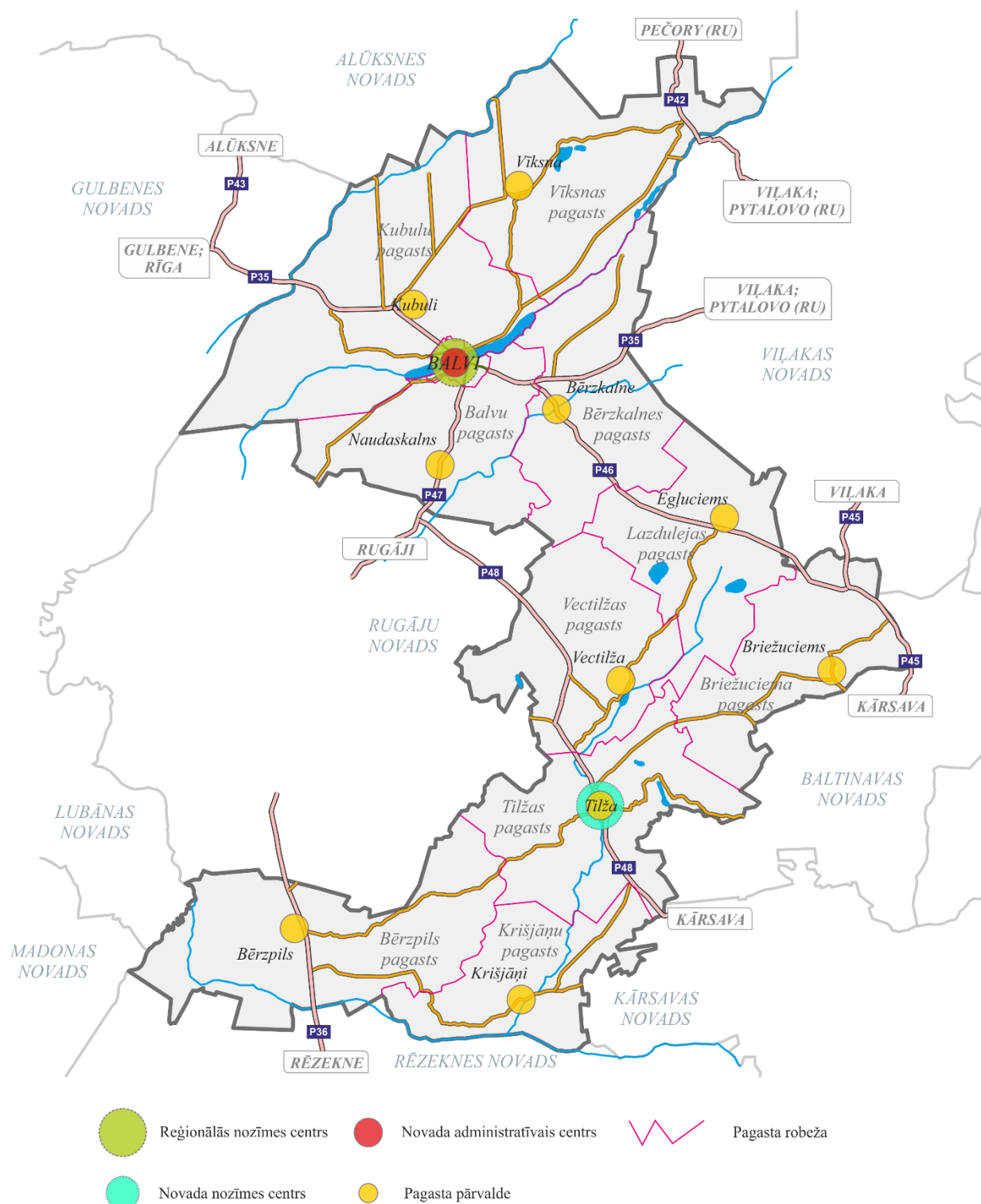
Novada platība ir 1045,21 km². Balvu pilsētas platība – 5,1 km² (aizņem 0,5% no novada kopējās platības).

Balvu novads robežojas ar 9 novadiem - Gulbenes, Alūksnes, Viļakas, Baltnavas, Kārsavas, Rēzeknes, Madonas, Lubānas un Rugāju novadiem.

Pēc PMLP datiem 2017.gada 1.janvārī Balvu novadā dzīvoja 13 478 iedzīvotāji, no tiem 6 915 (51,3% no visiem novada iedzīvotājiem) dzīvoja Balvu pilsētā. Salīdzinot ar 2016.gada 1.janvārī reģistrētiem datiem, migrācijas un negatīvās demogrāfiskās situācijas rezultātā iedzīvotāju skaits samazinājies par 416.

Nozīmīgākie novada teritoriju šķērsojošie valsts autoceļi ir reģionālas nozīmes autoceļš P35 Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas robeža (Vientuļi), P47 Balvi – Kapūne, P36 Rēzekne – Gulbene un P45 Viļaka – Kārsava (projekts “Austrumu stīga” autoceļš).

Attālums no novada administratīvā centra līdz Rīgai ir 226 km, Rēzeknei – 80 km, Daugavpilij – 170 km, Jēkabpilij – 145 km, Valmierai – 130 km, Pleskavai (Krievijā) – 150 km, Tartu (Igaunijā) – 200 km, no Latvijas – Krievijas robežpunkta “Vientuļi” – 37 km.

Attēls 1-2. Balvu novada teritoriālais iedalījums

2 IEDZĪVOTĀJI

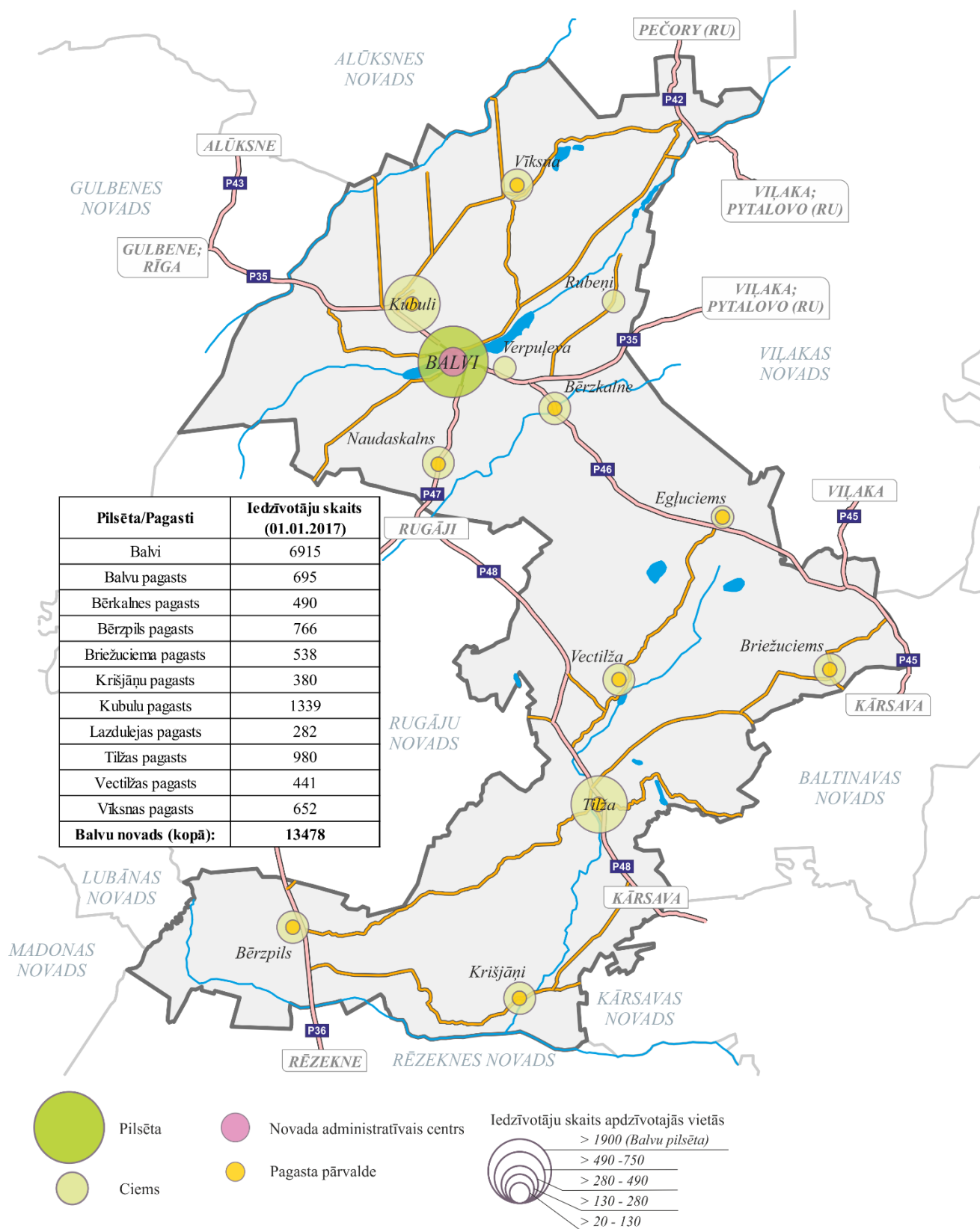
2.1 Demogrāfijas rādītāji

2.1.1 Iedzīvotāju skaita dinamika un struktūra

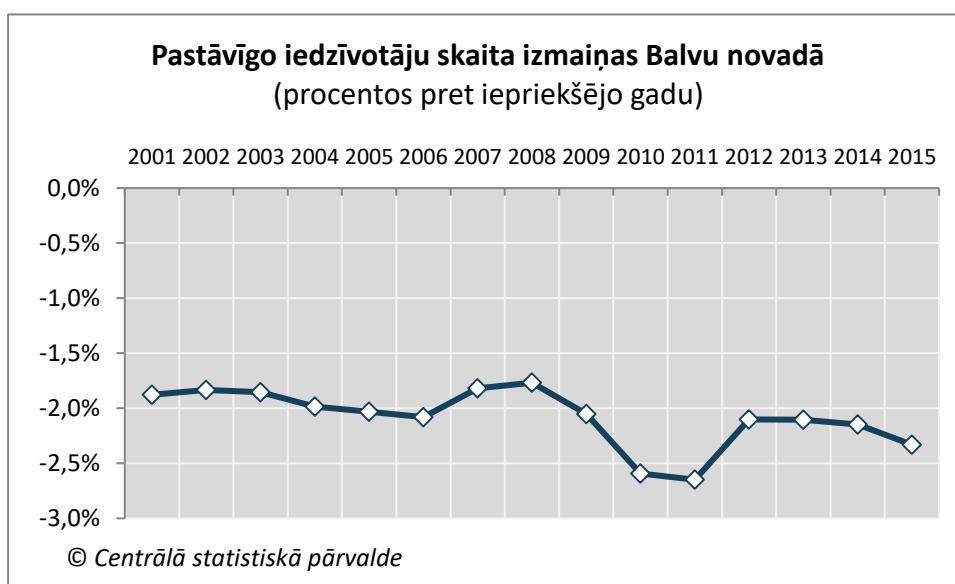
Atbilstoši Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (PMLP) datiem 2017.gada sākumā Balvu novadā dzīvoja 13 478 iedzīvotāji, no tiem 47,7 % vīrieši un 52,3 % sievietes.

Iedzīvotāju blīvums novadā ir 12 cilvēki uz 1 km² teritorijas. Tas 2,5 reizes mazāks salīdzinājumā ar Latvijas vidējo rādītāju (30 cilvēki uz 1 km²) un par 7 cilvēki uz km² mazāks nekā vidēji Latgales reģionā.

Balvu novadā ir vērojama vispārēja iedzīvotāju skaita samazināšanās tendence, kas ir raksturīga Latvijai kopumā. Pēdējo 15 gadu laikā iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 27%.

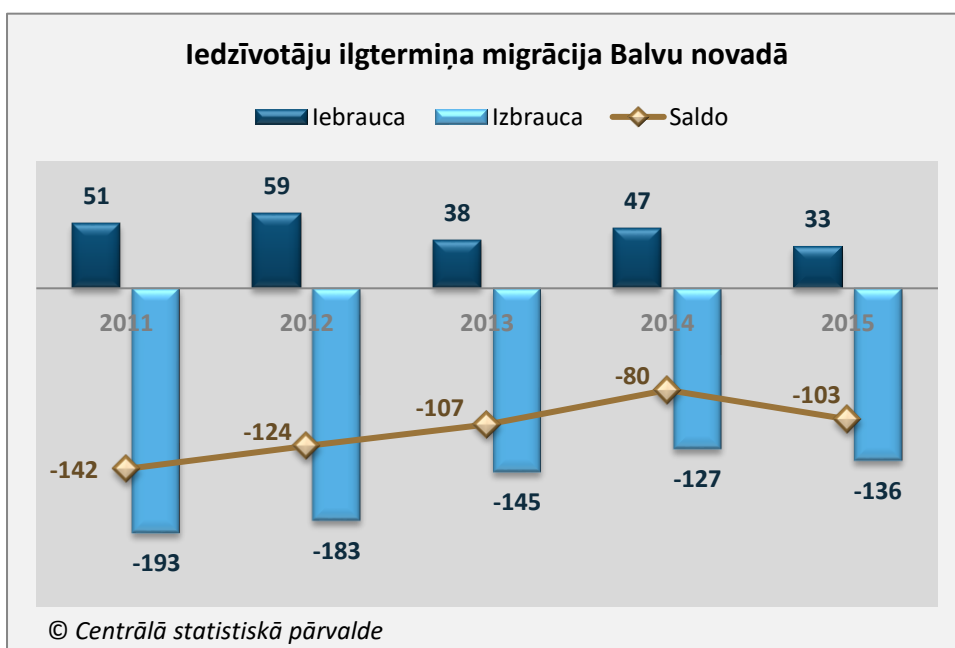

Attēls 2-1. Iedzīvotāju skaits Balvu novadā 2017.gada sākumā (datu avots: PMLP)

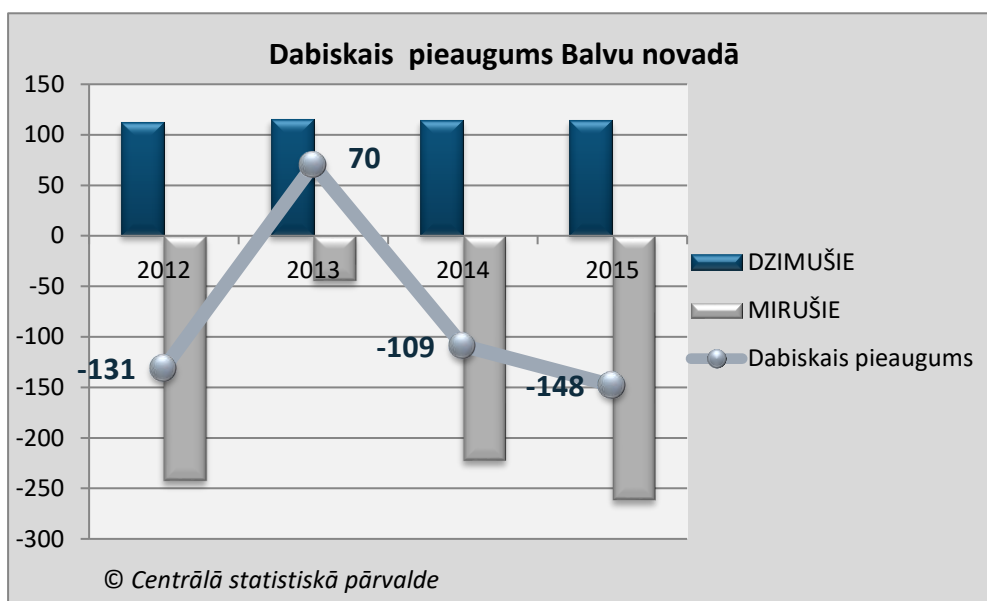

Attēls 2-2. Iedzīvotāju skaita izmaiņas Balvu novadā

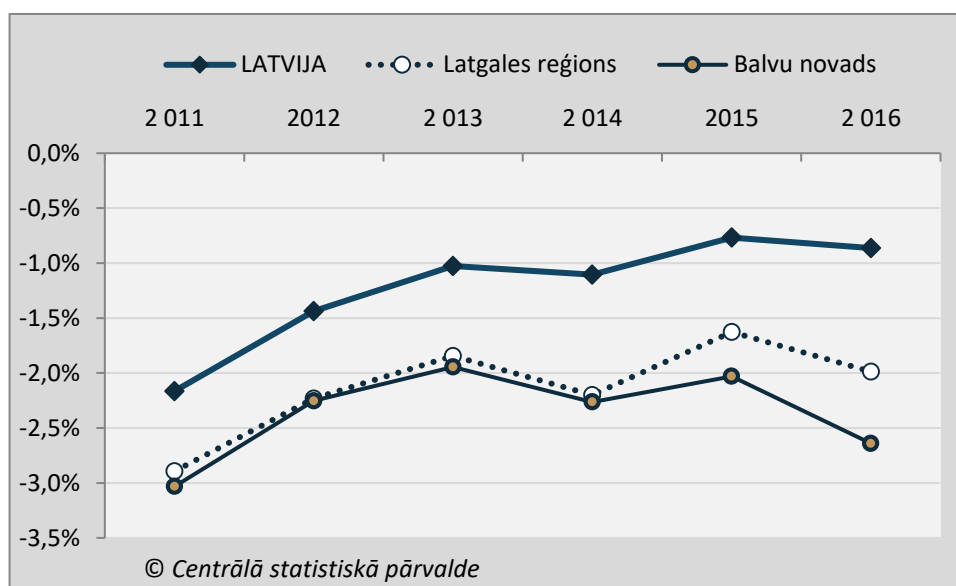
Galvenie iedzīvotāju skaita samazinājuma faktori ir migrācija (Attēls 2-3.) un negatīvais dabiskais pieaugums (Attēls 2-1.).

Attēls 2-3. Ilgtermiņa migrācija Balvu novadā

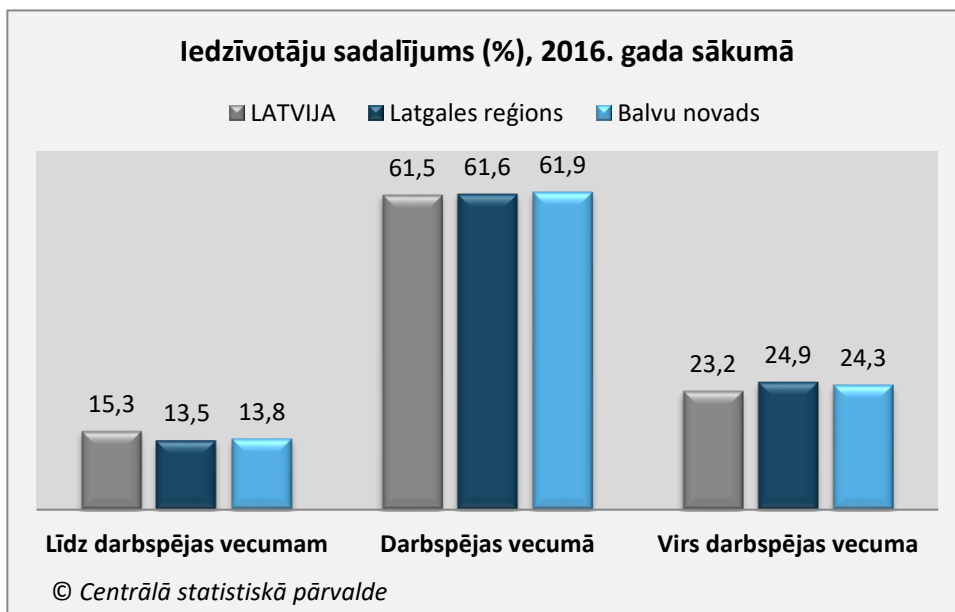
Attēls 2-4. *Dabiskais pieaugums Balvu novadā*

Skatot novada iedzīvotāju skaita izmaiņas gan Latvijas, gan Latgales reģiona mērogā, jāsecina, ka Balvu novads iedzīvotāju skaita samazinājuma ziņā pēdējos gados ir sliktākā situācijā (Attēls 2-5.).

Attēls 2-5. *Iedzīvotāju skaita izmaiņas (procentos pret iepriekšējo gadu)*

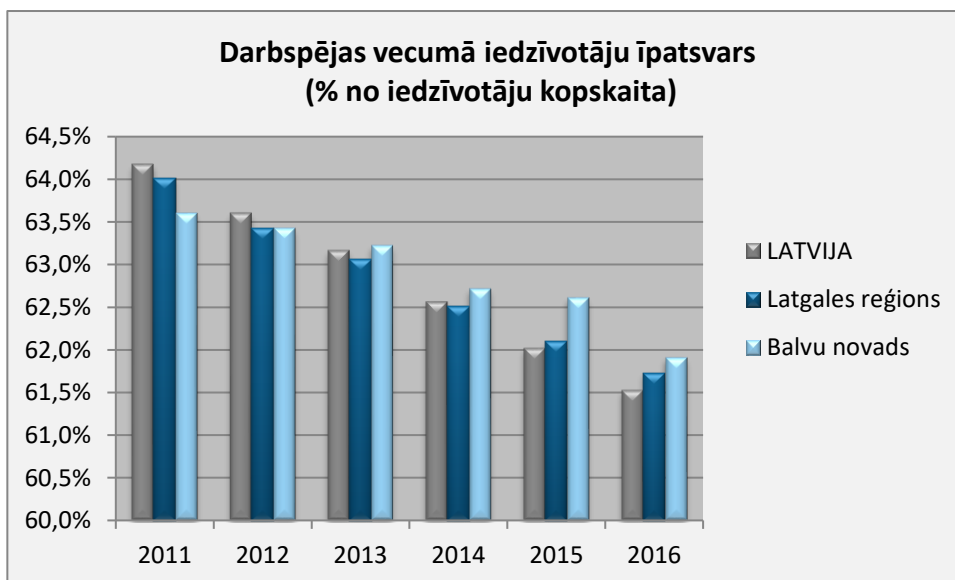
2.1.2 Iedzīvotāju vecuma struktūra un demogrāfiskā slodze

Atbilstoši CSP datiem 2016.gada sākumā Balvu novadā 61,9% iedzīvotāju bija darbaspējas vecumā, 13,8% - līdz darbaspējas vecumam un 24,3% - virs darbaspējas vecuma (Attēls 2-6.).

Attēls 2-6. Iedzīvotāju vecuma struktūra

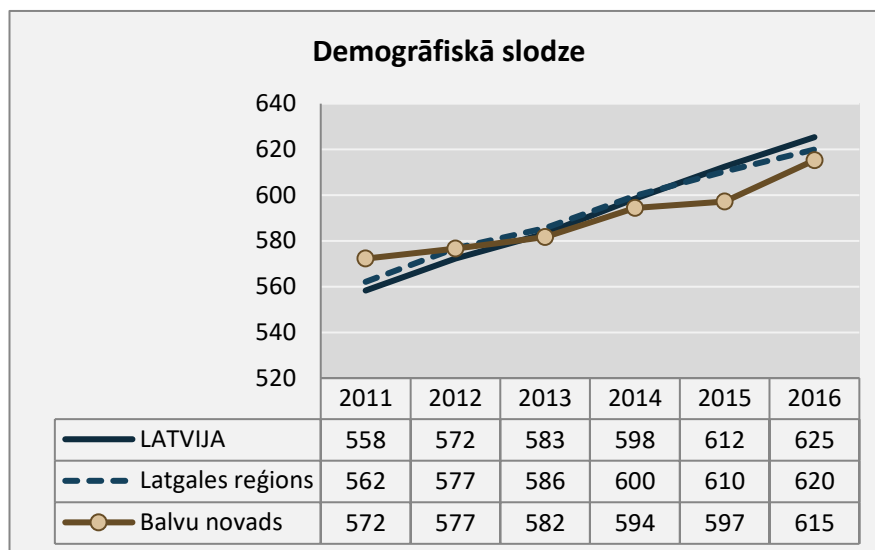
Analizējot iedzīvotāju vecuma struktūru, jāatzīmē pakāpeniska darbaspējīgo iedzīvotāju īpatsvara samazināšanās gan valstī kopumā, gan arī Balvu novadā, kas attiecīgi palielina demogrāfisko slodzi¹. Tomēr pēc šiem rādītājiem Balvu novadam ir neliels pārsvars salīdzinājumā ar Latgales reģionu un Latviju kopumā (Attēls 2-7.).

Attēls 2-7. Darbības vecumā iedzīvotāju īpatsvars, 2011.- 2016.gads

Pēc 2016.gada datiem demogrāfiskā slodze novadā bija 615 iedzīvotāji vecumā līdz darbības vecumam un virs darbības vecuma uz 1000 iedzīvotājiem darbības vecumā, kas ir mazāk nekā vidēji Latvijā un Latgales reģionā. Līdz pat 2012.gadam situācija bija pretēja – demogrāfiskā slodze Balvu novadā bija lielāka nekā vidēji Latvijā un Latgales reģionā (Attēls 2-8.).

¹ Demogrāfiskā slodze ir darbības vecumu nesasnējušo un pārsniegušo personu skaita attiecība vidēji uz 1000 personām darbības vecumā

Attēls 2-8. Demogrāfiskās slodzes līmenis un dinamika

2.2 Iedzīvotāju nodarbinātība un bezdarbs

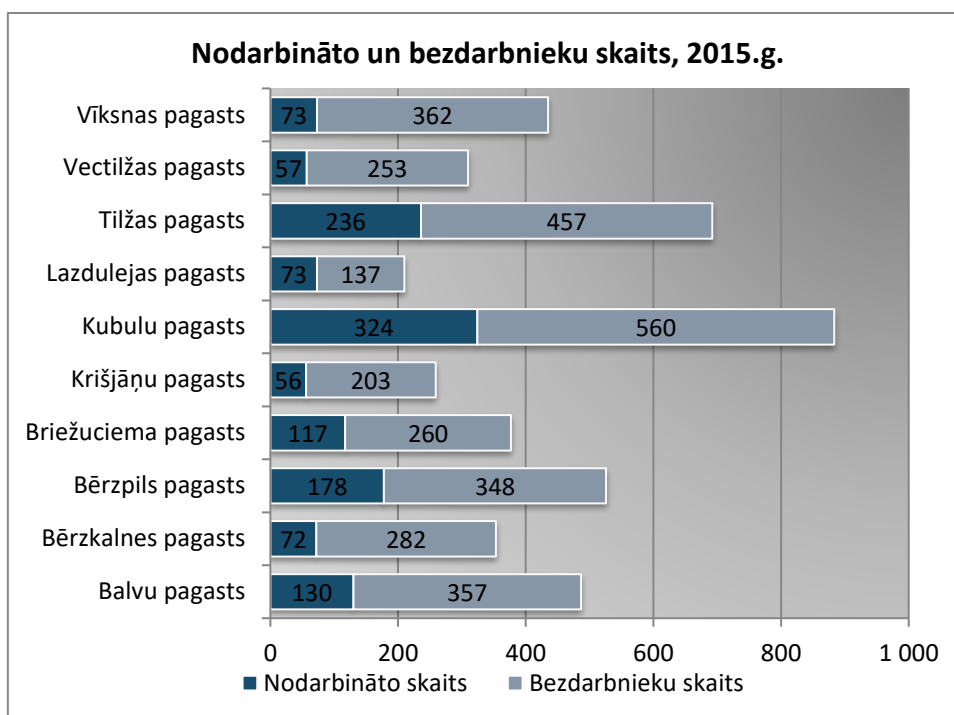
2.2.1 Nodarbinātība

Nemot vērā, ka reģistrētais bezdarba līmenis ir ievērojami zemāks nekā faktiskais, nodarbinātības situācija Balvu novadā saglabājas nelabvēlīga. No iedzīvotājiem darbaspējas vecumā (no 15 līdz 63 gadiem) nodarbināti ir tikai 42,2%, ieskaitot pašnodarbinātas personas (dati par 2015.gadu). Šis ir vidējais rādītājs par visu novadu, ieskaitot pilsētu iedzīvotājus. Faktiskā situācija pagastos ir ievērojami kritiskāka (Tabula 2-1., Attēls 2-9.).

Tabula 2-1. Iedzīvotāju darbaspējas vecumā un nodarbināto skaits Balvu novadā, 2015.gads

	Iedzīvotāji darbaspējas vecumā	Nodarbināto skaits	Nodarbināto skaits procentos no iedzīvotājiem darbaspējas vecumā
Balvu novads	9206	3 883	42,2%
Balvu pilsēta	4673	2 567	54,9%
Balvu pagasts	487	130	26,7%
Bērzkalnes pagasts	354	72	20,4%
Bērzpils pagasts	526	178	33,8%
Briežuciema pagasts	377	117	31,0%
Krišjāņu pagasts	259	56	21,6%
Kubulu pagasts	884	324	36,7%
Lazdulejas pagasts	210	73	34,8%
Tilžas pagasts	693	236	34,1%
Vectilžas pagasts	310	57	18,4%
Vīksnas pagasts	435	73	16,8%

Avots: PMLP, CSP

Attēls 2-9. **Nodarbināto un bezdarbnieku skaits Balvu novada pagastos, 2015.gadā**

Avots: PMLP, CSP

Analizējot nodarbinātības struktūru, jāatzīmē, ka galvenās darba vietas ir koncentrētas sabiedriskajā un privātajā sektorā (83-85%), atlikušie 15-17% ir pašnodarbinātas personas (Tabula 2-2.).

Tabula 2-2. **Nodarbināto skaits pēc faktiskās darbavietas Balvu novadā, 2011.-2015.gads**

	Kopā nodarbināto skaits	Vidējais darbinieku skaits	Pašnodarbinātās fiziskās personas	Vidējais darbinieku skaits (%)	Pašnodarbinātās fiziskās personas (%)
2011	3 728	3 103	625	83,2%	16,8%
2012	3 742	3 129	613	83,6%	16,4%
2013	3 790	3 187	603	84,1%	15,9%
2014	3 920	3 320	600	84,7%	15,3%
2015	3 883	3 218	665	82,9%	17,1%

Avots: CSP

2.2.2 Bezdarbs

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) datiem uz 2017.gada 30.aprīli Balvu novadā bija 1004 reģistrēto bezdarbnieku, kas ir 12,8% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. 56% no visiem bezdarbniekiem ir ilgstoši bezdarbnieki (ilgāk par gadu), 7% - vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem.

Tabula 2-3. **Reģistrēto bezdarbnieku skaits, 2011.-2017.gads**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Latvija	130 296	104 052	93 321	82 027	81 780	78 357	71 705
Latgales reģions	33032	29104	26315	23981	23675	22963	22156
Balvu novads	1696	1508	1428	1270	1218	1058	1004

* Dati uz 2017.gada 30.aprīli

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra

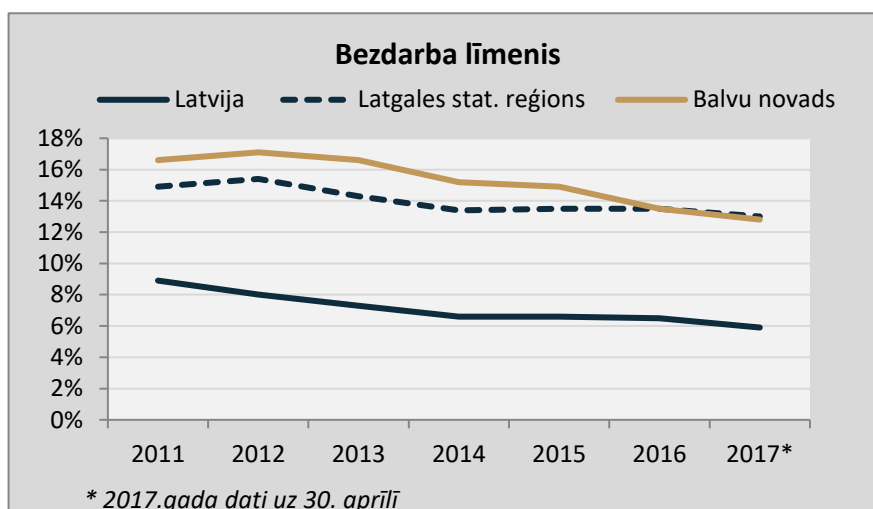
Tabula 2-4. *Bezdarba līmenis, 2011.-2017.gads*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Latvija	8,9%	8,0%	7,3%	6,6%	6,6%	6,5%	5,9%
Latgales reģions	14,9%	15,4%	14,3%	13,4%	13,5%	13,5%	13,0%
Balvu novads	16,6%	17,1%	16,6%	15,2%	14,9%	13,5%	12,8%

* Dati uz 2017.gada 30.aprīli

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra

Vairāku gadu garumā Latvijā ir vērojama bezdarba samazināšanās tendence. Tomēr Latgales reģionā un Balvu novadā bezdarba līmenis divkārt pārsniedz vidējo rādītāju valstī (Attēls 2-10., Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra).

Attēls 2-10. *Bezdarba līmeņa izmaiņas*

Tomēr 2016. gada beigās bezdarba līmeni Balvu rajonā ir izdevies samazināt līdz vidējam rādītājam Latgales reģionā, kas ir uzskatāms par situācijas uzlabojumu.

2.3 Iedzīvotāju labklājība un ieņēmumi

Iedzīvotāju dzīves līmenis ir viens no būtiskākajiem rādītājiem sabiedrības attīstības raksturošanai. Dzīves kvalitāti vislabāk atspoguļo atalgojums un ienākumi.

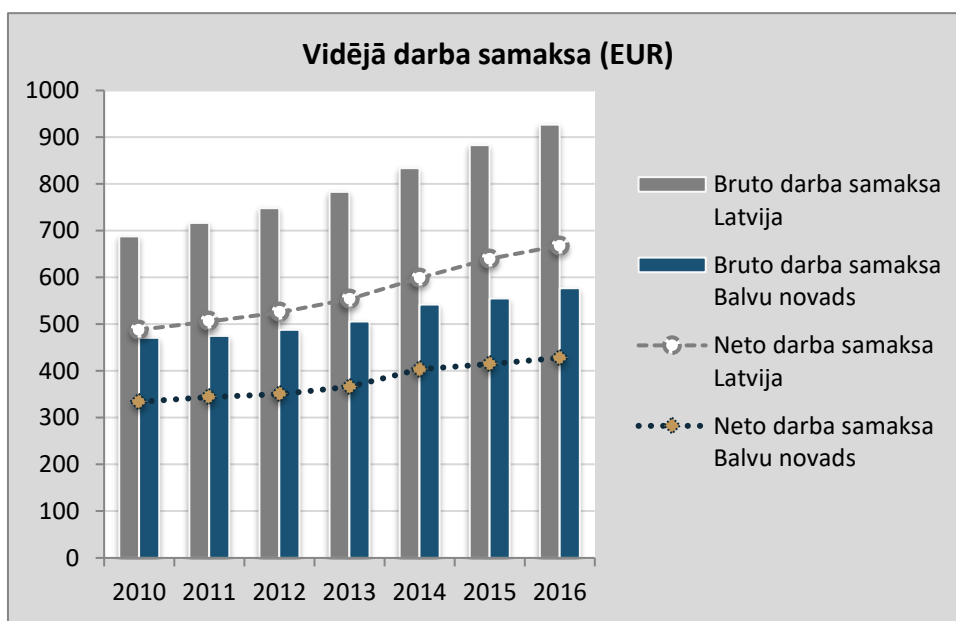
Sākot ar 2011.gadu, strādājošo mēneša vidējā darba samaksa kā Latvijā kopumā, tā arī Latgales reģionā un Balvu novadā pakāpeniski pieaug. 2016.gadā vidējā darba samaksa (neto) Latvijā sastādīja 927 EUR mēnesī, Balvu novadā – 577 EUR, kas ir par 38% zemāk. Valstī noteiktā minimālā mēneša darba alga 380 eiro (uz 01.01.2017.).

Tabula 2-5. *Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa, 2010.-2016.gads*

	Bruto darba samaksa				Neto darba samaksa			
	Latvija		Balvu novads		Latvija		Balvu novads	
	EUR	Pārmaiņas *	EUR	Pārmaiņas *	EUR	Pārmaiņas *	EUR	Pārmaiņas *
2010	688	-1,1%	471	-1,1%	488	-4,1%	334	-5,9%
2011	717	4,2%	475	0,8%	506	3,7%	344	3,0%
2012	748	4,3%	488	2,7%	525	3,8%	350	1,7%
2013	783	4,7%	506	3,7%	554	5,5%	366	4,6%
2014	834	6,5%	542	7,1%	599	8,1%	404	10,4%

2015	883	5,9%	555	2,4%	640	6,8%	415	2,7%
2016	927	5,0%	577	4,0%	668	4,4%	428	3,1%

Avots: CSP

Attēls 2-11. *Strādājošo mēneša vidējās darba samaksas dinamika, 2010.-2016.gads*

Mājsaimniecību ienākumi veidojas no strādājošo darba algas un sociālajiem transfertiem (pensijas, stipendijas, pabalsti) (Tabulas 2-6., 2-7.).

Darba alga veido vairāk nekā pusi mājsaimniecību budžeta. Tāpēc svarīgi iedzīvotāju labklājības faktori ir iespēja iekārtoties darbā un darba samaksas līmenis. Savukārt darba alga nosaka nākotnes pensijas apmēru.

2015.gadā vidējie ieņēmumi uz vienu mājsaimniecības locekli Latgalē bija tikai 283 EUR, kas ir zemākais rādītājs starp Latvijas statistiskajiem reģioniem.

Tabula 2-6. *Mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu sastāvs Latvijas statistiskajos reģionos vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (EUR), 2015.gads*

	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Rīcībā esošais ienākums, pavisam	508,7	445,7	343,27	388,97	368,15	283,68
ienākumi no algotā darba	368,19	329,53	223,22	276,37	260,18	166,74
pašnodarbināto ienākumi	19,61	15,38	18,1	11,45	10,87	12,51
ienākumi no īpašuma	10,19	3,22	1,79	0,42	3,25	0,41
saņemtie transferti	116,78	101,37	102,97	102,28	96,72	106,47
..sociālie transferti	108,29	96,96	98,1	98,35	93,7	102,31
..privātie transferti	8,49	4,4	4,87	3,93	3,03	4,16
citi ienākumi	0,02	0,01	0,04	0,04	0,03	0,04
rīcībā esošo ienākumu samazinošie izdevumi	-6,1	-3,81	-2,86	-1,58	-2,91	-2,5

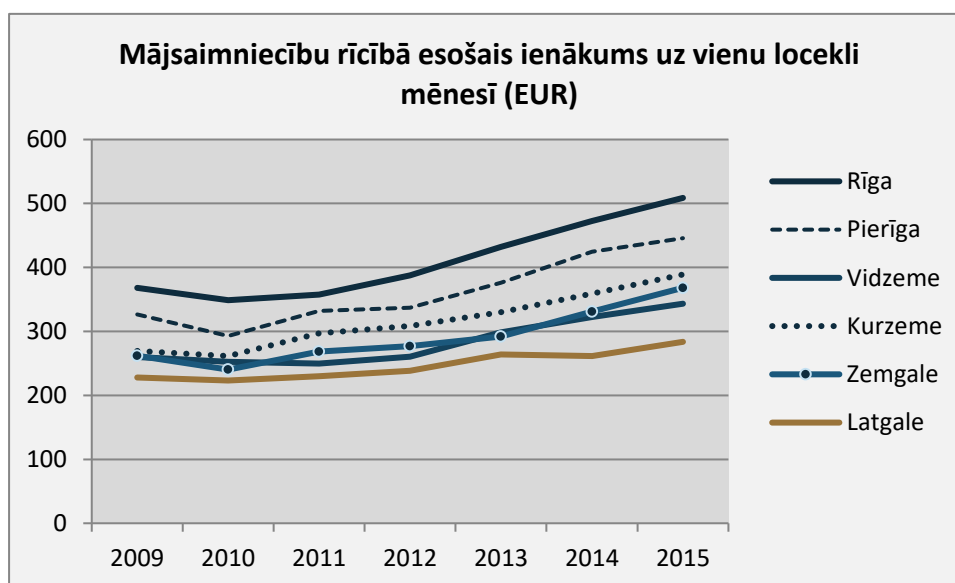
Avots: CSP

Tabula 2-7. *Mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu struktūra Latvijas statistiskajos reģionos vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (%), 2015.gads*

	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Rīcībā esošais ienākums, pavisam	100	100	100	100	100	100
ienākumi no algotā darba	72,4	73,9	65	71,1	70,7	58,8
pašnodarbināto ienākumi	3,9	3,4	5,3	2,9	3	4,4
ienākumi no īpašuma	2	0,7	0,5	0,1	0,9	0,1
saņemtie transferti	23	22,7	30	26,3	26,3	37,5
..sociālie transferti	21,3	21,8	28,6	25,3	25,5	36,1
..privātie transferti	1,7	1	1,4	1	0,8	1,5
citi ienākumi	0	0	0	0	0	0
rīcībā esošo ienākumu samazinošie izdevumi	-1,2	-0,9	-0,8	-0,4	-0,8	-0,9

Avots: CSP

Ilgākā laika posmā ir vērojama krasi dzīves līmeņa atšķirība galvaspilsētā un Latgales reģionā (Attēls 2-12.). Iedzīvotāju noslāņošanās pēc ienākumu līmeņa turpina pastiprināties. Līdz ar to notiek kvalificēta un izglītota darbaspēka aizplūšana uz Rīgu, uzņēmējdarbības bremsēšana Latgales reģionā kopumā un Balvu novadā tai skaitā.

Attēls 2-12. *Mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu dinamika Latvijas statistiskajos reģionos vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, 2009.-2015.gads*

Apskatot nodarbinātības struktūru pēc Balvu rajona statistikas datiem (Tabula 2-8.), var secināt, ka lielākā daļa (85-94%) ir nodarbināti sabiedriskajā sektorā. Vidēji Latvijā 53% no strādājošiem ir nodarbināti sabiedriskajā sektorā un 47% - privātā sektorā.

Tabula 2-8. Aizņemtās darbvietas Balvu novadā vidēji gadā sadalījumā pa darbības sektoriem

	Kopā	Sabiedriskajā sektorā	Privātā sektorā	Sabiedriskajā sektorā	Privātā sektorā
	<i>Absolūtās vērtībās</i>			<i>Procentos no kopskaita</i>	
2010	1 340	1 258	82	93,9%	6,1%
2011	1 362	1 242	120	91,2%	8,8%
2012	1 464	1 255	209	85,7%	14,3%
2013	1 549	1 309	240	84,5%	15,5%
2014	1 504	1 332	172	88,6%	11,4%
2015	1 570	1 361	209	86,7%	13,3%
2016	1 540	1 432	108	93,0%	7,0%

Avots: CSP

3 SOCIĀLĀ INFRASTRUKTŪRA UN PAKALPOJUMI

3.1 Izglītības iespējas un izglītības iestāžu pieejamība

Balvu novada pašvaldībai paredzētās izglītības funkcijas un kompetenci izglītības jomā īsteno Balvu novada pašvaldības iestāde – Izglītības, kultūras un sporta pārvalde. Izglītības, kultūras un sporta pārvalde darbojas saskaņā ar tās nolikumu.

Balvu novadā ir pieejams plašs izglītības institūciju tīkls, kas nodrošināta daudzpusīgu izglītības pieejamību.

Balvu novadā tiek piedāvāta un nodrošināta:

- vispārējā izglītība – pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs;
- interešu izglītība – tiek piedāvāta vispārizglītojošās iestādēs, profesionālās ievirzes izglītības iestādēs un biedrībās;
- profesionālās ievirzes izglītība – mākslas, mūzikas un sporta izglītības iestādēs;
- profesionālā izglītība – profesionālās izglītības kompetences centra “Rīgas Valsts tehnikums” Balvu teritoriālā struktūrvienība.

3.1.1 *Pirmsskolas izglītība, pamatizglītība, vispārējā vidējā izglītība*

Balvu novada pirmsskolas izglītības iestādes (PII):

- Balvu PII „Pīlādžītis”, Balvu pilsētā;
- Balvu PII „Sienāzītis”, Balvu pilsētā;
- Bērzkalnes pirmsskolas izglītības iestāde, Bērzkalnes pagastā;
- Kubulu PII „Ieviņa”, Kubulu pagastā;
- Tilžas pirmsskolas izglītības iestāde, Tilžas pagastā.

Balvu novadā darbojas 6 vispārizglītojošās skolas un 3 skolu filiāles, kā arī vispārizglītojošā internātpamatskola.

- Vispārizglītojošās skolas:
 - ✓ Balvu Valsts ģimnāzija;
 - ✓ Balvu Profesionālā un vispārizglītojošā vidusskola;
 - ✓ Bērzpils vidusskola (arī pirmsskolas izglītības grupa);
 - ✓ Tilžas vidusskola;
 - ✓ Balvu pamatskola;
 - ✓ Stacijas pamatskola;
 - ✓ Tilžas internātpamatskola.
- Filiāles:
 - ✓ Tilžas vidusskolas pirmsskolas izglītības grupa Vectilžā;
 - ✓ Bērzpils vidusskolas Krišjāņu filiāle un pirmsskolas izglītības grupa, Krišjāņu pagastā;
 - ✓ Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāle un pirmsskolas izglītības grupa.

Balvu Profesionālā un vispārizglītojošā vidusskola nodrošina profesionālās izglītības programmu, vispārējās pamatzglītības un vidējās izglītības programmu īstenošanu, kā arī nodrošina pieaugušo izglītību.

3.1.2 Profesionālās ievirzes izglītība un interešu izglītība

Profesionālās ievirzes izglītība Balvu novadā pieejama šādās izglītības iestādēs:

- Balvu Mūzikas skola;
- Balvu Mākslas skola;
- Balvu Sporta skola.

Balvu Mūzikas skola ir Balvu novada pašvaldības dibināta profesionālās ievirzes izglītības iestāde.

Piedāvātās mācību programmas:

- Klavierspēle - apguves ilgums 8 gadi, uzņem no 7 gadu vecuma;
- Akordeona spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Vijoļspēle - apguves ilgums 8 gadi, uzņem no 7 gadu vecuma;
- Flautas spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Klarinetes spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Saksofona spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Trompetes spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Eifonija spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Trombona spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Tubas spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Sitaminstrumentu spēle - apguves ilgums 6 gadi, uzņem no 8-9 gadu vecuma;
- Kora klase - apguves ilgums 8 gadi, uzņem no 7 gadu vecuma.

Kolektīvās muzicēšanas iespējas:

- Vokālie ansambļi;
- Vijoļnieku ansamblis;
- Akordeonistu ansamblis;
- Pūtēju orķestris;
- Koris.

Balvu Mākslas skola ir Balvu novada pašvaldības dibināta un padotībā esoša izglītības iestāde profesionālās ievirzes izglītības programmas mākslā īstenošanai. Skola īsteno profesionālās ievirzes izglītības programmu "Vizuāli plastiskā māksla", kods 20V211001, programmas ilgums 7 gadi.

Balvu Mākslas skolā bērniem no 6 līdz 12 gadiem tiek piedāvāts darboties interešu izglītības pulciņā "Keramika".

Balvu Sporta skola ir Balvu novada pašvaldības iestāde, kura īsteno profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde, kurā īsteno bērnu un jaunatnes sporta izglītības programmas, sagatavo augstas klases sportistus, koordinē un vada mācību iestāžu ārpusstundu sporta darbu, kā arī sniedz metodisku un organizatorisku palīdzību sporta skolotājiem un treneriem.

Balvu Sporta skola piedāvā un īsteno 13 profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas: basketbolā, vieglatlētikā, volejbolā, sporta dejās, grieķu - romiešu cīņā, svarcelšanā un peldēšanā.

Interešu izglītība pieejama:

- Balvu Bērnu un jauniešu centrā – brīvā laika centrs bērniem un jauniešiem. Centrs organizē interešu izglītības pulciņus, vasaras nometnes un citus pasākumus.
- vispārizglītojošās iestādēs;
- profesionālās ievirzes izglītības iestādēs.

3.1.3 Profesionālā izglītība

Profesionālās izglītības kompetences centra (PIKC) "Rīgas Valsts tehnikums" Balvu teritoriālā struktūrvienība uzsāka darbu 2007.gada septembrī. Izglītības iestādē iespējams apgūt izglītības programmu "Komerzinības", iegūstot kvalifikāciju "Komerpcalpojumu darbinieks".

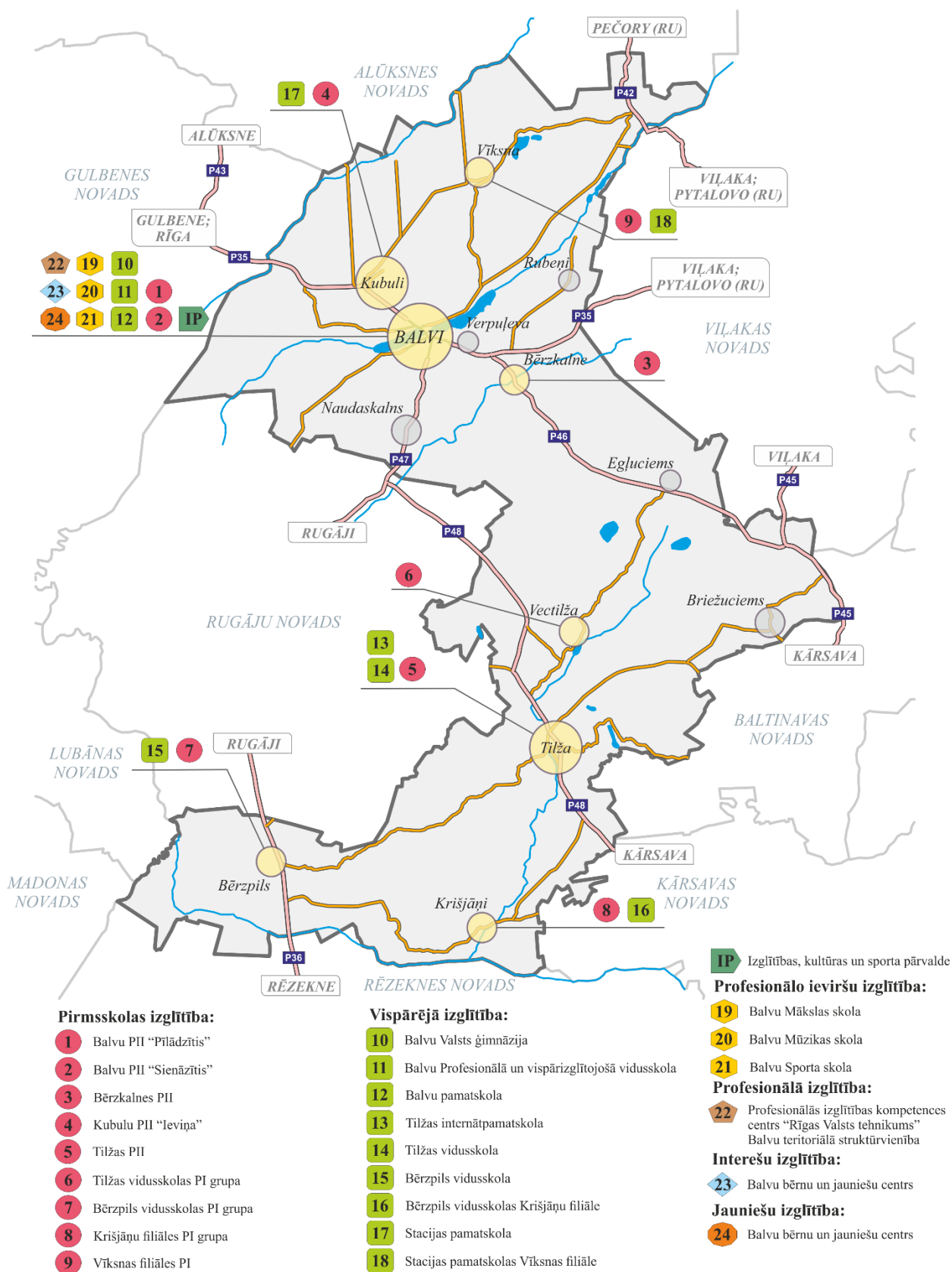
2017.gadā Komerzinību programmā uzņemts 21 izglītojamais, struktūrvienībā strādā 12 pedagogi. Kopā izglītības iestādē 2017./2018.m.g. mācās 60 skolēni.

Notiek tehnikuma sadarbība ar Balvu novada pašvaldības aģentūru "Ziemeļlatgales tūrisma un biznesa centrs", darba devējiem praktisko mācību un kvalifikācijas prakšu organizācijā.

Tabula 3-1. Bērnu un skolēnu skaits novada izglītības iestādēs²

Izglītības iestāde / PI grupa	2015./2016.m.g.	2016./2017.m.g.	2017./2018.m.g.
Balvu Valsts ģimnāzija	288	300	279
Balvu Profesionālā un vispārizglītojošā vidusskola	181 (t.sk. prof. izgl. – 39)	179 (t.sk. prof. izgl. – 46)	214 (t.sk. prof. izgl. – 42)
Balvu pamatskola	459	453	461
Tilžas internātpamatskola	103	91	80
Tilžas vidusskola	92	116	118
Tilžas vidusskolas PI grupa	Tilžas vidusskola Vectilžas filiāle 25 (t.sk. PI grupa – 10)	7	10
Bērzpils vidusskola un PI grupa	80 (t.sk. PI grupa – 15)	91 (t.sk. PI grupa – 18)	130
Bērzpils vidusskolas Krišjāņu filiāle un PI grupa	34 (t.sk. PI grupa – 10)	30 (t.sk. PI grupa – 10)	23
Stacijas pamatskola	90	85	77
Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāle un PI grupa	61 (t.sk. PI grupa – 21)	60 (t.sk. PI grupa – 16)	51
Balvu PII "Pīlādzītis"	194	208	218
Balvu PII "Sienāzītis"	144	153	140
Bērzkalnes PII	26	28	34
Tilžas PII	39	42	35
Kubulu PII "Ieviņa"	55	53	56
Balvu Mākslas skola	152	168	173
Balvu Mūzikas skola	230	234	235
Balvu Sporta skola	365	366	352
Profesionālās izglītības kompetences centrs "Rīgas Valsts tehnikums" Balvu teritoriālā struktūrvienība	64	48	60
Balvu Bērnu un jauniešu centrs	126	131	152

² Datu avots: Balvu novada pašvaldība

Attēls 3-1. Izglītības iestāžu izvietojums Balvu novadā

3.2 Kultūrvidē, kultūras iestāžu un pasākumu pieejamība

Balvu novads sevi apzinās kā nozīmīgu Ziemeļlatgales centru, kurā tiek koptas mūsdienu kultūras un etnogrāfiskās tradīcijas.

Balvu novada kultūras jomas attīstības vīzija: Balvu novads – Ziemeļlatgales kultūras mantojuma nesējs un saglabātājs.

Kultūras jomā Balvu novadā darbojas pašvaldības dibinātas iestādes, kas pārrauga, koordinē iestāžu darbību, organizē kultūras pasākumus:

- **Balvu novada Izglītības, kultūras un sporta pārvalde**, kuras kompetencē ir kultūrpolitikas veidošana, kultūras pārraudzība, kultūras norišu koordinācija, valsts nozīmes kultūras pasākumu koordinēšana, nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana;
- **Balvu Kultūras un atpūtas centrs** koordinē Balvu pilsētas, novada lielo pasākumu organizēšanu, izkopj un popularizē tautas mākslas un citu radošo amatierkolektīvu darbu, nodrošina kultūras speciālistu tālākizglītību un metodisko darbu;
- **Balvu Centrālā bibliotēka** veic novada un reģiona centrālās bibliotēkas funkcijas, koordinē publisko bibliotēku darbu, sniedz metodisko un konsultatīvo palīdzību filiālbibliotēkām;
- **Balvu Novada muzejs** ir Ziemeļlatgales vēstures un kultūras vērtību apzināšanas, saglabāšanas un popularizēšanas vieta, īpaši akcentējot nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu.

3.2.1 Kultūras iestādes un aktivitātes

Balvu novada kultūras iestādes ir svarīgi sabiedriskās dzīves centri, kuri piedāvā iedzīvotājiem apgūt un izzināt kultūras mantojumu, aicina piedalīties amatiermākslā un iepazīt profesionālās mākslas sniegumu.

Balvu novadā darbojas šādas kultūras iestādes:

- Balvu Kultūras un atpūtas centrs;
- Balvu Centrālā bibliotēka un 10 pagastu filiālbibliotēkas:
 - Balvu pagasta bibliotēka, Balvu pag., Naudaskalns;
 - Bērzkalnes pagasta bibliotēka, Bērzkalnes pag., Bērzkalne;
 - Bērzpils pagasta bibliotēka, Bērzpils pag., Bērzpils;
 - Briežuciema pagasta bibliotēka, Briežuciema pag., Briežuciems;
 - Krišjāņu pagasta bibliotēka, Krišjāņu pag.;
 - Kubulu pagasta bibliotēka, Kubulu pag., Kurna;
 - Lazdulejas pagasta bibliotēka, Lazdulejas pag., Eglūciems;
 - Tilžas pagasta bibliotēka, Tilžas pag., Tilža;
 - Vectilžas pagasta bibliotēka, Vectilžas pag., Vectilža;
 - Vīksnas pagasta bibliotēka, Vīksnas pag., Vīksna.
- Balvu Novada muzejs;
- Kultūras/saieta/tautas nami pagastos:
 - Balvu pagasta Tautas nams, Balvu pagasts, Naudaskalns;
 - Bērzkalnes pagasta Saieta nams (atrodas kopējā ēkā ar Bērzkalnes PII), Bērzkalnes pagasts, Bērzkalne;
 - Bērzpils pagasta Saieta nams, Bērzpils pagasts, Bērzpils;
 - Briežuciema pagasta Tautas nams, Briežuciema pagasts, Briežuciems;
 - Krišjāņu pagasta Tautas nams, Krišjāņu pagasts;
 - Kubulu pagasta Kultūras nams, Kubulu pagasts, Kurna;
 - Lazdulejas pagasta Saieta nams, Lazdulejas pagasts, Eglūciems;
 - Tilžas pagasta Kultūras nams, Tilžas pagasts, Tilža;

- Vectilžas pagasta Sporta un atpūtas centrs, Vectilžas pagasts, Vectilža;
- Vīksnas pagasta Tautas nams, Vīksnas pagasts, Vīksna.

Kultūras dzīves organizēšanā, dzīves kvalitātes uzlabošanā būtiska nozīme ir cilvēkresursiem. Gandrīz visiem speciālistiem, amatiermākslas kolektīvu vadītājiem ir augstākā izglītība, maģistra grāds. Papildus regulāri apmeklē sevis pilnveidošanas kursus. Balvu novadā aktuāla ir kultūras speciālistu, kolektīvu vadītāju novecošana, bet mazs jauno kultūras speciālistu īpatsvars. Tāpēc jāmēģina piesaistīt jaunus kultūras speciālistus.

Prioritārie pasākumi, kas tiek rīkoti novadā ir:

- Latvijas Valsts dzimšanas diena;
- Balvu novada svētki;
- Starptautiskais deju festivāls "Eima, eima";
- Amatierteātru salidojums "Ķiršu dārzs";
- Kamermūzikas festivāls;
- Gadskārtu ieražu pasākumi;
- Pagastu svētki.

Bez šiem pasākumiem tiek rīkoti arī citi dažādi valsts nozīmes pasākumi, tradicionālie pasākumi u.c. pasākumi, kuros ir iespēja piedalīties Balvu novada iedzīvotājiem.

2017.gadā novadā darbojas 74 tautas mākslas kolektīvi. Balvu novada pašvaldība nodrošina amatiermākslas kolektīvu piedalīšanos vietēja, reģionāla un valsts līmeņa skatēs, konkursos, Dziesmu un deju svētku procesā.

3.2.2 Kultūras infrastruktūra

Balvu novada kultūras iestādes ir svarīgi sabiedriskās dzīves centri, kuri piedāvā iedzīvotājiem apgūt un izzināt kultūras mantojumu, aicina piedalīties mākslinieciskajā pašdarbībā un iepazīt profesionālās mākslas sniegunus. Pastāvīgi tiek paplašinātas kultūras iestāžu piedāvātās iespējas, lai pilnīgāk apmierinātu dažādu sociālo grupu vajadzības pēc pilnvērtīgas atpūtas iespējām.

Atpazīstamākie pilsētas objekti ir Balvu muižas pils ēka Balvu ezera krastā, 19.gadsimtā veidotais muižas parks un savdabīgās akmeņu kompozīcijas Lāča dārzā, kas kļuvis par vietu kultūras pasākumiem vasarā. Balvu brīvdabas estrādē notiek koncerti un teātra izrādes. Parkā aplūkojama ūdens triece jeb savdabīgs "mūžīgais dzinējs", kas darbojas bez elektrības, liekot ūdenim plūst no Balvu ezera augšup kalnā.

Lielu kultūrvēsturisko vērtību glabā Balvu Novada muzejs – nozīmīga reģiona kultūrvēsturisko notikumu un vērtību apzināšanas, komplektēšanas, dokumentēšanas, glabāšanas un atspoguļošanas vieta, kas pēc rekonstrukcijas un digitālo ekspozīciju izveidošanas kļuvis par vienu no Latvijā populārākajiem muzejiem. Piecās muzeja ekspozīciju zālēs mūsdienīgos izteiksmes veidos tiek atspoguļota tradicionālā mūzika, folklorā, paražas, psalmi, Maija dziedājumi, cilvēku prasmes un citas Ziemeļlatgales vērtības. Muzejs piedāvā tematiskās un mākslas izstādes, muzejpedagoģiskās programmas un ekskursijas pa muižu un pilsētu.

Par Balvu pilsētas simbolu balvenieši uzskata strūklaku "Plaukstošā ūdensroze" skvērā, bet valsts svētkos iedzīvotāji pulcējas pie pieminējamā kritušajiem Latgales partizāniem, centrālajā laukumā pie Kultūras un atpūtas centra, parka estrādē, pilsētas skvērā un citās sakārtotās un iecienītās vietās.

3.2.3 Kultūras uzņēmējdarbība

Tūrisms

Balvu novads ir unikāla teritorija Latvijas ziemeļaustrumos ar atšķirīgu dialektu, tradīcijām un vēsturisko mantojumu, kurā tiek koptas etnogrāfiskās un mūsdienu kultūras tradīcijas.

Interesentiem ir dota iespēja arī iepazīties ar senajām aušanas, rokdarbu, podniecības prasmēm, koka un metāla amatniecības izstrādājumu radīšanu, pinumu un koka izstrādājumu veidošanu, alus darīšanas,

maizes cepšanas procesiem. Amatnieku darbnīcas ir viens no populārākajiem kultūras tūristu apmeklējamiem objektiem. Balvu novadā kā tūrisma objekti darbojas vairākas amatnieku darbnīcas – keramiķi, audēji, alus darītāji, maizes cepēja, rokdarbnieces, koka amatnieki.

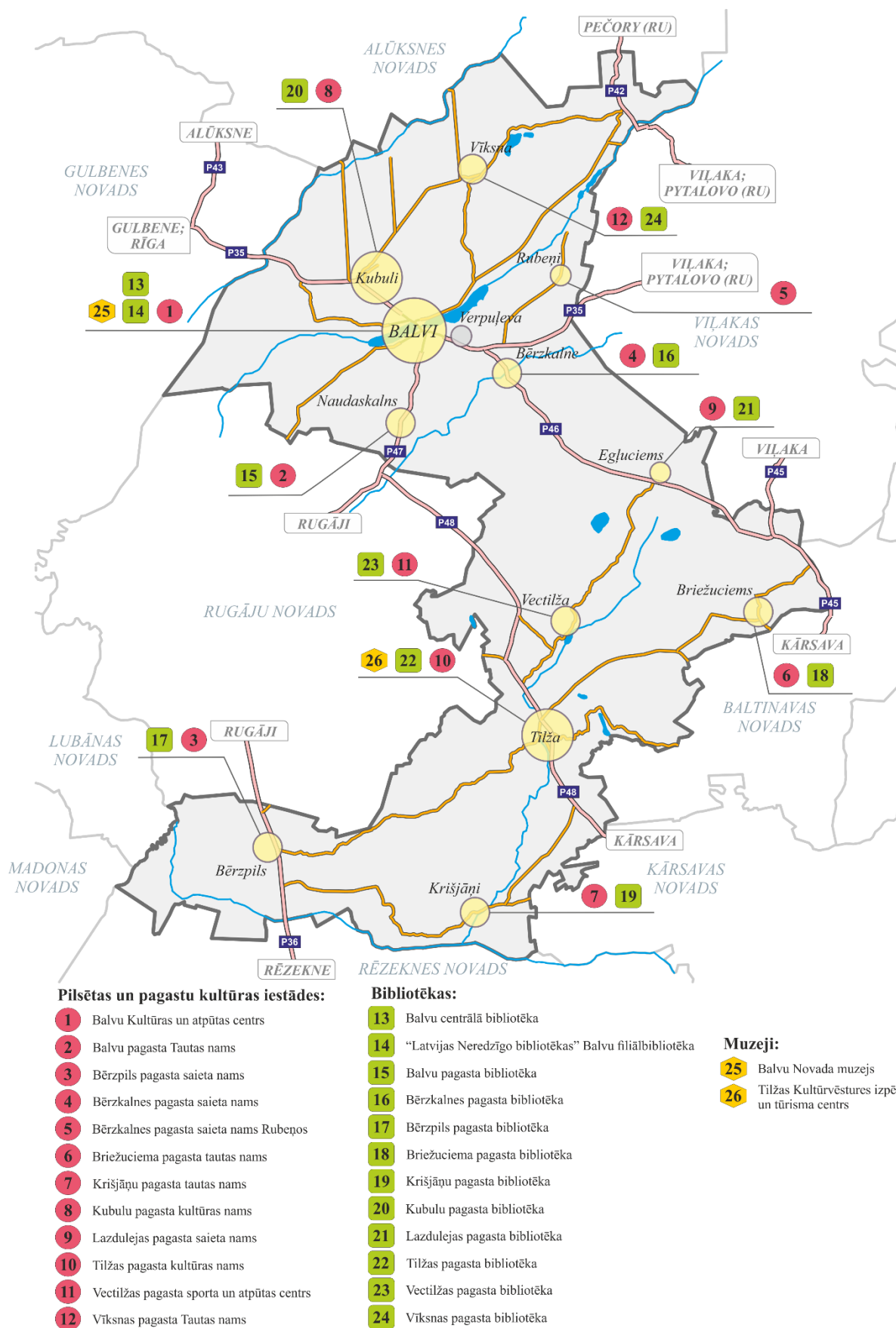
Tematiskie ciemi ir kļuvuši par unikālu tūrisma produktu, jo ir neatkārtojami ar savu neparasto savdabību, piedāvājumu daudzveidību un kvalitāti.

Balvu novadā ir izveidoti divi tematiskie ciemi – Briežuciema amata meistarų ciems un lčas apmetnes ciems Bērzpilī.

Radošā industrija

Balvu novadā ir šādi radošo industriju sektori:

- literatūra, prese un poligrāfija – SIA “Balvu Vaduguns”;
- vizuālā māksla – SIA “Amisa” (mēbeļu dizains, ražošana), IK “Baškirova birojs Balvos” (arhitektūra, projektēšana), IK “Ekers 2” (arhitektūra, projektēšana), ID Dace Teilāne (foto pakalpojumi), ID Modris Teilāns (foto un video pakalpojumi), Balvu Amatnieku Biedrība;
- reklāma – ID Circenes I. reklāmas dizains, SIA “AMATI projekts”;
- izpildītājmāksla – biedrība “Balvu teātris”;
- kultūras atbalsts – biedrības “Balvu teātris”, “Mežģis”, “Tilžas rūķīši”;
- atpūta, izklaide un citas radošās darbības - SIA “Diogens Audio”, SIA “Winwood”, SIA “Čivix”, biedrība “Balvu teātris”.

Attēls 3-2. Kultūras iestāžu izvietojums Balvu novadā

3.3 Sporta un aktīvas atpūtas iespējas

Balvu novada pašvaldības Izglītības, kultūras un sporta pārvalde (Pārvalde) ir Balvu novada pašvaldības iestāde, kura pilda normatīvajos aktos novada pašvaldībai paredzētās sporta pārvaldes funkcijas un īsteno Balvu novada pašvaldības kompetenci sportā.

Pārvalde saistībā ar sporta jomu veic tai noteiktas funkcijas, t.i., īsteno sporta politiku novadā, pārrauga sporta novadā esošo sporta iestāžu darbību, analizē sporta iestāžu darbību, izstrādā priekšlikumus darba uzlabošanai un koordinē novada sporta iestāžu darbību valsts un starptautiskā mērogā.

Pārvaldes uzdevumi sportā ir noteikt novada prioritātes sporta jomā; nodrošināt Balvu novada iedzīvotāju iespējas fiziskajai un intelektuālajai attīstībai, veselības uzlabošanai, profesionālās ievirzes, spēju un talantu izkopšanai, lietderīgai brīvā laika un atpūtas organizēšanai; koordinēt un organizēt sporta pasākumus, atbalstīt pieaugušo un tautas sportu; koordinēt pašvaldības pārziņā esošās Sporta skolas, sporta bāzes, peldbaseinu darbu, sniedzot nepieciešamo metodisko atbalstu; sniegt organizatorisko un metodisko palīdzību sporta attīstības jautājumos novada institūcijām, sabiedriskajām sporta organizācijām un citām iestādēm; veicināt pašvaldības īpašumā un valdījumā esošo sporta bāzu racionālu izmantošanu, to materiāli tehnisko nodrošinājumu; nodrošināt novada čempionātu, kausu izcīņu, tautas sporta un citu sporta sacensību un pasākumu organizēšanu un apkopot gada statistiskos rādītājus sportā, analizēt sporta attīstības tendences un iesniegt Balvu novada Domē priekšlikumus novada sporta attīstības politikas veidošanai.

Balvu novada ilgtermiņa attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam sporta nozarē nosaka šādus virzienus:

- Sporta infrastruktūras pilnveidošana un attīstība;
- Veselīga un aktīva dzīvesveida, atpūtas, tautas jeb masu sporta, pasākumu organizēšana un popularizēšana;
- Veselu un fiziski attīstītu bērnu un jauniešu iesaistīšana fiziskās aktivitātēs.

Balvu novadā darbojas 2 sporta iestādes - Balvu Sporta centrs un Balvu Sporta skola un 12 ar sporta aktivitātēm saistītas biedrības.

Balvu Sporta centrs ir Balvu novada pašvaldības iestāde, kas nodrošina brīvā laika pavadīšanas iespējas, organizē sporta pasākumus un attīsta veselīgu dzīvesveidu, kā arī uztur Sporta centra rīcībā esošās sporta bāzes. Sporta centrs piedāvā nodarboties ar šādiem sporta veidiem – futbolu, volejbolu, basketbolu, orientēšanos u.c. sporta veidi.

Novadā pieejama profesionālās ievirzes izglītība sporta jomā, ko nodrošina Balvu Sporta skola, kā arī pieejams peldbaseins. Sporta skolas darbības mērķis ir realizēt profesionālās ievirzes izglītības procesu Sporta skolā, īstenot, sporta izglītības mērķu sasniegšanu Balvu novada vispārizglītojošajās skolās, organizēt un koordinēt Balvu peldbaseina darbību, vadīt metodisko darbu sporta jomā Balvu novadā un nodrošināt izlašu komandu sagatavošanu un piedalīšanos sacensībās

Peldbaseina piedāvājumi: peldbaseins 25x10 metri, 4 celiņi; hidromasāžas baseins bērniem; SPA hidromasāžas baseins pieaugušajiem; kaskāde; sauna; treniņzāle un Sāls istaba.

Balvu novada pašvaldības sporta bāzes³:

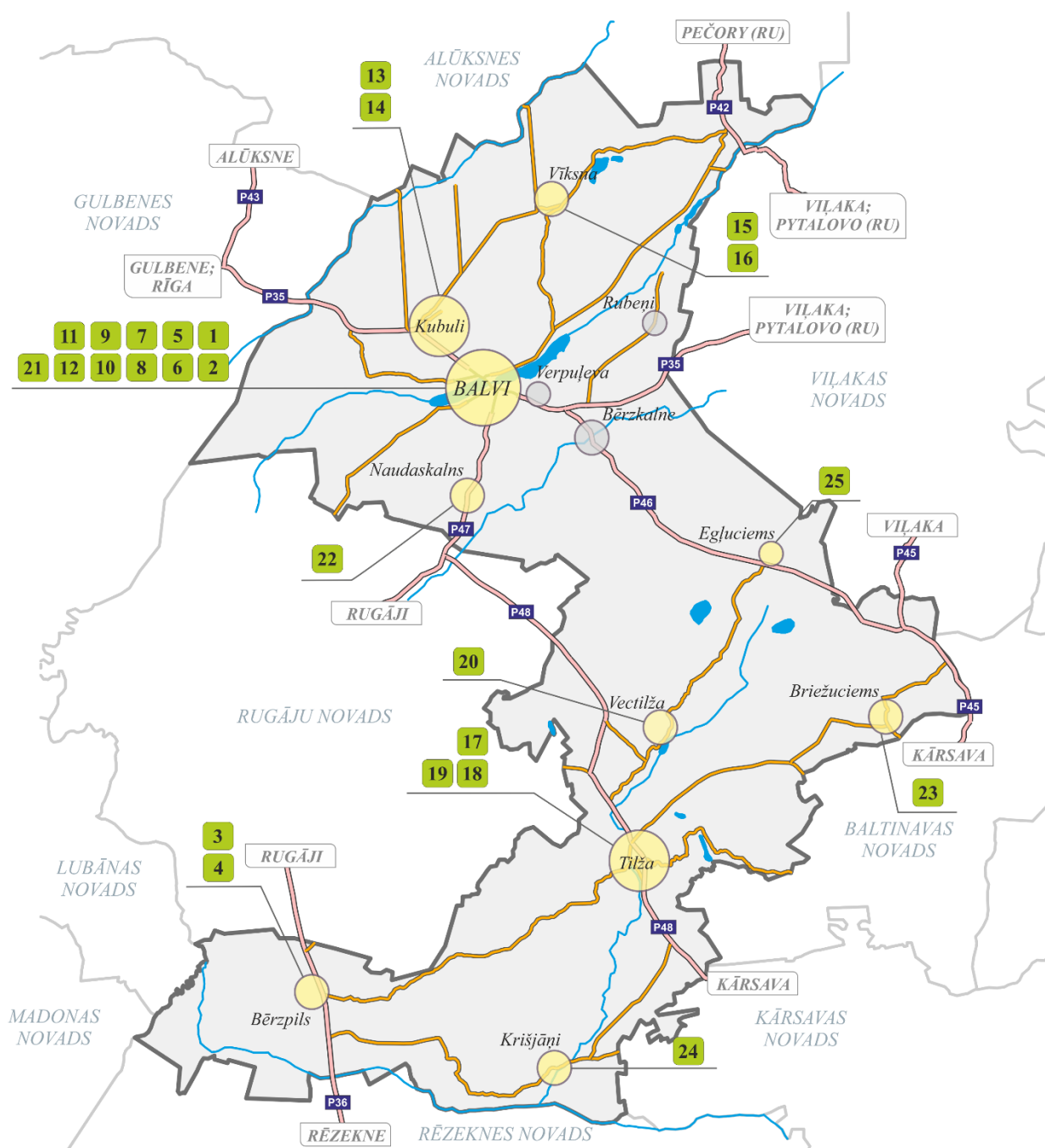
Nr.p.k.	Sporta bāze	Apsaimniekotājs	Apmeklētāji
1.	Bērzpils sporta angārs	Bērzpils vidusskola	Bērzpils vidusskolas skolēni Bērzpils pagasta iedzīvotāji
2.	Bērzpils vidusskolas futbola laukums	Bērzpils vidusskola	Bērzpils vidusskola, Bērzpils pagasta iedzīvotāji un Balvu novada futbolisti
3.	Balvu Profesionālā un	BPVV	BPVV skolēni, Valsts policijas Latgales

³ Datu avots: Balvu novada sporta un atpūtas attīstības programma 2016.-2017.gadam, Balvu novada pašvaldība

	vispārizglītojošā vidusskola (BPVV) sporta zāle		reģiona personāls
4.	BPVV mini futbola laukums	BPVV	BPVV skolēni, vietējie iedzīvotāji
5.	Balvu pamatskolas sporta zāle	Balvu pamatskola	1. Balvu Sporta centrs - futbols bērniem, jauniešiem, veterāniem. 2. Visi Balvu novada sporta veidu čempionāti. 3. Vienīgā sporta zāle, kas nedaudz atbilst telpu futbolam.
6.	Balvu pamatskolas futbola laukums	Balvu pamatskola	Balvu pamatskolas skolēni, vietējie iedzīvotāji
7.	Balvu mini futbola laukums	Balvu pamatskola	Balvu Sporta centrs, vietējie iedzīvotāji
8.	Balvu Valsts ģimnāzijas sporta zāle	Balvu Valsts ģimnāzija	Balvu Sporta skola, Balvu Sporta centrs, vietējie iedzīvotāji
9.	Balvu Valsts ģimnāzijas dabiskais futbola laukums	Balvu Valsts ģimnāzija	Balvu Sporta centrs, vietējie iedzīvotāji
10.	Balvu Valsts ģimnāzijas sintētiskais futbola laukums	Balvu Valsts ģimnāzija	Balvu Sporta centrs
11.	Stacijas pamatskolas sporta zāle	Stacijas pamatskola	Kubulu pagasta iedzīvotāji
12.	Stacijas pamatskolas futbola laukums	Stacijas pamatskola	Kubulu pagasta iedzīvotāji
13.	Vīksnas sporta zāle	Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāle	Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāles skolēni, Vīksnas pagasta iedzīvotāji
14.	Vīksnas futbola laukums	Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāle	Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāles skolēni, Vīksnas pagasta iedzīvotāji
15.	Tilžas vidusskolas sporta zāle	Tilžas vidusskola	Tilžas vidusskolas skolēni, Tilžas pagasta iedzīvotāji
16.	Tilžas internātpamatskolas sporta zāle	Tilžas internātpamatskola	Tilžas internātpamatskolas skolēni, Tilžas pagasta iedzīvotāji
17.	Tilžas vidusskolas sporta laukums (ar mākslīgā seguma skrejceļu)	Tilžas vidusskola, Tilžas internātpamatskola	Balvu Sporta skola, Balvu novada iedzīvotāji
18.	Tilžas vidusskolas Vectilžas filiāles sporta zāle	Tilžas vidusskolas Vectilžas filiāle	Tilžas vidusskolas Vectilžas filiāles skolēni, Vectilžas pagasta iedzīvotāji
19.	Balvu Sporta skolas peldbaseins	Balvu Sporta skola	Novada iedzīvotāji
20.	Balvu stadions	Balvu Sporta skola	Balvu Sporta skola

Novadā tiek īstenots bērnu un jauniešu sports, augstu sasniegumu sports, tautas sports, rīkoti sporta pasākumi un organizētas sacensības.

Novadā ir salīdzinoši aktīva sporta dzīve, bet sporta aktivitātes ierobežo piemērotas infrastruktūras trūkums. 2017. gadā Balvu Sporta skolas valdījumā un apsaimniekošanā tika nodots Balvu stadions, kuram ir uzsākta pārbūve, veicot skrejceļa pārbūvi un drenāžas izbūvi, bet, lai veiktu pilnībā stadiona pārbūvi, ir nepieciešams vēl papildus finansējums. Vēl stadiona pārbūves projektā paredzēta futbola laukuma (ar dabīgā zālāja segumu) izbūve, astoņu skrejceļu un sektoru izbūve, inženiertīklu ierīkošana, infrastruktūras uzlabošana, autostāvvietu izbūve.

1 Balvu sporta centrs	10 Balvu Valsts ģimnāzijas sporta zāle	19 Tilžas internātpamatskolas sporta zāle
2 Balvu Sporta skola	11 Balvu Valsts ģimnāzijas dabiskais futbola laukums	20 Vecilžas pagasta sporta un atpūtas centrs
3 Bērzpils sporta angārs	12 Balvu Valsts ģimnāzijas sintētiskais futbola laukums	21 Balvu Sporta skolas peldbaseins
4 Bērzpils vidusskolas futbola laukums	13 Stacijas pamatskolas sporta zāle	22 Balvu pagasta sporta centrs
5 Balvu Profesionālā un vispārīgizglītojošā vidusskolas sporta zāle	14 Stacijas pamatskolas futbola laukums	23 Briežuciema sporta laukums
6 BPVV mini futbola laukums	15 Vīksnas sporta zāle	24 Krišjāņu sporta laukums
7 Balvu pamatskolas sporta zāle	16 Vīksnas futbola laukums	25 Egluciema futbola laukums
8 Balvu pamatskolas futbola laukums	17 Tilžas vidusskolas sporta zāle	
9 Balvu pamatskolas mini futbola laukums	18 Tilžas vidusskolas sporta laukums	

Attēls 3-3. Sporta iestāžu un infrastruktūras izvietojums Balvu novadā

3.4 Veselības aprūpe un sociālā aizsardzība

3.4.1 Veselības aprūpe

Pašvaldībām likumā noteiktā autonomā funkcija ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu.

Balvu novada pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība”. SIA „Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” ir ambulatoro un stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas iestāde, kuras mērķis ir kvalificētas stacionārās un ambulatorās medicīniskās palīdzības sniegšana, konsultatīva un profilaktiska veselības aprūpe Balvu, Gulbenes, Viļakas, Rugāju un Baltnavas novadu iedzīvotājiem, kā arī pārējiem Latvijas Republikas iedzīvotājiem, atbilstoši līgumiem, kas noslēgti ar Nacionālo veselības dienestu. Veselības aprūpes pakalpojumi tiek nodrošināti arī ārvalstniekiem saskaņā ar starpvalstu līgumiem.

SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” Balvu slimnīca nodrošina dienas stacionāra palīdzību šādās stacionāra nodaļās un profilos:

- Uzņemšanas nodaļa;
- Bērnu slimību nodaļa;
- Ķirurģijas nodaļa;
- Intensīvās terapijas nodaļa;
- Patanatomijas nodaļa;
- Operāciju bloks;
- Terapijas nodaļa ar neiroloģijas gultām;
- Ginekoloģijas un dzemdību nodaļa.

Tiek nodrošināta ambulatoro pakalpojumu minimumā ietilpstošā un maksas ambulatoro veselības aprūpes pakalpojumu sniegšana šādos profilos:

- tiešās pieejamības speciālisti - tuberkulozes un plaušu slimību kabinets, psihiatrijas un narkoloģijas kabinets, sieviešu konsultācijas kabinets, acu ārsta kabinets, endokrinologa, pediatra un onkologa kabinets;
- ambulatori Ambulatorā nodaļā pieņem ārsti speciālisti – ķirurgi, mikroķirurgs, neiroķirurgs, otolaringologs, dermatologs, urologs, alergologs, neirologs, kardiologs, nefrologs, anesteziologs, fizikālās un rehabilitācijas ārsts, fizioterapeiti, tāpat darbojas fizikālo procedūru kabinets;
- Balvu slimnīcā darbojas laboratorija, kurā iespējams veikt plašu klīnisko un ķīmisko analīžu klāstu, t.sk. hormonu analīzes, onkomarkķieru testus u.c.;
- Asins kabinets;
- Diagnostikas nodaļa piedāvā vizuālās un radioloģiskās diagnostikas izmeklējumus (rentgenoloģiskie izmeklējumī, ultrasonogrāfiskie izmeklējumī, mammogrāfijas izmeklējumī, doplerogrāfijas izmeklējumī), endoskopiskie izmeklējumī un funkcionālās diagnostikas izmeklējumī;
- poliklīnikas telpās darbojas arī ģimenes ārstu un privāti praktizējošu zobārstu, dermatovenerologa un LOR ārsta prakses.

Balvu novada pagastos darbojas seši (6) feldķeru punkti:

- Brieķuciema feldķeru – vecmāķu punkts;
- Kubulu feldķeru punkts;

- Krišjāņu feldšeru - vecmāšu punkts;
- Lazdulejas pagasta Egļevas feldšeru – vecmāšu punkts;
- Vectilžas feldšeru punkts;
- Vīksnas feldšeru punkts.

Novadā primāro veselības aprūpi nodrošina desmit (10) ģimenes ārstu prakses.

Darbojas divi (2) neatliekamās medicīniskās palīdzības punkti:

- Vidzemes reģionālā centra Balvu neatliekamās medicīniskās palīdzības punkts, Balvos;
- Vidzemes reģionālā centra Tilžas neatliekamās medicīniskās palīdzības punkts, Tilžā.

Ārstu skaits Balvu novadā gan 2015.gadā, gan 2016.gadā bija 14 (skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidentiem). Apskatot ārstu skaitu uz 10 000 iedzīvotājiem, tad Balvu novadā 2016.gadā bija 11,3 ārsti. Tabulā sniegts salīdzinājums ar kaimiņu pašvaldībām⁴:

Administratīvā teritorija	Ārstu skaits, 2016.gads	Ārstu skaits uz 10 000 iedzīvotāju, 2016.gads
Balvu novads	14	11,3
Gulbenes novads	45	21,6
Alūksnes novads	27	18,1
Viljakas novads	6	12,3
Baltinavas novads	1	9,7
Kārsavas novads	6	10,8
Rēzeknes novads	9	3,5
Madonas novads	56	24,4
Lubānas novads	2	8,7
Rugāju novads	1	4,5

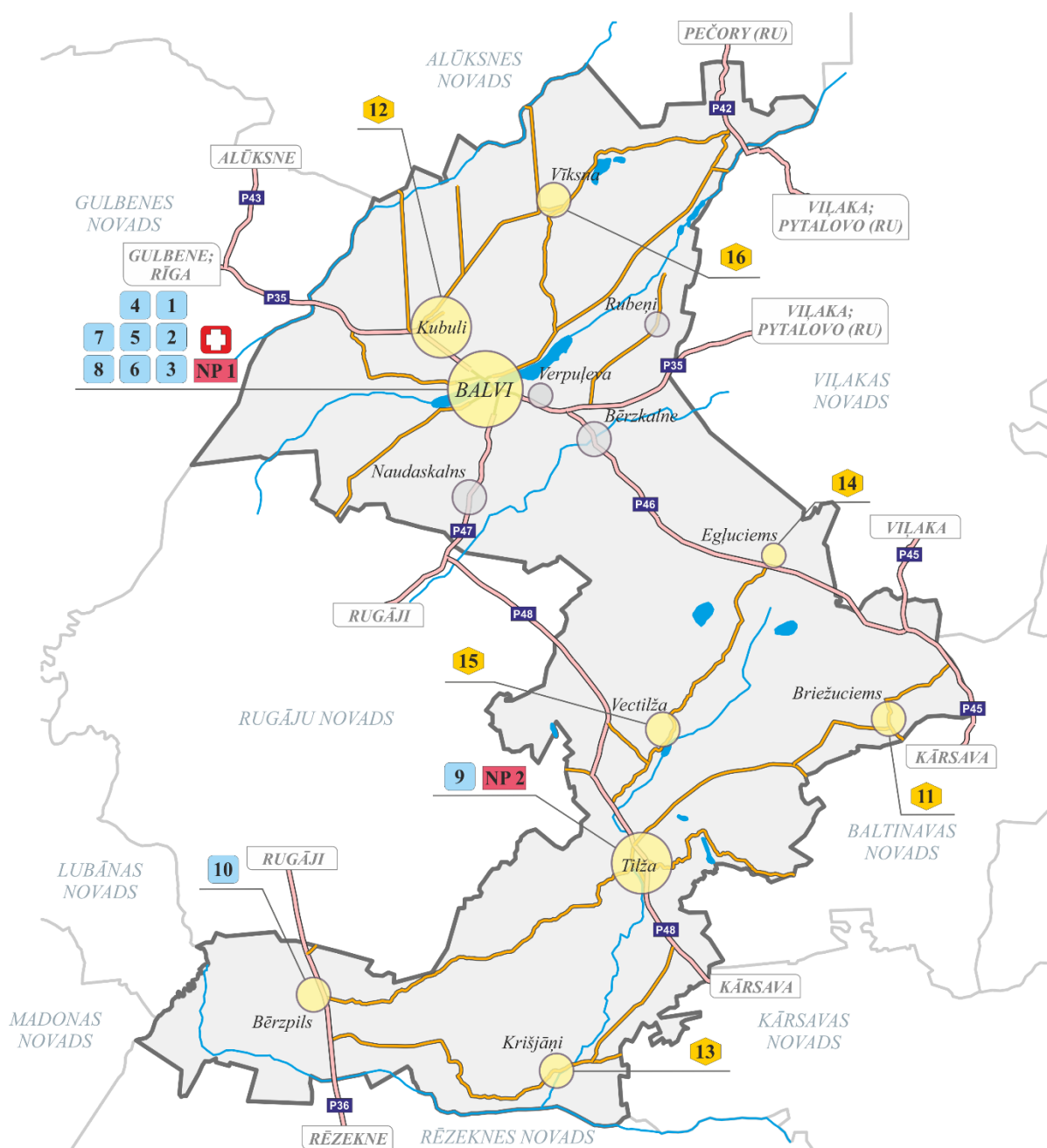
2016.gadā Balvu novadā tika veikti 68 902 ambulatoriskie apmeklējumi pie ārstiem, no tiem 66 374 bija ambulatorās pieņemšanas un 2 528 mājas vizītes. Ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju Balvu novadā 2016.gadā bija 5,5⁵.

Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārsta palīgiem, vecmātēm un medicīnas māsām Balvu novadā 2016.gadā kopumā bija 12 653 ambulatoro apmeklējumu, no tiem 12 312 bija ambulatorās pieņemšanas un 2 341 mājas vizītes. Ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju 2016.gadā bija 1,01⁶.

⁴ <http://www.spkc.gov.lv/>, Statistikas dati par 2016.gadu, dati atjaunoti 22.06.2017.

⁵ <http://www.spkc.gov.lv/>, Statistikas dati par 2016.gadu, dati atjaunoti 12.06.2017.

⁶ <http://www.spkc.gov.lv/>, Statistikas dati par 2016.gadu, dati atjaunoti 12.06.2017.

Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība (Stacionārā daļa, Diagnostikas nodaļa, Ambulatorā daļa, Laboratorija, Asins kabinets)

Neatliekamās medicīniskās palīdzības punkti:

NP 1

Vidzemes reģionālā centra Balvu neatliekamās medicīniskās palīdzības punkts

NP 2

Vidzemes reģionālā centra Tilžas neatliekamās medicīniskās palīdzības punkts

Ģimenes ārsta prakses:

- 1 Ārijas Baranovskas ģimenes ārsta prakse
- 2 Līgas Kozlovskas ģimenes ārsta prakse
- 3 Rasma Vīķes ģimenes ārsta prakse
- 4 Natālijas Zondakas ārsta internista prakse
- 5 Tatjanas Slukinas ģimenes ārsta prakse
- 6 Jāņa Vancāna ģimenes ārsta prakse
- 7 Svetlanas Semjonovas ģimenes ārsta prakse
- 8 Ilgas Zušas ģimenes ārsta prakse
- 9 Daces Ivanovas ģimenes ārsta un pediatra prakse
- 10 Līgas Lupkinas ģimenes ārsta prakse

Feldšeru punkti:

- 11 Briežuciema feldšeru-vecmāšu punkts
- 12 Kubulu feldšeru punkts
- 13 Krišjāņu feldšeru vecmāšu punkts
- 14 Lazdulejas pagasta Eglevas feldšeru-vecmāšu punkts
- 15 Vectilžas feldšeru punkts
- 16 Vīksnas feldšeru punkts

Attēls 3-4. Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība Balvu novadā

3.4.2 Sociālā aizsardzība

Balvu novada pašvaldības Sociālais dienests ir Balvu novada domes izveidota iestāde, kas veic sociālās politikas izstrādi un īstenošanu Balvu novadā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, Balvu novada domes saistošiem noteikumiem, Balvu novada domes lēmumiem, novada pašvaldības rīkojumiem un Sociālā dienesta nolikumu.

Sociālā dienesta mērķis ir īstenot likumā “Par pašvaldībām” noteikto funkciju izpildi sociālajā jomā, nodrošināt sociālo darbu, sociālo palīdzību, psiholoģisko atbalstu, sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumus personām, kurām dzīvesvieta deklarēta Balvu novada pašvaldības teritorijā.

Sociālā dienesta darbu nodrošina četras (4) nodaļas:

- Administratīvā un plānošanas vadības nodaļa;
- Sociālās palīdzības nodaļa;
- Sociālo pakalpojumu nodaļa;
- Atbalsta un rehabilitācijas nodaļa.

Sociālā dienesta pakļautībā ir sekojošas struktūrvienības:

- Nakts patversme;
- Birojs “Aprūpe mājās”;
- Sociālās dzīvojamās mājas;
- “Dienas centrs”.

Sociālā dienesta funkcijas ir:

- izstrādāt un īstenot sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības politiku Balvu novada pašvaldības teritorijā;
- nodrošināt iedzīvotāju sociālo vajadzību profesionālu izvērtēšanu, kvalitatīvu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu personām, kurām uz to ir tiesības un kuras Balvu novada administratīvajā teritorijā deklarējušas savu pamata dzīvesvietu;
- veikt sociālo darbu ar personām, ģimenēm un personu grupām ar mērķi palīdzēt atrisināt vai mazināt sociālās problēmas, attīstot pašas personas resursus un iesaistot atbalsta sistēmās;
- koordinēt valsts sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanu novada iedzīvotājiem.

Sociālais dienests nodrošina un sniedz:

- sociālo palīdzību;
- sociālos pakalpojumus, t.i., “Aprūpe mājās” (pakalpojumu nodrošina “Latvijas Samariešu apvienība”), nakts patversme, asistenta pakalpojumi personām ar invaliditāti un citus pakalpojumus, piemēram, medicīnas māsas pakalpojumi, friziera pakalpojumi, transporta pakalpojumi, telpu noma u.c.;
- sociālo rehabilitāciju.

Sociālā dienestā strādā Sabiedrības veselības speciālists, kura uzdevumi ir:

- nodrošināt sadarbību un informācijas apriti starp Balvu novada pašvaldības struktūrvienībām, feldšerpunktiem un ģimenes ārstiem veselības veicināšanas jautājumos;
- sadarboties ar Nacionālo veselības dienestu, Veselības ministriju, Labklājības ministriju un citām institūcijām veselības veicinošos jautājumos;

- konsultēt klientus veselības aprūpes pieejamības, veselības veicināšanas, saglabāšanas un profilakses jautājumos;
- plānot, organizēt un koordinēt veselības veicināšanas pasākumus Balvu novadā.

3.4.3 Pansionāts “Balvi”

Pansionāts “Balvi” ir Balvu novada pašvaldības iestāde, kas atrodas Balvu novada, Kubulu pagastā, Balvu ezera krastā, kur ir plaši labiekārtota teritorija.

Pansionātā “Balvi” pieejami šādi pakalpojumi:

- Ikdienas medicīniskā aprūpe;
- Demences pacientu aprūpe;
- Pakalpojums “Grupu dzīvoklis”.

Pansionātā “Balvi” vidēji, gada laikā, dzīvo 173 klienti, kuriem sociālos pakalpojumus nodrošina 71 darbinieks, no tiem 6 sociālā darba speciālisti.

3.5 Sabiedriskā drošība un kārtība

3.5.1 Pašvaldības policija

Balvu novadā par sabiedrisko drošību un kārtību ir atbildīga Balvu novada pašvaldības policija. Balvu novada pašvaldības policija ir Balvu novada pašvaldības iestāde, kuras galvenais uzdevums ir sabiedriskās kārtības uzturēšana Balvu novada administratīvajā teritorijā un Balvu novada Domes apstiprināto saistošo noteikumu ievērošanas un izpildes kontrole, regulāra patrulēšana pilsētas ielās. Pašvaldības policijas pienākums ir aizsargāt personu dzīvību, veselību, tiesības un brīvības, īpašumu, sabiedrības un valsts intereses no noziedzīgiem un citiem prettiesiskiem apdraudējumiem. Pašvaldības policijas inspektoriem ir noteikts summētais darba laiks, katru dienu no plkst.08:00-02:00, piektdienās sestdienās no 08:00-04:00.

Pašvaldības policija nevar nodrošināt diennakts darbu, ņemot vērā esošo darbinieku skaitu. Lai sekmīgi veiktu pašvaldības saistošo noteikumu ievērošanas kontroli pagastos, pašvaldības policijai nepieciešama otra dienesta automašīna.

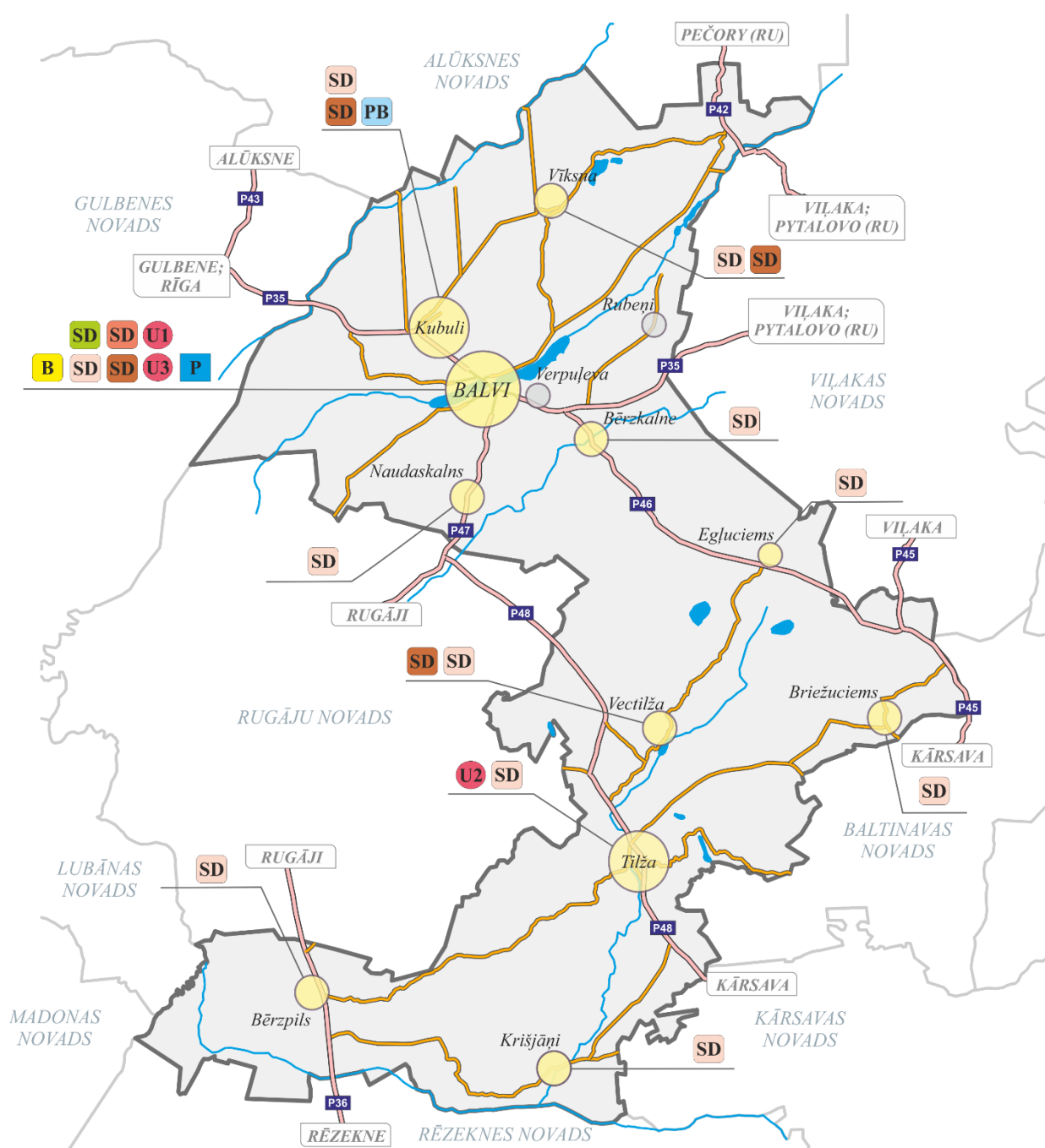
Lai rezultatīvāk veiktu preventīvo darbu un kontroli par to, kā tiek pildīti pašvaldības saistošie noteikumi, ar rīkojumu apstiprināts Balvu pilsētas daļu un pagastu teritorijas sadalījums starp pašvaldības policijas inspektoriem.

Darba organizācijas jautājumos pašvaldības policija sadarbojas ar Valsts policijas iestādēm un citām institūcijām.

Balvu novada pašvaldības policijas apakšstruktūrvienība ir Atskurbtuve, kas nodrošina personu atskurbšanu no alkohola reibuma speciāli iekārtotās telpās, slēdzot patapinājuma līgumu par telpu izmantošanu. Ir noslēgti un darbojas līgumi ar 5 novadu (Baltinavas, Rugāju, Viļakas, Alūksnes, Gulbenes) pašvaldībām par atskurbtuves pakalpojumu izmantošanu.

3.5.2 Ugunsdzēsība

Balvu novadā par ugunsdzēsību atbild Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Latgales reģiona brigādes Balvu daļa; Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Latgales reģiona brigādes, Balvu daļas Tilžas postenis un Balvu pilsētas un novada Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība.

Drošības/ Sabiedriskās kārtības iestādes:

- P** Balvu novada pašvaldības policija (t.sk. atskurbtuve)
- U1** Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Latgales reģiona brigāde, Balvu daļa
- U2** Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Latgales reģiona brigāde, Balvu daļa, Tilžas postenis
- U3** Balvu pilsētas un novada Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība

Sociālo pakalpojumu iestādes:

- SD** Balvu novada pašvaldības Sociālais dienests
- SD** Sociālās palīdzības nodaļas pakalpojumi
- SD** Sociālo pakalpojumu nodaļas pakalpojumi (Dienas centrs un patversme)
- SD** Atbalsta un rehabilitācijas nodaļas pakalpojumi
- B** Balvu novada Bāriņtiesa
- PB** Balvu novada pašvaldības "Pansionāts "Balvi""

Attēls 3-5. Sociālās aizsardzības un drošības iestāžu un pakalpojumu izvietojums Balvu novadā

4 TEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA UN PAKALPOJUMI

4.1 Transporta infrastruktūra

4.1.1 Autoceļi

Kvalitatīvi autoceļi ir viens no teritorijas attīstības priekšnosacījumiem. Balvu novadā ir nolietojusies ceļu infrastruktūra – aptuveni 90% pašvaldības ceļu un ielu infrastruktūrai ir nepieciešama seguma pārbūve vai remonts.

Lai uzlabotu drošību uz autoceļiem un kvalitatīvu iedzīvotāju mobilitāti, nepieciešama esošo autoceļu kvalitātes uzlabošana.

Novada transporta infrastruktūru veido valsts autoceļi un pašvaldības ceļi un ielas.

Valsts autoceļi

Balvu novadu šķērso valsts reģionālie autoceļi:

- P35 Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas robeža (Vientuļi);
- P36 Rēzekne – Gulbene;
- P42 Viļaka – Zaiceva – Krievijas robeža (Pededze) (projekts “Austrumu stīga” ceļš);
- P43 Litene – Alūksne;
- P45 Viļaka – Kārsava (projekts “Austrumu stīga” ceļš);
- P46 Dubļeva – Cērpene;
- P47 Balvi – Kapūne;
- P48 Kārsava – Tilža – Dubļukalns.

Balvu novadu šķērso valsts vietējie autoceļi:

- V454 Pērkoni – Vīksna – Mālupe;
- V456 Vīksna – Gobusala;
- V460 Tilža – Baltinava;
- V461 Tilža – Pazlauka;
- V462 Kāpessils – Krišjāņi;
- V463 Pāliņi – Gailīši;
- V465 Auziņi – Dukuļeva;
- V466 Balvi – Teteri – Upatnieki;
- V467 Pievedceļš Kupravai;
- V468 Briežuciems – Baltinava;
- V469 Kubuli – Paulāni;
- V470 Balvi – Celmene – Sita;
- V472 Vīksna – Kuprava;
- V480 Aususala – Breksene;
- V482 Vectilža – Sudarbe;
- V486 Pievedceļš Tilžai;
- V487 Pievedceļš Balvu stacijai;
- V488 Rugāji – Ranguči;
- V489 Tilža – Bērzpils;
- V490 Balvi – Kuprava;
- V492 Kubuli – Dvorupe;
- V493 Ruskulova – Bērzpils.

Pašvaldības ceļi

Balvu novada pašvaldības ceļi:

- A grupas ceļi ar kopējo garumu 239,41 km, no kuriem 6,35 km asfaltēti un 233,06 km ir ar grants segumu;
- B grupas ceļi ar kopējo garumu 88,21 km, no kuriem 2,16 km asfaltēti un 86,05 km ir ar grants segumu;
- C grupas ceļi ar kopējo garumu 63,13 km, no kuriem 2,40 km ir asfaltēti un 60,73 km ir ar grants segumu.

Novada pagastos ceļu un ielu stāvoklis ir dažāds. Uz Vectilžas un Krišjāņu pagastu centriem nav ceļu ar asfalta segumu.

4.1.2 Ielas

Balvu novada pašvaldības ielu kopgarums ir 62,139 km. Ap 90% no visām pašvaldības ielām ir nepieciešama seguma pārbūve un/vai remonts. Apmēram 60% ielu nepieciešams uzlabot un/vai uzstādīt apgaismojumu.

Balvu novada pašvaldība ir apstiprinājusi "Balvu pilsētas ielu satiksmes drošības programma 2010.-2025.gadam", kurā apzināts pilsētas ielu stāvoklis, veicamie darbi, to apjomi un secība.

4.1.3 Velotransports

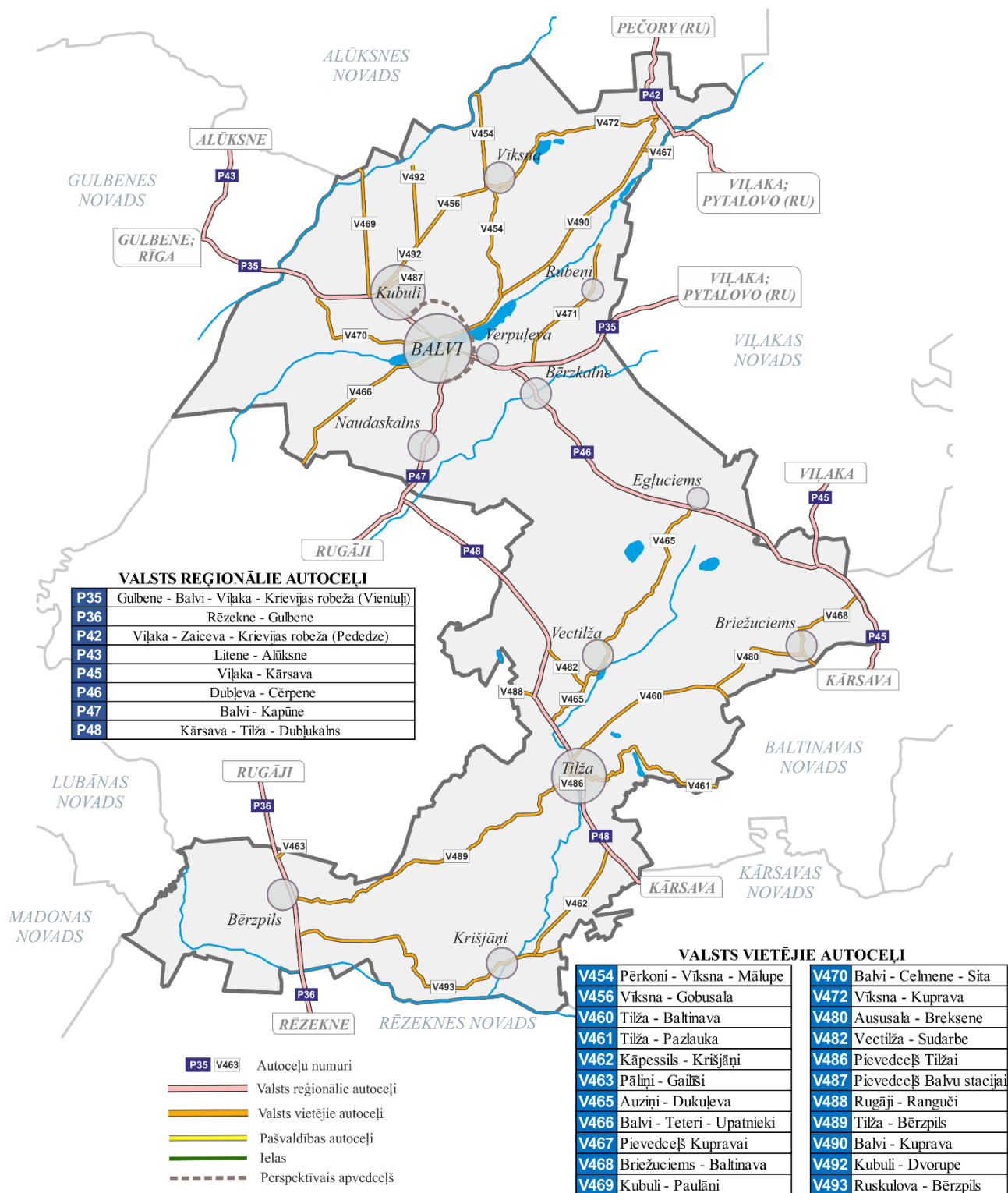
Balvu pilsētā ir ierīkots 2,2 km garumā velosipēdu ceļš, pa kuru pārvietoties velosipēdistiem.

Novada teritorijā izstrādāti velomaršruti, kas marķēti ar 857.ceļa zīmi "Velomaršruts" – Vidzemes tūrisma asociācijas piešķirtais velomaršruta numurs:

- Nr.34 169 km garumā Balvu, Viļakas, Rugāju, Baltinavas un Kārsavas novados;
- Nr.780 Balvu novada Vīksnas pagastā 29 km garumā;
- Nr.781 Balvu novada Briežuciema pagastā 22 km garumā.

2018.gadā LEADER aktivitātes ietvaros Balvos tiks izbūvēta BMX trase.

Pašvaldība plāno piedalīties Latvijas – Krievijas pārrobežu sadarbības programmas 2014.-2020.gadam Eiropas Kaimiņattiecību instrumenta ietvaros atklātā projektu konkursā ar projektu "Zaļais ceļš Rīga – Pleskava" ("Green Way Riga – Pskov"). Projekta atbalsta gadījumā plānots izveidot zaļo velo braukšanas maršrutu Rīga – Pskov (Latvijas teritorijā, tas plānots pa bijušo dzelzceļa līniju, bet Pleskavas apgabalā pa autoceļiem).

Attēls 4-1. Transporta infrastruktūras izvietojums Balvu novadā

4.2 Inženiertehniskā infrastruktūra

4.2.1 Siltumapgāde

Balvu novadā centralizēta siltumapgāde ir Balvu pilsētā un Tilžā, Krišjānos, Bērzpilī.

Tilžā siltumapgāde tiek nodrošināta 7 ēkām, tai skaitā Tilžas internātpamatskolas mācību korpusam, internātam, veļas mājai, Tilžas vidusskolai un 3 daudzdzīvokļu dzīvojamām ēkām. 2012. gadā tika veikta katlu mājas atjaunošana, kurā kā kurināmais tiek izmantota malka. Siltumapgādi nodrošina Tilžas internātpamatskola.

Bērzpilī centralizēto siltumapgādi nodrošina katlu māja, kuru apsaimnieko novada pašvaldības iestāde. Kā kurināmais tiek izmantota malka. Siltumapgāde tiek nodrošināta Bērzpils vidusskolas un internāta ēkām, kā arī 18 dzīvokļu mājai. Siltumapgādi nodrošina Bērzpils vidusskola.

Krišjānos centralizēto siltumapgādi nodrošina katlu māja, kuru apsaimnieko Krišjāņu pagasta pārvalde. Kā kurināmais izmantota malka. Siltumapgāde tiek nodrošināta trim 18 dzīvokļu mājām un Bērzpils vidusskolas Krišjāņu filiāles ēkai.

Balvu pilsētā centralizēto siltumapgādi nodrošina katlu mājas, kuras apsaimnieko A/S "Balvu enerģija". Siltumapgāde tiek nodrošināta, kā kurināmo izmantojot šķeldu. Kopējā katlu māju jauda 22,5 MW, t.sk. Bērzpils ielā 18,5 MW un Vidzemes ielā 9c 4 MW.

Centralizēto siltumapgādi izmanto vairāk nekā 60% Balvu pilsētas iedzīvotāju. Apkurei ir pieslēgtas 62 daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, kā arī 64 juridiskās un fiziskas personas. Kopumā apkurei pieslēgti 2275 dzīvokļi ar kopējo platību 106 365 m². Karstajam ūdenim ir izveidoti 2099 pieslēgumi.

4.2.2 Ūdensapgāde un kanalizācija

Balvu novada teritorija ir pietiekami nodrošināta ar kvalitatīviem un dabiski labi aizsargātiem pazemes dzeramā ūdens resursiem. Dzeramajā ūdenī ir paaugstināts dzelzs saturs, to nepieciešams atdzelžot.

Balvu novadā ūdensapgāde tiek nodrošināta no Gaujas - Amatas un Arukilas - Burtnieku horizonta. Centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumi tiek nodrošināti Balvu pilsētā, pagastu administratīvajos centros un lielākajās apdzīvotajās vietās (skat. Attēlu 4-2.).

Balvu pilsētā ūdensapgādes tīklu kopējais garums ir ap 27,261 km, 3 artēziskie urbumi un 1 ūdens attīrīšanas stacija kopā ar tīrā ūdens uzglabāšanas rezervuāru un otrā pacēluma sūkņu staciju. Centrālās ūdensapgādes sistēmas izmanto apmēram 94% iedzīvotāju. Sistēmu apkalpo Balvu novada pašvaldības aģentūra "SAN-TEX". Balvu pilsētā ūdensapgādes urbumi ierīkoti Burtnieku-Gaujas un Gaujas ūdens horizontā. Ūdensapgādei izmantojamais intervāls atrodas 202,8 – 250 m dziļumā.

Ūdenssaimniecības sakārtošana turpinās kopš 1998.gada, iesaistoties valsts investīciju programmā "800+"- Latvijas apdzīvoto vietu ūdenssaimniecības attīstībai. Valsts investīciju programmas 800+ projekta "Balvu ūdenssaimniecības attīstība" ietvaros tika veikti šādi darbi: esošo artēzisko urbumu skalošana, jaunu artēzisko urbumu izbūve, esošo artēzisko urbumu rekonstrukcija, jaunu kanalizācijas sūkņu staciju izbūve, jaunu ūdensvada posmu izbūve, esošo ūdenstorņu rekonstrukcija, jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas izbūve.

No 2004.gada līdz 2008.gadam veikta Kohēzijas fonda finansētā projekta "Ūdenssaimniecības attīstība Austrumlatvijas upju baseinu pašvaldībās, II kārtā" priekšizpēte, tehniski-ekonomiskā pamatojuma sagatavošana, Tehniskā projekta izstrādāšana Balvu pilsētas ārējo ūdensvada un kanalizācijas tīklu jaunu posmu izbūvei un esošo rekonstrukcijai.

2009.gadā pabeigti divi objekti “Ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu atjaunošana un paplašināšana Balvos” un “Dzeramā ūdens atdzelžošanas stacijas būvniecība Balvos”. Abi objekti realizēti projekta “Ūdenssaimniecības attīstība Austrumlatvijas upju baseinu pašvaldībās, II kārtā” ietvaros. Projekts nodrošināja jaunu ūdensvadu tīklu izbūvi 5,59 km garumā pa Brīvības, Partizānu, Raiņa, Jaunatnes un Sporta ielām, fekālās kanalizācijas tīklu izbūvi 3,02 km garumā pa Baznīcas, Brīvības, Jaunatnes un Sporta ielām, fekālās kanalizācijas spiedvada izbūvi 0,56 km garumā pa Brīvības un Jaunatnes ielām, trīs jaunu artēzisko urbumu izbūvi Partizānu ielā 68 Balvos, dzeramā ūdens atdzelžošanas stacijas izbūvi Partizānu ielā 68 Balvos ar optimālo/maksimālo diennakts ražotspēju 2000-2334 m³/dnn, jauna tīrā ūdens rezervuāra 2x375 m³ izbūvi, jaunas otrā pacēluma sūkņu stacijas izbūvi, jaunas kanalizācijas sūkņu stacijas izbūvi Jaunatnes ielā (Q=35,0 m³/h, H=8m), esošo maģistrālo ūdensvada tīklu skalošanu 10,50 km garumā, deviņu artēzisko urbumu tamponēšana.

Īstenojot Eiropas Savienības Kohēzijas fondu projektu “Balvu ūdenssaimniecības attīstības II kārtā” 2008.-2009.gadā, Balvu pašvaldības aģentūra “SAN-TEX” veica plašu ūdenssaimniecības modernizāciju, t.sk. ūdens atdzelžošanas stacijas būvniecību.

2015.gadā uzsākts darbs pie projekta “Balvu pilsētas ūdenssaimniecības attīstības III kārtā”, kas paredz jaunu centralizēto ūdensapgādes un kanalizācijas pieslēgumu izveidi Bērzu, Celtnieku, Dārza, Kooperatoru, Lauku, Miera, Pļavu, Zaļās un Ziedu ielās.

Balvu pilsētā ir izbūvētas divas kanalizācijas sistēmas: saimniecības fekālā un lietus nokrišņu kanalizācija. Lietus ūdens kanalizācijas sistēma Balvu pilsētā ir ļoti nepilnīga un aptver tikai nelielu pilsētas daļu. Saimnieciski fekālajai kanalizācijai ir 9 kanalizācijas pārsūkņēšanas stacijas — 7 pilsētas centrālajā daļā (Brīvības iela 39, Bērzpils iela 55, Bērzpils iela 68, Dārza, Rūpniecības iela, Kalna iela, Jaunatnes iela 14a), un 2 — Steķentavas rajonā (Vidzemes iela 7g un Partizānu iela 2). Kanalizācijas tīkli pārsvarā ir būvēti apmēram pirms 40 gadiem, tie ir izgatavoti no keramikas cauruļvadiem. Pilsētā kanalizācijas tīklu garums sastāda 32,397 km.

Notekūdeņu pakalpojumu pieejamība tiek nodrošināta 91% no kopējā iedzīvotāju skaita aglomerācijā. Galvenā pārsūkņēšanas stacija visus fekālās kanalizācijas notekūdeņus pārsūknē uz pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (NAI), kuras atrodas blakus Balvu pilsētai, Balvu ezera krastā, Balvu pagastā, bet nosēdēdīķi - Kubulu pagasta “Salmaņos”. Attīrītie notekūdeņi tiek novadīti Bolupē.

Balvu novada pagastos centralizētajai ūdensapgādes sistēmai pieslēgti aptuveni 25% pagastu iedzīvotāju. Pagastos kanalizācijas tīklu kopgarums sastāda aptuveni 24,92 km un darbojas 11 notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.

Briežuciema pagastā ir izbūvēts ūdensvads 1,9 km garumā, 2 artēziskie urbumi. Tas ir vecs un nolietojies, nepārtraukti jāremontē. Ūdenim bija paaugstināts dzelzs saturs, tādēļ 2012.gadā uzstādīja atdzelžošanas staciju. Ūdens ieguves būvēs, atdzelžošanas stacijā ziemas mēnešos ir jāliek sildītājs, lai nodrošinātu ūdens ieguvi un neaizsaltu. Ūdensapgādes urbumi ierīkoti 1966.gadā, nolietojušies.

Pagasta kanalizācijas sistēma 2009.gadā tika rekonstruēta, tika atjaunotas vecās bioloģiskās attīrīšanas iekārtas. Tomēr tām ir liels elektroenerģijas patēriņš. Ziemas mēnešos notekūdeņu bioloģiskā attīrīšanas stacija patērē ap 3000 kW.

Bērzkālnes pagastā ūdensapgādes sistēmu veido 2,68 km ūdensapgādes tīkli, 2 artēziskie urbumi. 2008.gadā veikta Bērzkālnes ciema ūdensapgādes sistēmu atjaunošana, kuras laikā tika ierīkots jauns ūdensvads, kanalizācija ir palikusi vecā, kura darbojas no 1970.gada.

Krišjāņu pagastā ir viens ūdens ieguves dziļurbums, kas apkalpo 130 iedzīvotājus, Bērzpils vidusskolas Krišjāņu filiāles un administratīvās ēkas. Ūdensapgādes tīklu garums – 3,17 km. 2009.gadā uzstādīta atdzelžošanas iekārta.

Kanalizācija sistēma ir nepilnīga. Darbojās viena kanalizācijas pārsūkņēšanas stacija, kas darbojās ūdeņu nostādīnāšanas režīmā un daļēji attīrīto ūdeni pārdzen uz dīķiem. Esošā bioloģiskā attīrīšanas iekārta (BIO 50) nedarbojās, to nepieciešams pārbūvēt.

Bērzpils pagasta Bērzpils ciemā ir centralizēta ūdensapgādes un kanalizācijas sistēma ar kopgarumu 2,75 km ūdenim un 2,98 km kanalizācijai. Ūdensapgādes sistēma ciemā tiek ekspluatēta kopš 1989.gada, tās pakalpojumus izmanto 189 iedzīvotāji jeb 93%. Kanalizācijas sistēmas pakalpojumus - 168 iedzīvotāji. Rūpniecisko pieslēgumu nav.

Bērzpils ciemā ūdensapgāde tiek nodrošināta no 2 dziļurbumiem, viens no tiem Bērzpils vidusskolā ir rezervē – iekonservēts. Artēziskais urbums ierīkots 1989. gadā. Urbuma debits ir 2 l/s, urbuma dziļums - 40 m. Urbums atrodas tehnisko un saimniecisko objektu teritorijā. Apkārt ir savrupmāju apbūves teritorija. Pazemes ūdens iegūšanas daudzums no urbuma 23000 m³ gadā vai 63,01 m³ diennaktī. Patērētā ūdens uzskaitē tiek izmantota instrumentālā uzskaites metode - ūdens skaitītājs. Ūdens apgādes nodrošināšanai 2009.gadā Bērzpils pagastā ir uzcelta ūdens atdzelžošanas stacija. Ūdens attīrīšanai tiek izmantota elektroenerģija, kuras kopējais patēriņš vidēji sastāda 22628 kWh/g.

Kanalizācijas sistēma izbūvēta 1991.gadā, cauruļvadu materiāls ir keramika. To daļēji ekspluatē.

Lai sakārtotu Bērzpils ciema ūdenssaimniecību atbilstoši normatīvo aktu un ES direktīvu prasībām, 2015.gadā tika pabeigts projekts "Balvu novada Bērzpils ciema ūdenssaimniecības sakārtošana", kura rezultātā Bērzpilī tika atjaunots ūdensvads 525 metru garumā, atjaunoti un izbūvēti 2266 metri kanalizācijas tīkli, izbūvēts 469 metrus garš spiedvads un izbūvēta notekūdeņu attīrīšanas iekārta un kanalizācijas sūkņu stacija.

Kubulu pagastā ūdensapgādes sistēmu veido 1,38 km tīkli, 3 artēziskie urbumi, 3 ūdens attīrīšanas stacijas, Stacijas pamatskolas atdzelžošanas stacija. 2015.gadā uzsākts projekts "Ūdenssaimniecības attīstība Balvu novada Kurnas ciemā", kura ietvaros veikta ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu izbūvi un atjaunošanu Kubulu pagastā Kalna ielas un Balvu ielas posmos, savienojot šos posmus kopējā tīklā, izbūvētas 2 kanalizācijas sūkņu sistēmas un ūdens atdzelžošanas iekārta.

Vīksnas pagastā ūdensapgādes sistēmu veido 4,38 km tīkli, 1 artēziskais urbums, 1 ūdens attīrīšanas stacija. Vīksnas ciemā ir noslēdzies 2009.gadā uzsāktais projekts "Ūdenssaimniecības attīstība Vīksnas pagasta Vīksnas ciemā", kura ietvaros ir veikta ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu paplašināšana un atjaunošana, tanī skaitā, izbūvēti un atjaunoti ūdens piegādes cauruļvadi kopā 640,7 m, notekūdeņu cauruļvadi – 664 m. Izbūvētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Vīksnas ciemā un pie Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāles skolas, veikta kanalizācijas sūkņu staciju atjaunošana un atdzelžošanas iekārtu būvniecība. Projekta realizācija sekmēs ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu, nodrošinot kvalitatīvu dzīves vidi un ūdens un energoresursu racionālu izmantošanu.

Lazdulejas pagastā ūdensapgādes sistēmu veido 2,84 km tīkli, 1 artēziskais urbums, 1 ūdens atdzelžošanas stacija. Izbūvēta kanalizācijas sūkņu stacija. 2017.gadā izbūvēti 2 nosēddīķi, veikta atdzelžošanas iekārtas pārbūve.

Tilžas pagastā ūdensapgādes sistēmu veido 2 km tīkli, 5 artēziskie urbumi, 2 ūdens attīrīšanas stacijas.

2012.gadā Tilžas ciemā īstenots projekts "Ūdenssaimniecības attīstība Tilžas pagasta Tilžas ciemam". Projekta rezultātā izbūvētas jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas BIO 100 un iegādāts mobilais dīzelģenerators, veikta kanalizācijas tīklu pārbūve - 308 m, izbūvēti jauni maģistrālie kanalizācijas tīkli - 806 m un veikta spiedvadu izbūve kopā - 302,5 m, izbūvētas 2 jaunas sūkņu stacijas. Veikta ūdensvada pārbūve - 618 m un izbūvēts jauns maģistrālais ūdensvads - 389 m.

Vectilžas pagastā ūdensapgādes sistēmu veido 3 km tīkli, 2 artēziskie urbumi, 1 ūdens atdzelžošanas stacija.

Ūdens kvalitāte saistīta ar ūdensapgādes sistēmas tehnisko stāvokli. Tā kā cauruļvadu sistēma ir nolietojusies, dzelzs saturs ūdensvada ūdenī palielinās, jo tiek izskaloti dzelzs savienojumi no maģistrālā ūdensvada caurulēm, tāpēc izbūvēta ūdens atdzelžošanas stacija.

Vectilžas ciema ūdensvada sistēmai ir pieslēgtas 2 daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, "Līvānu" mājas, administratīvās ēkas, katlu māja un saimnieciskās būves. Ūdenssaimniecības pakalpojumus izmanto 78 iedzīvotāji. 2017.gadā izbūvētai bioloģiskās attīrīšanas iekārtai NV-3 172171, ar jaudu 2,2m³ diennaktī, pieslēgta skolas ēka un daudzdzīvokļu mājas. Parējās ēkas kanalizācijas sistēmai nav pieslēgtas, notekūdeņu izlaide notiek izsmejamajās bedrēs.

4.2.3 Gāzes apgāde

Balvu novada teritorija nav gazificēta. Tuvākais augstā spiediena gāzes vads, no kura būtu iespējams veidot jaunu atzaru Balvu novada virzienā, šķērso Alūksnes novada teritoriju DR – ZA virzienā. Dienvidos Balvu novada teritorijai tuvākais gāzes vads pienāk līdz Rēzeknes pilsētai. Ņemot vērā esošo sociāli ekonomisko situāciju, tuvākajos gados gāzes vada izbūve Balvu novada teritorijā nav plānota, taču, pie pozitīvāka ekonomikas attīstības scenārija, lielāko apdzīvoto vietu centru, jo īpaši Balvu gazifikācija ir iespējama.

4.2.4 Elektroapgāde un ielu apgaismojums

Novada teritorija ir elektrificēta, patērētāju vajadzībām teritorijā ir ierīkotas 20 kV, 0,4 kV elektropārvades līnijas un 20/0,4 kV transformatoru apakšstacijas (TP). Novada teritorijā pie Balviem atrodas apakšstacija. Esošais elektroapgādes tīklu izvietojums un pieejamās jaudas nodrošina esošo elektroenerģijas patērētāju pieprasījumu un neierobežo jaunu pieslēgumu veidošanu.

2017.gadā elektroenerģija Balvu novadā netiek ražota.

Balvu pilsētā apgaismojumu nodrošina 786 laternas, no kurām, 383 ir augstspiediena nātrija lampas (150W), 49 LED gaismekļi.

Lazdulejas pagastā apgaismojumu nodrošina 11 laternas, no kurām, 9 ir vecās DRL tipa kvēlspuldzes, un 2 LED gaismekļi.

Kubulu pagastā apgaismojumu nodrošina 30 laternas, no kurām 1 ir augstspiediena nātrija lampa (150W), un 29 LED gaismekļi.

Bērzkālnes pagastā apgaismojumu nodrošina 6 laternas, no kurām 5 ir augstspiediena nātrija lampas (150W), un 1 LED gaismeklis.

Tilžas pagastā apgaismojumu nodrošina 43 laternas, no kurām, 29 ir augstspiediena nātrija lampas (150W), 7 LED gaismekļi un 7 vecā DRL tipa kvēlspudzes.

Bērzpils pagastā apgaismojumu nodrošina 11 laternas, no kurām, 6 ir augstspiediena nātrija lampas (150W), 5 LED gaismekļi.

Briežuciema pagastā apgaismojumu nodrošina 6 laternas, LED gaismekļi.

Vectilžas pagastā apgaismojumu nodrošina 3 laternas, LED gaismekļi.

Vīksnas pagastā apgaismojumu nodrošina 15 laternas, LED gaismekļi.

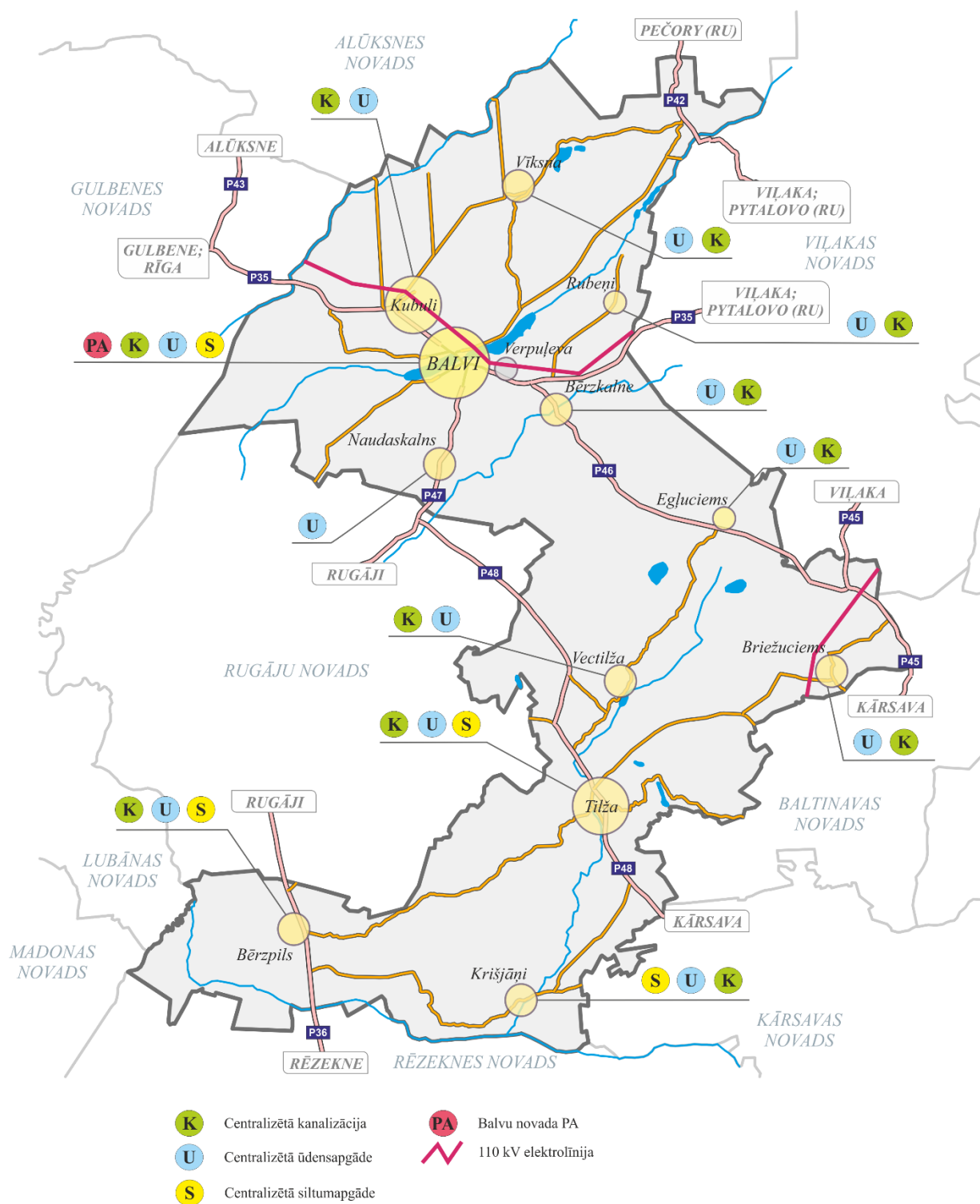
Balvu un Krišjāņu pagastos nav ielu un publisku vietu apgaismojuma.

4.2.5 *Sakari, IT*

Telekomunikāciju sektorā novadā darbojas vairāki operatori. Fiksēto publisko telekomunikāciju tīkla operators ir uzņēmums "Lattelecom". Mobilo telekomunikāciju sfērā darbojas 3 operatori – "Latvijas mobilais telefons", "Tele 2", "Bite".

"Lattelecom" turpina novadā fiksēto publisko telekomunikāciju tīkla modernizāciju. Modernizācijas gaitā pieaug ciparu sistēmai pieslēgto abonentu līniju skaits, nedaudz samazinoties kopējam abonentu līniju skaitam.

Novadā ir pieejami publiskie interneta pieslēgumi bibliotēkās.

Attēls 4-2. Centralizētās ūdensapgādes, kanalizācijas un siltumapgādes pieejamība, kā arī 110kV elektrolīnijas atrašanās vietas Balvu novadā

5 NEKUSTAMĀIS ĪPAŠUMS

5.1.1 Zeme

Pēc Valsts zemes dienesta datiem 2017.gada 1. janvārī Balvu novada kopējā platība ir 1045,24 km², kas ir 1,61% no Latvijas kopējās platības.

Tabula 5-1. *Balvu novada teritoriālo vienību teritoriju platība*

Administratīvā teritorija	Platība (km ²)
Balvu novads	1045,24
Balvi	5,07
Balvu pagasts	82,78
Bērzkalnes pagasts	102,76
Bērzpils pagasts	127,76
Briežuciema pagasts	83,69
Krišjāņu pagasts	71,14
Kubulu pagasts	167,69
Lazdulejas pagasts	86,96
Tilžas pagasts	104,35
Vectilžas pagasts	90,97
Vīksnas pagasts	122,07

Avots: Valsts zemes dienests

71,7% (74554,4 ha) novada platības aizņem lauksaimniecības zeme, 25,2% (26159,6 ha) - mežsaimniecības zeme un 0,7% (756,9 ha) ir apbūves zeme.

Pēc Lauku atbalsta dienesta apsekojuma datiem 2016.gadā novadā ir 40 584 ha lauksaimniecībā izmantojamā zeme (LIZ), no kuras kopta ir 80,1% (32517 ha), bet nekopta – 19,1% (7752 ha).

5.1.2 Apbūve

Balvu pilsētā pašvaldības ēku kopējā platība ir 40 003 m², savukārt dzīvojamo māju kopējā platība Balvu novadā 2012.gada beigās bija 573,4 tūkst. m², vidēji 41 m² dzīvojamās platības uz vienu novada iedzīvotāju. 2017. gadā Balvu novadā kopumā daudzdzīvokļu mājās ir 3426 mājokļi.

Tabula 5-2. *Dzīvokļu sektors Balvu novadā*

Teritoriālā vienība	Dzīvokļi	Platība
Balvu pilsēta	2656	106365
Balvu pagasts	28	1214
Krišjāņu pagasts	59	4141
Vīksnas pagasts	84	4275
Kubulu pagasts	197	2188
Bērzkalnes pagasts	83	6663
Lazdulejas pagasts	36	3348
Bērzpils pagasts	50	3138
Tilžas pagasts	112	6155
Briežuciema pagasts	58	4809
Vectilžas pagasts	51	Nav datu

Avots: Balvu novada Dome, 2013. un 2017. gads

Liela daļa daudzdzīvokļu ēku ir sliktā tehniskā stāvoklī. Situācija dzīvojamā fonda kvalitātē pakāpeniski uzlabojas, pieaugot privāto mājokļu skaitam. Ēkās ir nepieciešams veikt energoefektivitātes pasākumus.

Individuālo dzīvojamo ēku īpatsvaram ir tendence palielināties, tas liecina par pozitīvu pilsētībūvniecības attīstību.

Viens no lielākiem dzīvojamo māju apsaimniekotājiem ir pašvaldības aģentūra "SAN-TEX", kas apsaimnieko Balvu pilsētas teritorijā esošās daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas. Novada pagastu teritorijā esošās dzīvojamās mājas apsaimnieko pagastu pārvaldes, dzīvokļu kooperatīvi un pašvaldības aģentūra "SAN-TEX".

Novadā noteikt dažādu objektu būvniecība. Balvu novada pašvaldības Būvvalde 2016.gada pirmajos 4 mēnešos ir izsniegusi 27 būvatļaujas, 2015.gadā – 122 būvatļaujas, 2014.gadā - 68 būvatļaujas.

5.1.3 Kapsētas

Novada teritorijā atrodas 43 kapsētu teritorijas – gan pilsētā, gan pagastos (Tabula 5-3.). Kapsētu teritorijas netiek paplašinātas, izņemot Priedaines kapus, kur ir iespējama teritorijas paplašināšana. Pārējos kapos apbedījumi tiek veikti esošu ģimeņu kapu vietās.

Tabula 5-3. *Novada kapsētas*

Novada teritoriālā vienība	Kapsētas nosaukums
Balvu pilsēta	Luterāņu kapi Rožu kapi Pareizticīgo kapi Začu kapi
Balvu pagasts	Naudaskalna kapi Pilskalna kapi Dūrupes kapi Salmaņu kapi
Bērzpils pagasts	Bēržu kapi Saksmāles kapi Līdumnieku kapi Golvaru kapi
Bērzkalnes pagasts	Mežarijas kapi Priedaines kapi
Briežuciema pagasts	Bēliņu kapi Augstasila kapi Dukuļevas kapi Ostrolīdumu kapi
Krišjāņu pagasts	Krišjāņu kapi Kaupiņu kapi Runciņu kapi Putrāņu kapi
Kubulu pagasts	Andrakalna kapi Silaciema — Kurnas kapi Pērkonu kapi Tutinavas kapi Romūkstu kapi
Lazdulejas pagasts	Ploskinas kapi
Tilžas pagasts	Tilžas kapi

	Kāpessila kapi Ūdrenes kapi
Vecilžas pagasts	Lutenānu kapi Vecilžas kapi Ranguču kapi Sudarbes kapi
Vīksnas pagasts	Vīksnas kapi Derdziņu kapi Dampadruvas kapi Kačupes kapi Kupravas kapi Miezāju kapi Čāgu kapi Eglukalna kapi

Avots: Balvu novada pašvaldība, 2017.gads

Pagastos kapu kapliču tehniskais stāvoklis ir neapmierinošs, nav labiekārtotu stāvlaukumu un piebraucamie ceļi ir sliktā stāvoklī. Pašvaldības finanšu resursu un piesaistīto Eiropas Savienības fondu projektu ietvaros notiek pagastu kapsētu teritoriju sakārtošana. 2017.gadā rekonstruēta Bērzu kapliča, izbūvēti žogi 12 kapsētām, atjaunoti kapsētu krusti 3 kapsētām un kapsētu zvanu torņi 2 kapsētās, uzstādītas 40 norādes zīmes uz kapsētām.

6 EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS RAKSTUROJUMS

6.1 Uzņēmējdarbība

Balvu pilsēta ir Latgales reģiona lielākais saimnieciskais centrs tā Ziemeļu daļā. Balvu pilsēta ir reģiona nozīmes centrs, un tās loma ievērojami palielināsies, attīstot ciešākas saites ar Alūksni un Gulbeni, visām trim pilsētām kopā pildot nacionālas nozīmes centra lomu ar atbilstoša līmeņa pakalpojumiem un funkcijām. Balvi iekļaujas Latgales reģiona austrumu pilsētu tīklā, ko sasaista “Austrumu stīga” – perspektīvais nacionālas nozīmes transporta koridors, kas palīdzēs stiprināt pilsētas lomu saskaņā ar tās potenciālu un īpatnībām, kā arī uzlabos sociālekonomisko situāciju austrumu pierobežā.

6.1.1 Balvu novada uzņēmumi, saimniecības, biedrības, sabiedriskās organizācijas un draudzes

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2015.gadā ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Balvu novadā uz 1000 iedzīvotājiem (t.sk. pašnodarbinātās personas, individuālie komersanti, komercsabiedrības, zemnieku saimniecības) sastādīja 85 (Latgalē vidēji 69; Latvijā vidēji 87). Balvu rajona ekonomiski aktīvo uzņēmumu struktūrā 2015.gadā dominē pašnodarbinātās personas – 58,6% (Latgalē vidēji 50%; Latvijā vidēji 32,5%), kā arī komercsabiedrības – 17,9% (Latgalē vidēji 25,9%; Latvijā vidēji 51,2%). Pēdējos gados Balvu novadā ir nedaudz samazinājies zemnieku saimniecību skaits, attiecīgi ir samazinājies to īpatsvars ekonomiski aktīvo uzņēmumu kopskaitā.

Tabula 6-1. *Ekonomiski aktīvo uzņēmumu struktūra Latvijā, Latgalē, Balvu novadā, 2015.gads*

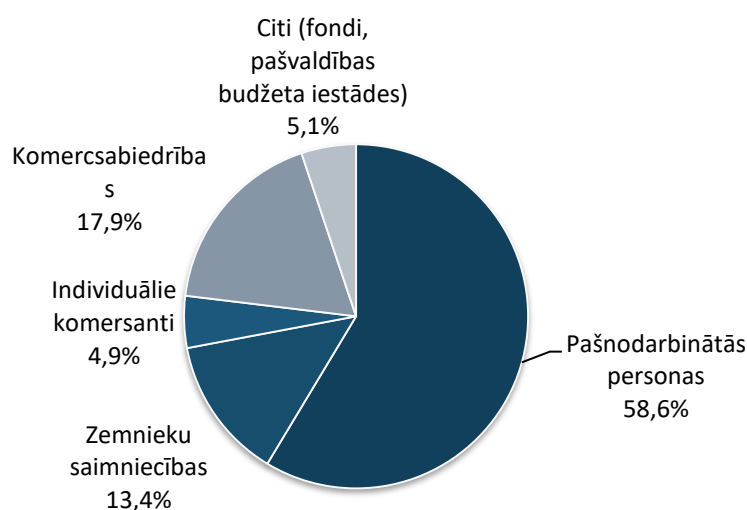
	Latvija		Latgales reģions		Balvu novads	
Pašnodarbinātās personas	59 578	32,5%	10 138	50,0%	673	58,6%
Zemnieku saimniecības	10 002	5,5%	2 281	11,3%	154	13,4%
Individuālie komersanti	7 331	4,0%	1 374	6,8%	56	4,9%
Komercsabiedrības	93 824	51,2%	5 258	25,9%	206	17,9%
Citi (fondi, pašvaldības budžeta iestādes, valsts)	12 372	6,8%	1 214	6,0%	59	5,1%
Ekonomiski aktīvi uzņēmumi KOPĀ	183 107	100,0%	20 265	100,0%	1 148	100,0%

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

Tabula 6-2. *Ekonomiski aktīvi uzņēmumi Balvu novadā, 2013.-2015.gads*

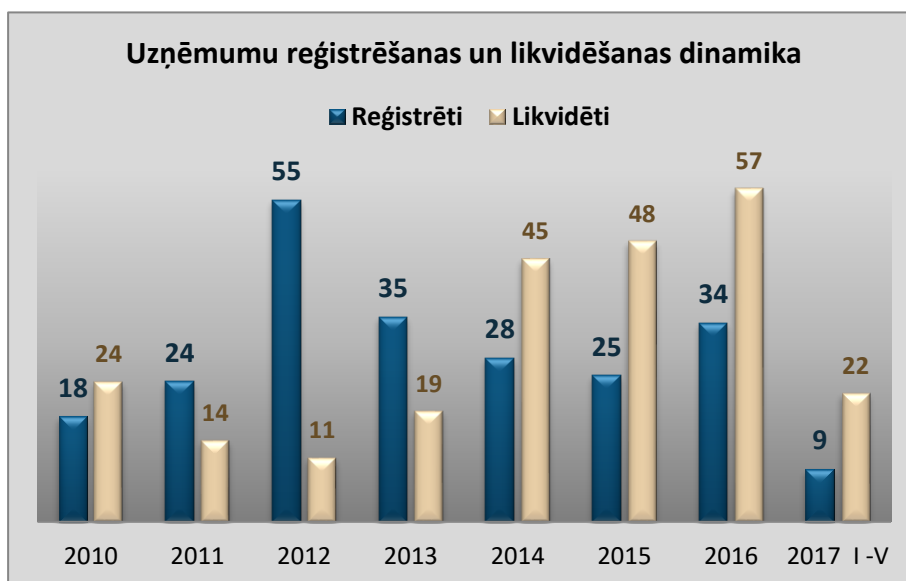
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Pašnodarbinātās personas	634	638	673	56,5%	57,0%	58,6%
Zemnieku saimniecības	161	160	154	14,3%	14,3%	13,4%
Individuālie komersanti	66	61	56	5,9%	5,5%	4,9%
Komercsabiedrības	198	199	206	17,6%	17,8%	17,9%
Citi (fondi, pašvaldības budžeta iestādes)	63	61	59	5,6%	5,5%	5,1%
Ekonomiski aktīvi uzņēmumi KOPĀ	1 122	1 119	1 148	100,0%	100,0%	100,0%

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

Attēls 6-1. *Ekonomiski aktīvo uzņēmumu struktūra Balvu novadā 2015.gadā. Avots: CSP*

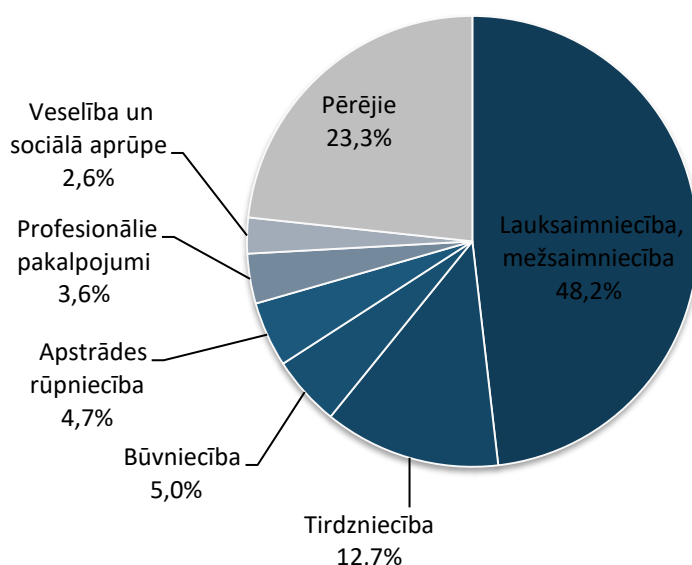
Kopumā jāatzīmē salīdzinoši liels likvidēto uzņēmumu skaits pa gadiem Balvu novadā, kā rezultātā jaunu uzņēmumu skaits palielinās nenozīmīgi. Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka esošie uzņēmumi restrukturizē savu biznesu, dibinot jaunas firmas, tai pašā laikā minimāli tiek veidoti reāli jauni uzņēmumi.

Attēls 6-2. *Uzņēmumu reģistrācijas, likvidācijas dinamika Balvu novadā. Avots: Lursoft statistika*

Balvu novadā lielākā daļa uzņēmumu tirgus sektorā pēc nodarbināto skaita ir mikrouzņēmumi (97%), kas, plānojot uzņēmējdarbības atbalsta pasākumus, ir jāņem vērā.

Uzņēmējdarbības vides raksturojums nozaru griezumā sniegts Attēlā 6-3. un detalizēti dati Tabulā 6-3. Vislielāko uzņēmumu īpatsvaru jeb 48,2% veido lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmumi. Nozīmīgs īpatsvars ir tirdzniecības uzņēmumiem – tas ir 12,7%. Tālāk seko būvniecība (5,0%) un apstrādes rūpniecība (4,7%).

Attēls 6-3. Uzņēmumu sadalījums pa nozarēm Balvu novadā. Avots: CSP

Tabula 6-3. Uzņēmumu sadalījums pa nozarēm Balvu novadā (pamatnozaru kodi doti atbilstoši NACE 2. red.)

Darbības pamatnozare	Uzņēmumu skaits	Struktūra(%)
A01 Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	476	43,67%
S96 Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	134	12,29%
G47 Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	108	9,91%
A02 Mežsaimniecība un mežizstrāde	49	4,50%
C16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	35	3,21%
F43 Specializētie būvdarbi	34	3,12%
Q86 Veselības aizsardzība	28	2,57%
M69 Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	22	2,02%
G45 Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	19	1,74%
L68 Operācijas ar nekustamo īpašumu	19	1,74%
H49 Sauszemes transports un cauruļvadu transports	16	1,47%
F41 Ēku būvniecība	13	1,19%
I56 Ēdināšanas pakalpojumi	13	1,19%
G46 Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	11	1,01%
R90 Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	10	0,92%
M71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	9	0,83%
F42 Inženierbūvniecība	8	0,73%
P85 Izglītība	8	0,73%
N77 Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	7	0,64%
S95 Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un māsaimniecības piederumu remonts	6	0,55%

M74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	5	0,46%
C10 Pārtikas produktu ražošana	3	0,28%
C25 Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	3	0,28%
I55 Izmitināšana	3	0,28%
J61 Telekomunikācija	3	0,28%
J62 Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	3	0,28%
K66 Finanšu pakalpojumus un apdrošināšanas darbības papildinošas darbības	3	0,28%
N81 Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3	0,28%
R93 Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	3	0,28%
C31 Mēbeļu ražošana	2	0,18%
H52 Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	2	0,18%
J63 Informācijas pakalpojumi	2	0,18%
M73 Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	2	0,18%
N79 Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi	2	0,18%
N82 Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	2	0,18%
B08 Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	1	0,09%
C11 Dzērienu ražošana	1	0,09%
C14 Apģērbu ražošana	1	0,09%
C23 Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	1	0,09%
C24 Metālu ražošana	1	0,09%
C28 Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	1	0,09%
C29 Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	1	0,09%
C32 Cita veida ražošana	1	0,09%
C33 Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	1	0,09%
D35 Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	1	0,09%
E37 Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	1	0,09%
J58 Izdevējdarbība	1	0,09%
J60 Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	1	0,09%
M72 Zinātniskās pētniecības darbs	1	0,09%
N78 Darbaspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu	1	0,09%
N80 Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana	1	0,09%

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

Pēc Lursoft datiem 2016.gadā Balvu novadā piecu uzņēmumu apgrozījums pārsniedz 1 miljonu eiro (Tabula 6-4).

Pēc šī rādītāja līderis ir AS “Balvu enerģija”, kas specializējas tvaika piegādē un gaisa kondicionēšanā. Uzņēmums 7 gadu laikā ir palielinājis apgrozījumu par 67% no 858 tūkst. eiro 2009.gadā līdz 1,43 milj. eiro 2016.gadā.

Stabili rezultāti ir SIA “Liepas Z” (apgrozījums 1,37 milj. EUR), kam darbības joma ir ceļu būvniecība un kravu pārvadājumi.

Sekmīgi attīstās organisko ķīmisko pamatvielu ražošana, SIA "BOVIS" apgrozījums ir palielinājies vairāk nekā divas reizes salīdzinājumā ar 2009.gadu un sasniedza 1,3 milj. eiro. SIA "BOVIS" reģistrējies Balvu novadā savu juridisko adresi, faktiski uzņēmums atrodas un strādā Rēzeknē.

Strauji savas produkcijas ražošanas un pārdošanas apjomu ir kāpinājusi SIA "Balvu maizīte".

7 no 20 uzņēmumiem ar lielāko apgrozījumu darbojas mežizstrādē un mežsaimniecībā (t.sk. "TAKO SD", "PRIME-MOVER", "DAMPADRUVAS BUKI", "Lazdas koks", "KV 9", "ALDRAI").

Tabula 6-4. *Lielāko uzņēmumu raksturojums Balvu novadā*

Nr.p. k.	Uzņēmums	2016.gada apgrozījums, EUR	Izmaiņas pret 2015.gadu	Izmaiņas pret 2014.gadu	Izmaiņas pret 2013.gadu	Darbības veids
1.	BALVU ENERĢIJA, AS	1,433,549	13%	9%	4%	Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana
2.	LIEPAS Z, SIA	1,367,561	-2%	13%	14%	Ceļu un maģistrāļu būvniecība
3.	BOVIS, SIA	1,298,132	10%	38%	27%	Pārējo organisko ķīmisko pamatvielu ražošana
4.	SENDA Dz, SIA	1,293,552	1%	-8%	-4%	Ēdināšanas pakalpojumi, mazumtirdzniecība
5.	TAKO SD, SIA	1,268,770	-11%	-30%	-24%	Mežizstrāde
6.	BERMUDI, SIA	898,328	-2%	-6%	-9%	Mazumtirdzniecība
7.	BalviFlora, SIA	866,471	-3%	-15%	-5%	Kūdras ieguve
8.	PRIME-MOVER, SIA	777,263	6%	6%	45%	Mežizstrāde
9.	DAMPADRUVAS BUKI, SIA	732,675	3%	5%	99%	Mežizstrāde
10.	Balvu maizīte, SIA	616,491	16 reizes	12 reizes	17 reizes	Maizes ražošana; svaigi ceptu mīklas izstrādājumu un kūku ražošana
11.	Tik-Tak 1, SIA	602,218	-2%	0%	-7%	Mazumtirdzniecība
12.	VECPILS 1, ZS	597,727	16%	0%	-9%	Kravu pārvadājumi pa autoceļiem
13.	A.K.7, SIA	595,017	11%	-15%	-13%	Sauszemes transporta palīgdarbības
14.	Lazdas koks, SIA	555,033	49%	nav datu	nav datu	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana
15.	KV 9, SIA	548,908	2 reizes	6 reizes	6 reizes	Mežsaimniecības palīgdarbības
16.	ALDRAI, SIA	532,987	1%	-24%	-1%	Mežizstrāde
17.	INVIK, SIA	491,607	34%	-6%	-6%	Kravu pārvadājumi pa autoceļiem
18.	LEKOS, SIA	415,869	3%	8%	-1%	Mazumtirdzniecība
19.	SanMar būve, SIA	415,827	21%	28%	36%	Mežsaimniecības palīgdarbības, Ceļu un maģistrāļu būvniecība
20.	AMETRS, SIA	406,277	11%	-16%	10%	Inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas

Avots: Lursoft statistika (dati uz 2017.gada 2.jūniju)

6.1.2 Lauksaimniecība, mežsaimniecība

Mežu teritorijas aizņem 25 300 ha jeb 31%, lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 75 600 ha jeb 56 %, no kuriem aramzeme sastāda 26,5 tūkst. ha jeb 63% un ganības 13,3 tūkst. ha jeb 31%, purvi aizņem 10251,4 ha jeb 9,9%.

Lauksaimniecības sektorā lielākās platības saimniecībās aizņem pļavas un ganības, lopbarības kultūras aramzeme (kopā 48%) un graudaugi (34%). Lauksaimnieciskā ražošana tradicionāli ir daudznozaru – attīstās gan graudkopība, gan lopkopība.

Dzīvnieku statistika

Tabula 6-5. *Dzīvnieku skaits Balvu novadā uz 01.01.2017.*

Balvu novads	Liellopi	Cūkas	Aitas	Kazas	Zirgi	Citi
Balvi	26	0	23	1	2	0
Balvu pagasts	325	20	4	40	2	677
Bērzkalnes pagasts	182	38	415	1	4	441
Bērzpils pagasts	937	115	224	16	10	432
Briežuciema pagasts	894	220	66	6	17	284
Krišjāņu pagasts	583	50	180	2	1	170
Kubulu pagasts	350	29	198	14	21	1045
Lazdulejas pagasts	153	30	9	6	9	261
Tilžas pagasts	1057	59	167	11	12	624
Vectilžas pagasts	731	81	36	7	1	345
Vīksnas pagasts	537	29	148	23	13	519
KOPĀ	5775	671	1470	127	92	4798

Avots: Lauksaimniecības datu centrs (LDC)

Bioloģiskā lauksaimniecība

Nozīmīgu vietu Balvu novada mazo lauksaimniecības uzņēmumu vidū ieņem bioloģiskā lauksaimniecība, kas galvenokārt skaidrojams ar ES atbalsta pasākumiem šī veida saimniekošanas stimulēšanai. Bioloģiskās lauksaimniecības attīstības bremsējošais faktors ir produkcijas realizācijas iespēja par atbilstošu cenu un pietiekamā apjomā.

Salīdzinājumā ar 2010.gadu bioloģisko saimniecību skaits Balvu novadā samazinājies par 20% no 176 līdz 140 2017.gada sākumā.

24 saimniecības (17% no kopskaita) specializējas augkopībā. Lielākā daļa saimniecību (115) nodarbojas gan ar lopkopību (piena lopkopība, ganāmo mājlopu audzēšana, cūkkopība, putnkopība), gan arī audzē lopbarību (jaukta specializācija). Virkne saimniecību diversificē savu darbību, audzējot dārzenus, augļus, ogas, turot bites.

Tabula 6-6. *Bioloģiskās saimniecības Balvu novadā, 2017.gads*

	Novada teritoriālā vienība	Skaits
1.	Balvi	1
2.	Balvu pagasts	6
3.	Bērzkalnes pagasts	3
4.	Bērzpils pagasts	9
5.	Briežuciema pagasts	30
6.	Krišjāņu pagasts	14

7.	Kubulu pagasts	15
8.	Lazdulejas pagasts	3
9.	Tilžas pagasts	30
10.	Vectilžas pagasts	17
11.	Vīksnas pagasts	12
	Kopā	140

Avots: Lauksaimniecības datu centrs (LDC)

Balvu novadā ir 17 kokapstrādes uzņēmumi:

- Bērzkālnes pagastā - SIA "NITA AM";
- Kubulu pagastā - SIA "Kalna nami", SIA "Kurnas koks", SIA "Žaugupe";
- Tilžas pagastā - z/s "Lapenieki", z/s "Pauguri";
- Bērzpils pagastā - z/s "Lazdas";
- Balvu pagastā - SIA "GGFabrika", SIA "Kadiķi KGB";
- Lazdulejas pagastā – SIA "Dolo";
- Vīksnas pagastā - SIA "Priežusili";
- Balvu pilsētā – SIA "Agroserviss", SIA "BalviHolm".

Mežistrādi un pārstrādi veic arī vairākas zemnieku saimniecības, kas galvenokārt specializējas kokmateriālu zāgēšanā.

Ar atjaunojamo energoresursu apsaimniekošanu lielākie mežistrādes un kokapstrādes uzņēmumi ir SIA "Tako SD", SIA "Bovis" un meža zemju apsaimniekotājs VAS "Latvijas Valsts meži".

6.1.3 Tirdzniecības un pakalpojumu nozare

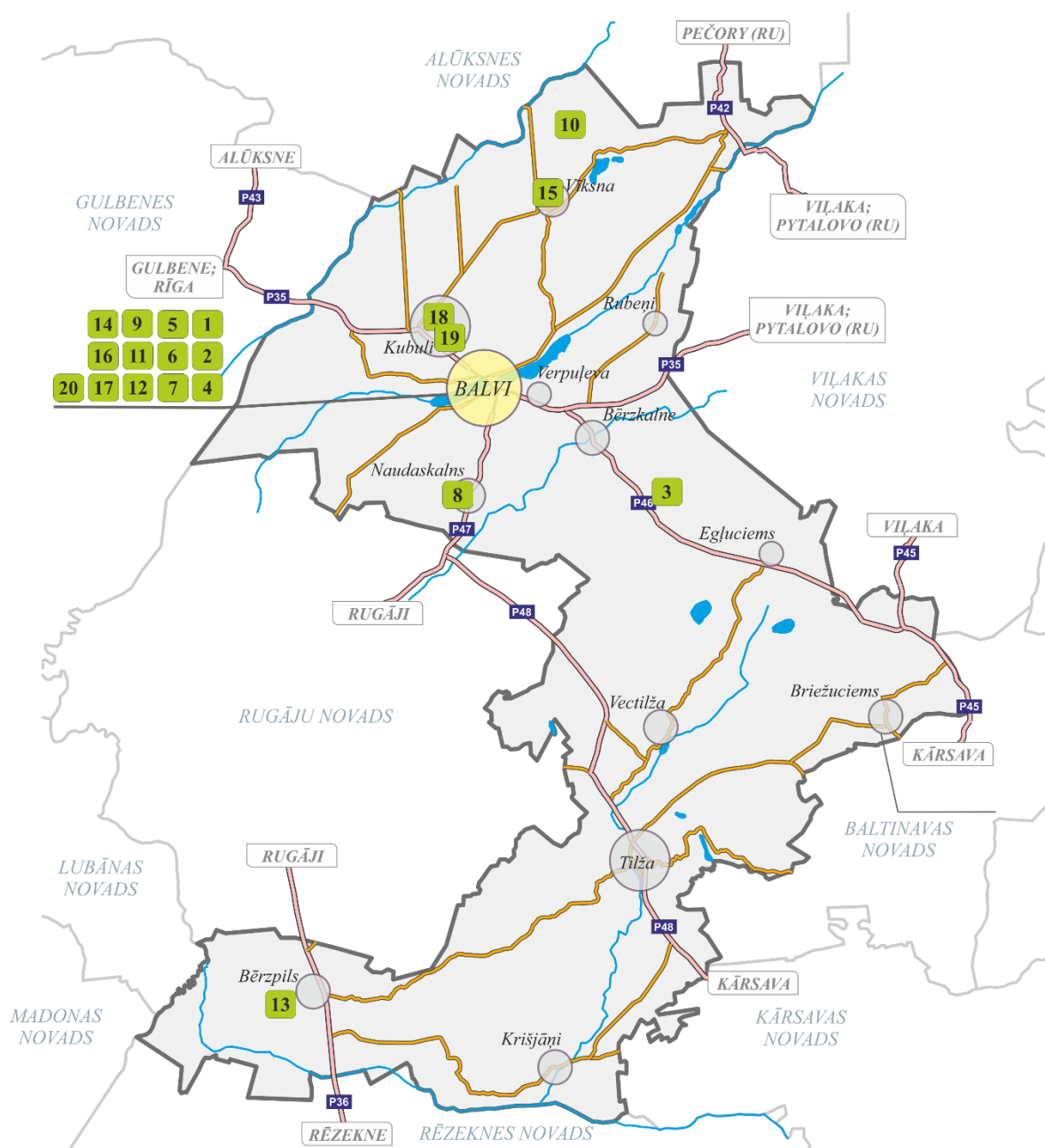
Tirdzniecības un pakalpojumu nozares uzņēmumi Balvu novadā ir koncentrējušies Balvu pilsētā un pagastu centros, kur ir pieprasījums un potenciālie pircēji. Pilsētas administratīvajā teritorijā ir vairāku tirdzniecības ķēžu veikali – Maxima X, TOP, Supernetto, Labais, Preilis. No vietējo uzņēmumu vidus lielākos apgrozījumus pārtikas preču segmentā 2016.gadā pēc Lursoft datiem ir uzrādījuši - SIA "SENDA Dz" (1294 tūkst. EUR) un SIA "BERMUDI" (898 tūkst. EUR).

Nepārtikas preču segmentā lielākie mazumtirgotāji ir SIA "TIK-TAK 1" (602 tūkst. EUR) un SIA "LEKOS" (416 tūkst. EUR). Pirmais uzņēmums ir ievērojami attīstījies un piedāvā saviem klientiem dažādākās preču pozīcijas, sākot no parfimērijas, saimniecības, kancelejas un beidzot ar elektroprecēm, rotaļlietām un sadzīves precēm. SIA "LEKOS" specializācija ir lauksaimniecības tehnika, traktori, rezerves daļas.

Apskatot tirdzniecības nozares attīstības iespējas Balvu novadā, ir jāvērtē iedzīvotāju vecuma struktūra, skaita izmaiņas, ieņēmumi, kā arī iepirkšanās tradīcijas.

Pakalpojumu sfēra aptver plašu darbību spektru – šūšanas ateljē, frizētavas, apavu darbnīcas, apbedīšanas biroju pakalpojumi utt., kas galvenokārt ir koncentrēti Balvu pilsētā un pagastu centros.

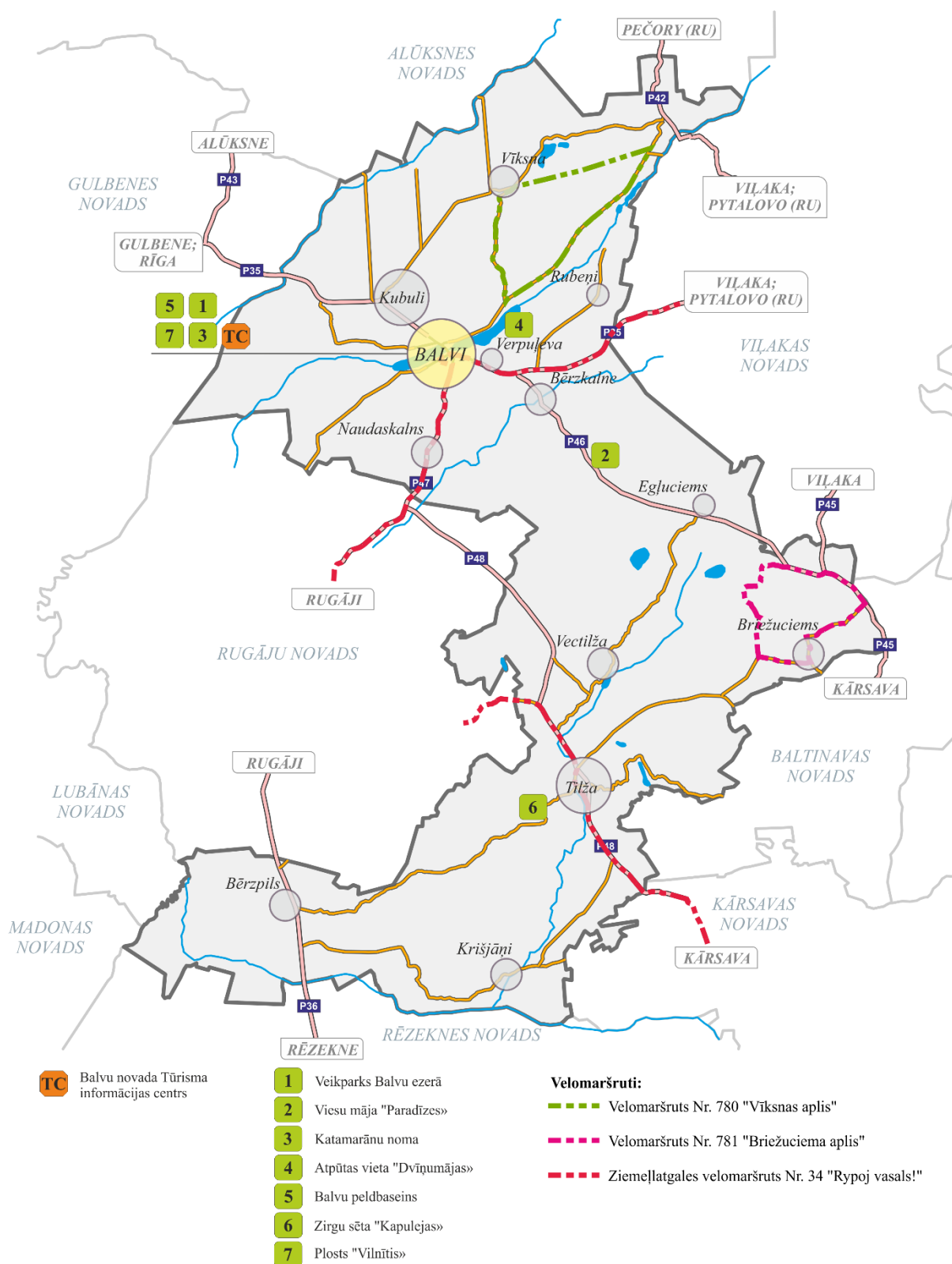
Balvu novada pakalpojumu sniedzēji ir orientēti uz iekšējo tirgu un vietējo patērētāju, līdz ar to arī šīs sfēras attīstība ir tieši saistīta ar novada iedzīvotāju labklājības līmeņa izmaiņām un demogrāfiskiem procesiem.

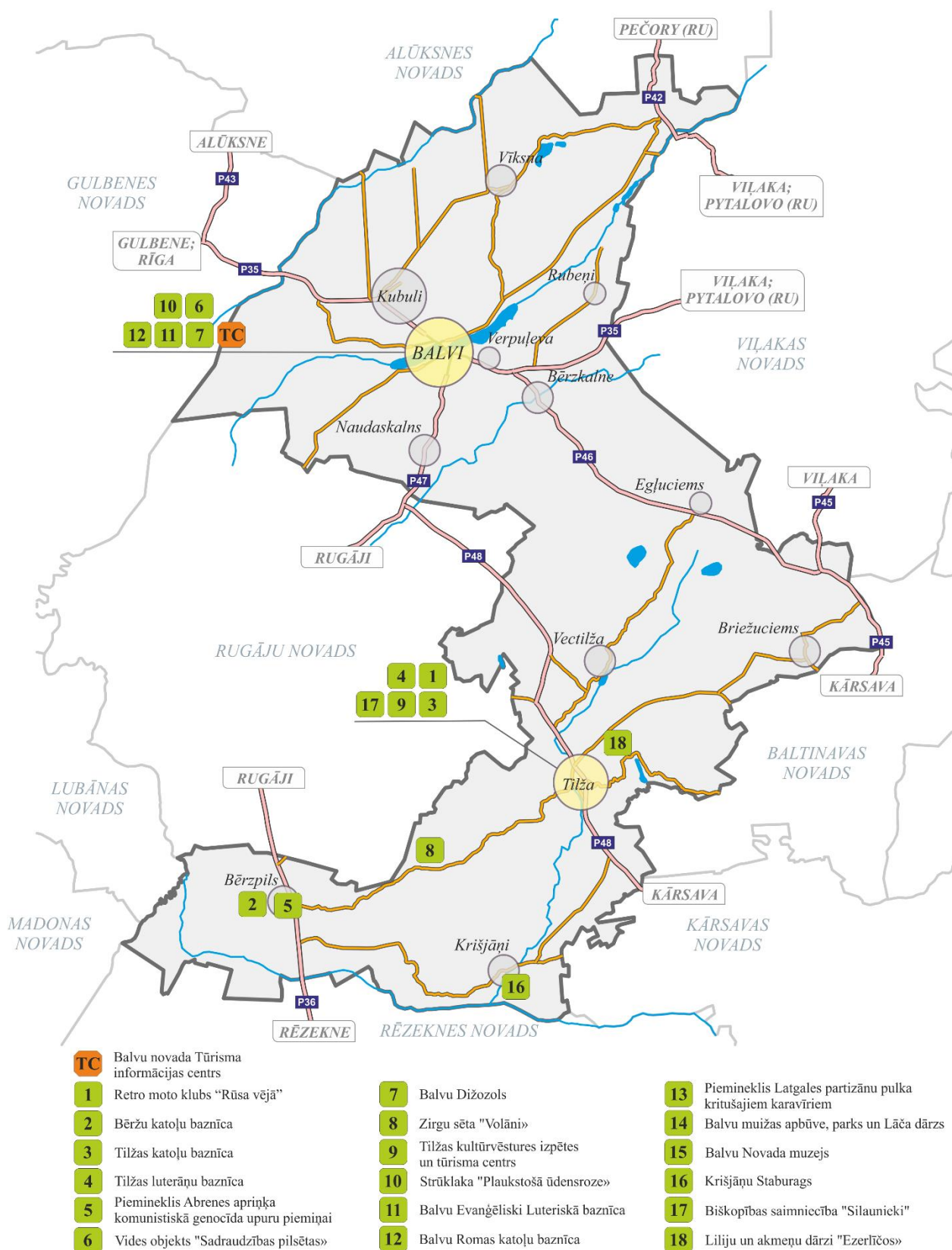
TOP 20 Lielākie uzņēmumi pēc apgrozījuma (2016. gads)

1 «Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība» SIA	11 «Balvu maizīte» SIA
2 «BALVU ENERĢIJA» AS	12 «Tik-Tak1» SIA
3 «LIEPAS Z.» SIA	13 «VECPILS 1» SIA
4 «BOVIS» SIA	14 «A.K.7» SIA
5 «SENDA Dz.» SIA	15 «KV 9» SIA
6 «TAKO SD» SIA	16 «ALDRAI» SIA
7 «BERMUDI» SIA	17 «LEKOS» SIA
8 «BalviFlora» SIA	18 «SanMar būve» SIA
9 «Prime-Mover» SIA	19 «AMETRS» SIA
10 «DAMPADRUVAS BUKI» SIA	20 «VITAR 7» SIA

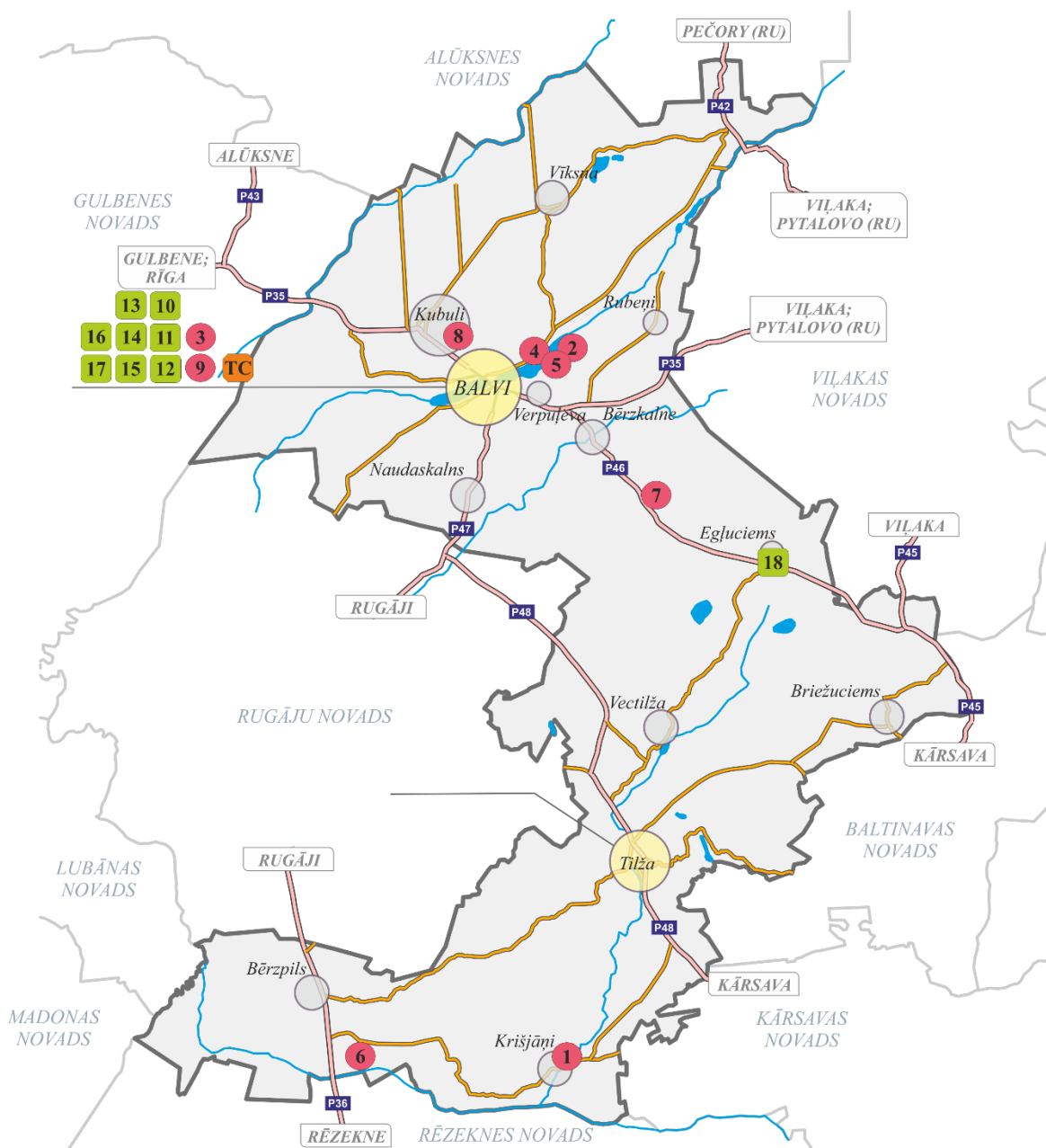
Attēls 6-4. Lielākie uzņēmumi pēc apgrozījuma Balvu novadā

Attēls 6-5. Tūrisms: aktīvās atpūtas vietu izvietojums novadā

Attēls 6-6. Tūrisms: apskates vietas Balvu novadā

TC Balvu novada Tūrisma informācijas centrs

Nakšņošanas iespējas:

- 1 Atpūtas komplekss "Noras"
- 2 Atpūtas vieta "Augstiene"
- 3 Balvu Valsts ģimnāzijas dienesta viesnīca
- 4 Brīvdienu māja "Līgokrasts"
- 5 Atpūtas namiņš "Dvīņumājas"
- 6 Brīvdienu māja "Līčītis"
- 7 Viesu nams "Paradīzes"
- 8 Atpūtas vieta "Azote"
- 9 Viesnīca "Balvi"

Ēdināšanas iespējas:

- 10 Picērija "Zebra"
- 11 Kafejnīca "Velves"
- 12 Ēdnīca Balvu muižā
- 13 Kafejnīca „Lāča ķepās”
- 14 Ēdnīca „Nāc un ēd”
- 15 Kafejnīca "Senda"
- 16 Konditoreja "Rausis"
- 17 Veikals - konditoreja "Saldā dzīve"
- 18 Kafejnīca - bārs „Stogs”

Attēls 6-7. Tūrisms: ēdināšanas un nakšņošanas vietas Balvu novadā

7 PUBLISKĀ PĀRVALDE

7.1 Pašvaldība

7.1.1 *Struktūra un funkcijas*

Pamatojoties uz “Administratīvi teritoriālās reformas likumu” 2009.gada 1.jūlijā tika izveidots Balvu novads, kas apvieno Balvu pilsētu un 10 pagastus – Balvu, Bērzkalnes, Bērzpils, Briežuciema, Krišjāņu, Kubulu, Lazdulejas, Tilžas, Vectilžas un Vīksnas pagastus.

Novada administratīvais centrs atrodas Balvu pilsētā.

Novada pārvaldi īsteno Balvu novada pašvaldība, tās struktūrvienības un iestādes. Pašvaldības iedzīvotāju pārstāvību nodrošina Balvu novada Dome. Balvu novada Dome atbilstoši Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumam sastāv no 15 deputātiem.

Balvu novada pašvaldības lēmējvara un izpildvara darbu organizē saskaņā ar likumu “Par pašvaldībām”, Balvu novada domes 2009.gada 1.jūlija saistošajiem noteikumiem Nr.1 “Balvu novada pašvaldības nolikums”, pašvaldības teritorijas saistošajiem noteikumiem un citiem domes pieņemtajiem lēmumiem. Novada dome pieņem lēmumus, nodrošina pašvaldības budžeta izpildi, nosaka pašvaldības institucionālo struktūru, lemj par autonomo funkciju un brīvprātīgo iniciatīvu īstenošanu, kā arī par kārtību, kādā tā nodrošina pašvaldībai deleģēto valsts pārvaldes funkciju un uzdevumu izpildi.

Lai organizētu pašvaldības darbu un izskatītu speciālistu sagatavotos lēmumprojektus, 2017.gadā Balvu novada Domē darbojās četras pastāvīgās komitejas:

- Finanšu komiteja;
- Izglītības, kultūras un sporta jautājumu komiteja;
- Sociālās un veselības aprūpes jautājumu komiteja;
- Tautsaimniecības un vides komiteja.

Atsevišķu pašvaldības funkciju pildīšanai, Dome no deputātiem, pašvaldības speciālistiem un Balvu novada pašvaldības iedzīvotājiem ir izveidojusi šādas komisijas:

- Administratīvā komisija;
- Administratīvo aktu strīdu komisija;
- Vēlēšanu komisija;
- Pašvaldības īpašumu privatizācijas un atsavināšanas komisija;
- Dzīvokļu komisija;
- Pastāvīgo iepirkumu komisija;
- Pieaugušo neformālās izglītības licencēšanas komisija;
- Ētikas komisija;
- Dzīvojamo māju privatizācijas komisija;
- Pirmpirkuma tiesību izvērtēšanas komisija;
- Civilās aizsardzības komisija;
- Interesu izglītības programmu izvērtēšanas un mērķdotāciju sadales komisija;
- Būvju pieņemšanas ekspluatācijā komisija;
- Pirmskolas vecuma bērnu reģistrācijas un uzņemšanas komisija;
- Lauksaimniecības zemju darījumu uzraudzības komisija;
- Medību koordinācijas komisija.

Noteiktu pašvaldības funkciju pildīšanai normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā Domes priekšsēdētājs izveidojis Civilās aizsardzības komisiju.

Domes pieņemto lēmumu izpildi, kā arī tās darba organizatorisko un tehnisko apkalpošanu nodrošina:

● Pašvaldības administrācija, kas sastāv no:

- Vispārējās un juridiskās nodaļas;
- Sabiedrisko attiecību un informācijas tehnoloģiju nodaļas;
- Finanšu un attīstības nodaļas;
- Saimnieciskās nodaļas;
- Centralizētās grāmatvedības nodaļas;
- Reģionālās nozīmes Valsts un pašvaldības vienotā klientu apkalpošanas centra (VPVKAC) (atklāta 2016.gada 1.jūlijā Balvos).

Balvu novada VPVKAC sniedz vispārīgu informāciju un konsultācijas par Balvu novada pašvaldības kompetencē esošajiem jautājumiem; sniedz informāciju par pašvaldības administrācijas speciālistu, amatpersonu un Balvu novada deputātu pieņemšanas laiku un vietu; sniedz informāciju par nepieciešamo dokumentu noformēšanu iesniegšanai Balvu novada Domei. VPVKAC tiek sniegti šādu valsts iestāžu pakalpojumi:

- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra;
- Valsts zemes dienests;
- Lauksaimniecības datu centrs;
- Uzņēmumu reģistrs;
- Nodarbinātības valsts aģentūra;
- Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde;
- Valsts darba inspekcija;
- Lauku atbalsta dienests.

Balvu novada VPVKAC ēkā darbojas arī Balvu novada pašvaldības aģentūras “SAN-TEX” Norēķinu centrs, kuru apmeklē ļoti daudzi Balvu pilsētas iedzīvotāji, lai veiktu samaksu par komunālajiem pakalpojumiem.

Balvu novada pašvaldības administrācijā 2016.gadā tika veiktas pārmaiņas. 2016.gada sākumā tika mainīta Saimnieciskās nodaļas vadītāja amata vienība, izveidojot Saimnieciskās nodaļas vadītāja - pilsētas pārvaldnieka amata vienību.

Pilsētas pārvaldnieka pārziņā ir dažādu saimniecisko jautājumu risināšana – Balvu pilsētas ielu un ceļu uzturēšana, komunikācijas, atkritumu apsaimniekošana utml. Pilsētas pārvaldnieks izskata iedzīvotāju iesniegumus, lai operatīvi risinātu dažādus jautājumus, kas skar pilsētu. Tā kā pilsētas pārvaldnieks ir arī Saimnieciskās nodaļas vadītājs, viņa kompetencē ir ne tikai Balvu pilsētas apsaimniekošana, bet arī īpašumu un komunikāciju pārzināšana visā Balvu novadā.

● Pārvaldes un nozaru iestādes:

- 10 pagastu pārvaldes – nodrošina pagasta teritorijas iedzīvotājiem un citām personām likumā “Par pašvaldībām” un citos ārējos normatīvajos aktos noteikto pašvaldības sniegto pakalpojumu pieejamību.
- Izglītības, kultūras un sporta pārvalde - pilda normatīvajos aktos paredzētās izglītības, kultūras un sporta pārvaldes funkcijas un īsteno Balvu novada pašvaldības kompetenci izglītībā, kultūrā un sportā. Pārvalde ir atbildīga par attiecīgo jomu darba organizēšanu un stratēģisko plānošanu.
- Sociālais dienests – veic sociālās politikas izstrādi un īstenošanu visā Balvu novadā. Dienesta klienti ir Balvu novada sociāli mazaizsargātie iedzīvotāji. Sociālā dienesta struktūru veido 4 nodaļas – Administratīvā un plānošanas nodaļa, Sociālās palīdzības nodaļa, Sociālo pakalpojumu nodaļa un Atbalsta un rehabilitācijas nodaļa. Sociālie pakalpojumi, materiālā palīdzība, sociālais darbs un psiholoģiskā palīdzība koncentrēta

vienuviet - Raiņa ielā 52, Balvos, bet arī katrā pagasta pārvaldē iedzīvotājus pieņem profesionāli sociālie darbinieki.

Pagastu un nozaru pārvaldēm ir noteikts savs budžets konkrēto funkciju veikšanai ar mērķi nodrošināt vienlīdzīgu un vienmērīgu novada infrastruktūras attīstību.

● Pašvaldības iestādes:

- Balvu novada Dzimtsarakstu nodaļa – risina iedzīvotāju civiltiesiskā stāvokļa jautājumus.
- Balvu novada Bāriņtiesa – veic bērnu un citu rīcībnespējīgo personu tiesību aizsardzību.
- Balvu novada pašvaldības Būvvalde – risina ar būvniecību saistītus jautājumus.
- Balvu novada pašvaldības Policija – nodrošina sabiedrisko kārtību.
- Vispārizglītojošās skolas - Balvu Valsts ģimnāzija, Balvu Profesionālā un vispārizglītojošā vidusskola, Bērzpils vidusskola, Tilžas vidusskola, Balvu pamatskola, Stacijas pamatskola, Tilžas internātpamatskola.
- Vispārizglītojošo skolu filiāles - Tilžas vidusskolas pirmsskolas izglītības grupa Vectilžā, Bērzpils vidusskolas Krišjāņu filiāle, Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāle.
- Pirmsskolas izglītības iestādes - Balvu pirmsskolas izglītības iestāde "Pīlādzītis", Balvu pirmsskolas izglītības iestāde "Sienāzītis", Bērzkalnes pirmsskolas izglītības iestāde, Kubulu pirmsskolas izglītības iestāde "Ieviņa", Tilžas pirmsskolas izglītības iestāde.
- Profesionālās ievirzes izglītības iestādes - Balvu Mūzikas skola, Balvu Mākslas skola, Balvu Sporta skola.
- Balvu Bērnu un jauniešu centrs – brīvā laika centrs bērniem un jauniešiem. Centrs organizē interešu izglītības pulciņus, vasaras nometnes un citus pasākumus.
- Balvu Kultūras un atpūtas centrs – organizē iedzīvotāju brīvā laika pavadīšanu;
- Balvu Novada muzejs – apzina un popularizē novada vēsturi un kultūras bagātību, veido krājumus un organizē izstādes.
- Balvu Centrālā bibliotēka – apkalpo lasīšanas, abonementu zāles, nodrošina interneta pieejamību, grāmatu rezervēšanu un kultūrvēstures datu bāzes pieejamību.
- Balvu Sporta centrs – nodrošina brīvā laika pavadīšanas iespējas, organizē pasākumus un attīsta veselīgu dzīvesveidu.
- Balvu novada pašvaldības "Pansionāts "Balvi"" - nodrošina ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu sniegšanu pilngadīgām personām.

● Aģentūras:

- Balvu novada pašvaldības aģentūra "SAN-TEX".
- Balvu novada pašvaldības aģentūra "Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs".

Pašvaldības aģentūra ir pašvaldības izveidota iestāde, kurai ar pašvaldības lēmumu uzdots veikt noteiktas funkcijas.

Balvu novada pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja šādās privātajās kapitālsabiedrībās:

- AS "Balvu Enerģija".
- SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība".

Balvu novada pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja šādās publiski privātās kapitālsabiedrībās:

- SIA "Balvu autotransports".

- SIA "ZAAO".
- SIA "AP Kaudzītes".

7.1.2 Pašvaldības komunikācija ar iedzīvotājiem

Iedzīvotāju informēšana par dažādām aktualitātēm un notikumiem Balvu novadā notiek gan ar pašvaldības mājaslapas www.balvi.lv starpniecību, kur informācija tiek papildināta un atjaunota katru dienu, gan arī sadarbojoties ar plašsaziņas līdzekļiem.

Pagājušajā gadā, tāpat kā iepriekš, notika sadarbība arī ar elektroniskajiem plašsaziņas medijiem – Latgales radio un Latgales reģionālo televīziju.

Latgales reģionālā televīzija vidēji mēnesī veido 2-4 sižetus par notikumiem Balvu novadā. Līguma ietvaros uz studiju Rēzeknē ik mēnesi dodas domes priekšsēdētājs, lai 15 minūtes runātu par notikumiem Balvu novadā. Visi veidotie video sižeti tiek ievietoti pašvaldības mājaslapā, kur tos var apskatīt ikviens interesents.

Saskaņā ar Balvu novada pašvaldības nolikumu, katra mēneša otrajā ceturtdienā notiek kārtējās domes sēdes, kuras ir atklātas un kurās var piedalīties ikviens interesents un uzzināt informāciju par domes pieņemtajiem lēmumiem. Gadījumos, kad ir interese dzirdēt domes sēdē notiekošo, bet nav iespējas ierasties klātienē, to var noklausīties audio ierakstā, kas pieejams pašvaldības mājaslapā.

Notiek aktīva darbošanās sociālajos tīklos – portālā Facebook un Twitter, kas ir nozīmīgs informācijas avots tiem iedzīvotājiem, kuri lieto internetu. Komunikācija portālā Facebook notiek jau kopš 2015.gada un ir sevi attaisnojusi, ko norāda ar ziņām dalījušos personu skaits. Šis komunikācijas veids nodrošina iespēju ziņas paust operatīvi.

Pašvaldība izdod bezmaksas informatīvo laikrakstu "Balvu Novada ziņas", 2016.gadā tika izdots 21 izdevums. Balvu pilsētā laikrakstu izplata algots darbinieks, kurš to nogādā privātmāju un daudzdzīvokļu māju pastkastītēs. Aptuveni puse no drukātajiem izdevumiem nonāk pagastos, kur tālāk to izplata pagastu pārvaldes darbinieki, sadarbojoties ar pastniekiem, kā arī novietojot izdevumus publiskās vietās.

Drukātie izdevumi ir nozīmīgs informācijas iegūšanas avots tiem cilvēkiem, kuri nelieto internetu. Katrs jaunākais izdevums atrodams Balvu novada pašvaldības mājaslapā www.balvi.lv. Tiek veidots arī "Balvu Novada Ziņas" arhīvs un senākais izdevums, kas pieejams pašvaldības mājaslapā elektroniskā versijā, ir no 2009.gada 20.augusta.

Aktuālie pasākumi pilsētā un pagastos, kā arī cita aktuāla un svarīga informācija tiek ievietota Ziemeļlatgales laikrakstā "Vaduguns".

7.2 Pašvaldības budžets

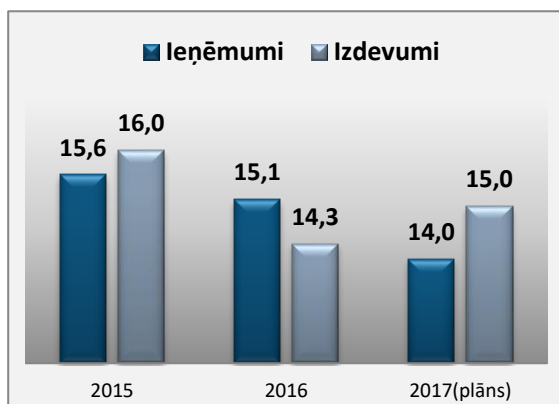
Pašvaldības budžets ir līdzeklis pašvaldības politikas realizācijai ar finanšu metodēm. Svarīgākais, kas jānodrošina pašvaldībai, ir ilgtspējīga administratīvās teritorijas attīstība, efektīvi izmantojot konkurētspējīgo priekšrocību un vienlaikus sabalansējot saimniecisko un ekonomisko attīstību ar sociālajām interesēm.

Pašvaldības budžets ir plānošanas un kontroles instruments, kas ļauj:

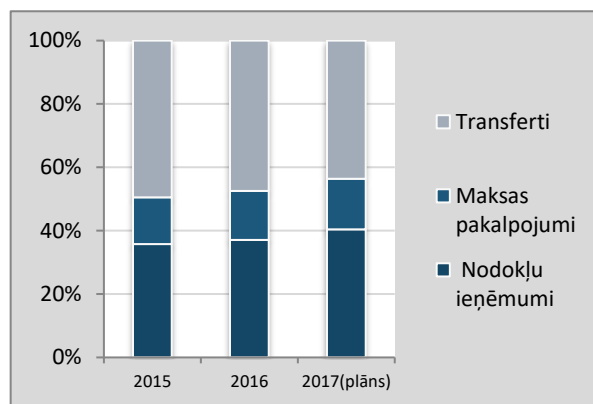
- novērtēt naudas ieņēmumu veidošanos,
- racionāli sadalīt un izmantot pieejamos finanšu resursus atbilstoši pašvaldības prioritātēm;
- uzraudzīt pakļauto iestāžu un uzņēmumu finanšu-saimniecisko darbību.

Balvu novada pašvaldības pamatbudžeta faktiskie un plānotie rādītāji ir doti Tabulā 7-1. 2015.gadā kopējie pamatbudžeta resursi bija 15,6 milj. eiro, 2016.gadā – par 3% mazāk (15,1 milj. eiro).

Aptuveni puse no ieņēmumiem nāk no valsts budžeta, un aptuveni tikpat tiek saņemti no pašu teritorijas nodokļu veidā un kā maksa par pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem⁷. 2017.gada plānā paredzēts, ka transfertu īpatsvars samazināsies līdz 43,4%, savukārt pašu ieņēmumi palielināsies līdz 56,6%.

Attēls 7-1. Balvu novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumi un izdevumi, milj. EUR

Attēls 7-2. Balvu novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumu struktūra

⁷ Nodokļu ieņēmumu sadalījums pa budžetiem procentos no kopējiem nodokļu ieņēmumiem 2017.gadā dots Tabulā 7-2.

Tabula 7-1. Balvu novada pašvaldības pamatbudžets, 2015.- 2017.gadam

Klasifikācijas kods	Rādītāju nosaukums	Fakts		Plāns	Struktūra			Pārmaiņas	
		2015	2016	2017	2015	2016	2017	2016/2015	2017/2016
I.	IEŅĒMUMI	15 575 220	15 109 264	13 980 403	100%	100%	100%	-2.99%	-7.47%
1	Nodokļu ieņēmumi	5 502 878	5 550 354	5 623 410	35.3%	36.7%	40.2%	0.86%	1.32%
1.1	Ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa un solidaritātes nodokļa	4 940 839	4 924 294	5 093 756	31.7%	32.6%	36.4%	-0.33%	3.44%
1.4	Īpašuma nodokļi	525 648	567 448	476 788	3.4%	3.8%	3.4%	7.95%	-15.98%
1.8	Nodokļi atsevišķām precēm un pakalpojumu veidiem	36 391	58 612	52 866	0.2%	0.4%	0.4%	61.06%	-9.80%
2	Nenodokļu ieņēmumi	216 335	126 874	54 907	1.4%	0.8%	0.4%	-41.35%	-56.72%
3	Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	2 261 654	2 327 587	2 232 170	14.5%	15.4%	16.0%	2.92%	-4.10%
5	Transferti	7 594 353	7 104 449	6 069 916	48.8%	47.0%	43.4%	-6.45%	-14.56%
18.0.0.0.	t.sk. Valsts budžeta transferti	7 389 378	6 882 985	5 827 636	47.4%	45.6%	41.7%	-6.85%	-15.33%
19.0.0.0.	Pašvaldību budžetu transferti	204 975	219 561	235 561	1.3%	1.5%	1.7%	7.12%	7.29%
II.	IZDEVUMI	16 042 669	14 267 982	14 981 648				-11.06%	5.00%
II.1	Izdevumi atbilstoši funkcionālajām kategorijām	16 042 669	14 267 982	14 981 648	100%	100%	100%	-11.06%	5.00%
1	Vispārējie valdības dienesti	1 547 608	1 430 898	1 613 140	9.6%	10.0%	10.8%	-7.54%	12.74%
3	Sabiedriskā kārtība un drošība	156 323	161 763	186 269	1.0%	1.1%	1.2%	3.48%	15.15%
4	Ekonomiskā darbība (transports)	527 087	323 164	335 617	3.3%	2.3%	2.2%	-38.69%	3.85%
5	Vides aizsardzība	429 568	0	0	2.7%				
6	Teritoriju un mājokļu apsaimniekošana	2 799 068	2 137 695	2 361 063	17.4%	15.0%	15.8%	-23.63%	10.45%
7	Veselība (ambulatoro ārstniecības iestāžu darbība)	44 606	43 104	109 083	0.3%	0.3%	0.7%	-3.37%	153.07%
8	Atpūta, kultūra un reliģija	1 053 505	1 239 843	2 266 793	6.6%	8.7%	15.1%	17.69%	82.83%
9	Izglītība	7 301 929	6 812 007	5 840 278	45.5%	47.7%	39.0%	-6.71%	-14.26%
10	Sociālā aizsardzība	2 182 975	2 119 508	2 269 405	13.6%	14.9%	15.1%	-2.91%	7.07%
II.2	Izdevumi atbilstoši ekonomiskajām kategorijām	16 042 669	14 267 982	14 981 648	100.0%	100.0%	100.0%	-11.06%	5.00%
1.0.	Uzturēšanas izdevumi	13 299 065	13 603 059	13 221 581	82.9%	95.3%	88.3%	2.29%	-2.80%
2.0.	Kapitālie izdevumi	2 743 604	664 923	1 760 067	17.1%	4.7%	11.7%	-75.76%	164.70%
III.	Ieņēmumu pārsniegums (+) vai deficīts (-)	-467 449	841 282	-1 001 245	-3.0%	5.6%	-7.2%		

Tabula 7-2. **Nodokļu ieņēmumu sadalījums pa budžetiem procentos no kopējiem nodokļu ieņēmumiem 2017.gadā.** Avots: FM dati

Nodokļa veids		Valsts pamatbudžets	Pašvaldību budžeti	Valsts speciālie budžeti
Uzņēmumu ienākuma nodoklis		100%		
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis		20%	80%	
Valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas ¹				100%
Nekustamā īpašuma nodoklis			100%	
Pievienotās vērtības nodoklis		100%		
Akcīzes nodoklis		100%		
Izložu un azartspēļu nodoklis	no azartspēlēm	75%	25%	
	no valsts mēroga izlozēm	100%		
	no vietējā mēroga izlozēm		100%	
Dabas resursu nodoklis	par dabas resursu ieguvu vai vides piesārņošanu	40%	60%	
	par radioaktīvo vielu izmantošanu		100%	
	par oglekļa dioksīda (CO ₂) emisijām gaisā (no 2017.gada)	60%	40%	
	par zemes dziļu derīgo īpašību izmantošanu, iesūknējot ģeoloģiskajās struktūrās dabasgāzi		100%	
	par videi kaitīgām precēm, iepakojumu, vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, transportlīdzekļiem, akmeņoglēm, koksu un lignītu (brūnoglēm), ugunošanas ierīcēm, par ūdens resursu lietošanu elektroenerģijas ražošanai hidroelektrostacijā un par prettiesisku dabas resursu ieguvu un lietošanu	100%		
Muitas nodoklis ²		100%		
Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis		100%		
Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis		100%		
Elektroenerģijas nodoklis		100%		
Mikrouzņēmumu nodoklis ³		100%		
Solidaritātes nodoklis ⁴		100%		
Subsidētās elektroenerģijas nodoklis		100%		

¹ Daļa ieņēmumu tiek ieskaitīta valsts fondēto pensiju shēmā

² No muitas nodokļa kopējiem ieņēmumiem 80% tiek ieskaitīti Eiropas Savienības budžetā

³ Reizi ceturksnī MUN tiek sadalīts un IIN, VSAOI, UIN un uzņēmējdarbības riska valsts nodevas kontos, atbilstoši nodokļa maksātāja uzņēmējdarbības formai

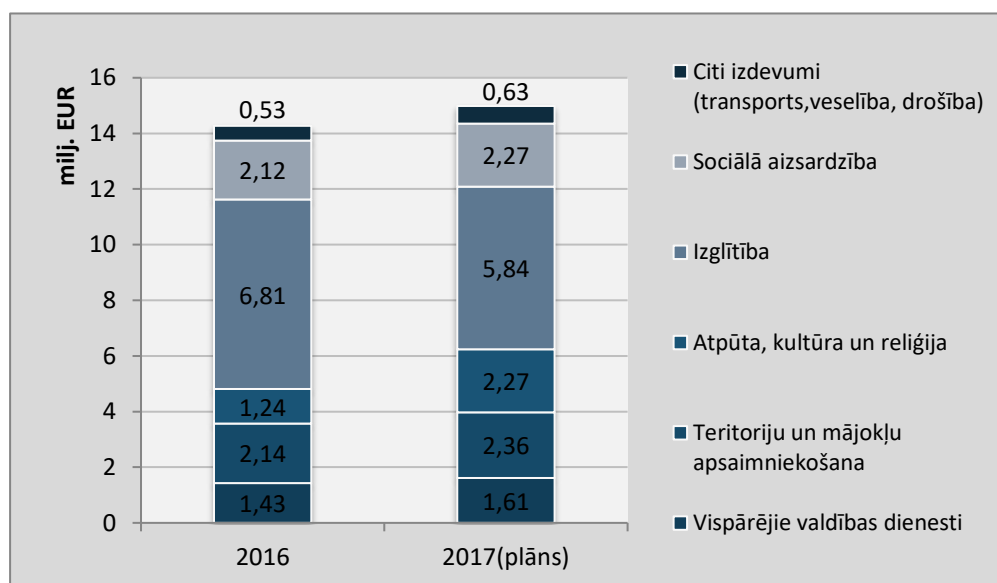
⁴ Sākotnēji solidaritātes nodoklis tiek ieskaitīts speciālajā budžetā, pēc trīs mēnešiem tas tiek pārskaitīts uz valsts pamatbudžetu

2017.gada pašvaldības pamatbudžeta izdevumu daļa ir noteikta gandrīz 15 milj. eiro apmērā, kas paredz aptuveni 7,2% budžeta deficītu no plānotajiem ieņēmumiem.

Kopumā līdzekļu sadalījums pa funkcionālajām kategorijām atbilst izdevumu struktūrai (Attēls 7-3).

Būtiskākās izmaiņas izdevumos ir saistītas:

- ar finansējuma palielinājumu atpūtas, kultūras un sporta pasākumiem par 83% attiecībā pret iepriekšējo gadu, kas palielina to īpatsvaru no 8,7% līdz 15,1%. Izdevumu pieaugums šajā kategorijā ir saistīts ar projekta “Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana Balvu Kultūras un atpūtas centrā” īstenošanu;
- samazinoties izdevumiem izglītībai par 14,3% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, sarucis izdevumu īpatsvars izglītībai no 48% 2016.gadā līdz 39% 2017.gadā.

Attēls 7-3. Balvu novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumu struktūra atbilstoši funkcionālajām kategorijām, 2016. -2017.g.

Sadalījumā pa ekonomiskajām kategorijām 2017. gada budžeta izdevumu daļā tradicionāli dominē uzturēšanas izmaksas (88% vai 13,22 milj. eiro) un aptuveni 12% vai 1,76 milj. eiro ir plānots atvēlēt kapitālieguldījumiem.

Redzams, ka sastādītā budžeta ieņēmumi ir orientēti uz operatīvu teritorijas pārvaldību un tikai daļēji atspoguļo reģiona attīstības programmu, kuras īstenošana prasa papildus finanšu resursus.

7.3 Investīciju projekti un to finansēšanas avoti

Investīciju projektu finansēšanai tiek izmantoti šādi galvenie līdzekļu avoti:

- starptautisko fondu un programmu granti;
- aizņēmumi no kredītiestādēm;
- valsts budžeta līdzfinansējums;
- privāto investoru līdzekļi, tostarp uz publiskās un privātās partnerības (PPP) principiem ieguldītie;
- pašvaldības pašu līdzekļi.

Kā rāda prakse, vairumam pašvaldību ierobežotu finanšu resursu apstākļos svarīgs faktors, kas ietekmē īstenojamo projektu daudzumu, ir pieejamais ES fondu un speciālo programmu finansējums.

Projektu realizācijas sadarbības partneri un publiskā līdzfinansējuma avoti

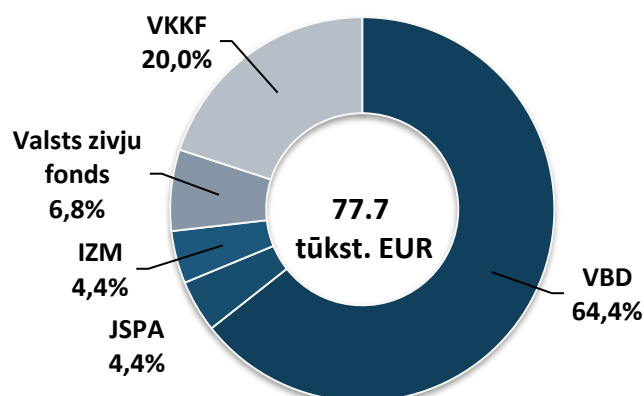
Balvu novadā 2016.gadā uzsākti, turpinās un ir noslēgušies projekti, kuru īstenošanai piesaistīts ne tikai pašvaldības, bet arī ārējais finansējums, t.sk. Latvijas Republikas valsts budžeta programmas Klimata pārmaiņu finanšu instruments (KPFI), Eiropas Savienības fondu (ERAF, ESF, EKII), Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA), Valsts Kultūrkapitāla fonda (VKKF), kā arī Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras (JSPA) projekti.

Tabula 7-3. Balvu novadā realizētie projekti 2016.gadā

Projekta nosaukums	Finansējuma avots	Publiskais finansējums, EUR	Kopējās projekta izmaksas, EUR
"Valsts un pašvaldības vienotā klientu centra izveidošana"	VBD	50 000,00	50 000,00
"Jauniešu projekts "Dzimis Balvos""	JSPA	3 413,75	3 463,75
"Sports un bērnu fiziskā sagatavotība – Balvu novada pašvaldības prioritāte"	IZM	3 433,74	6 867,48
"Zivju resursu palielināšana Balvu novada ezeros"	Valsts zivju fonds	5 312,00	6 427,52
"Starptautiskais tautas deju festivāls "Eima, eima""	VKKF	10 000,00	
"17.Kamermūzikas festivāls Balvos"	VKKF	600,00	
"Ziemeļlatgales etnogrāfisko deju programmas izveide Balvu, Baltinavas un Rugāju novadu deju kolektīviem"	VKKF	1 200,00	1 454,22
"Video materiāla pievienošana Balvu reģiona kultūrvēstures datu bāzes ierakstiem"	VKKF	550,00	
"Sitaminstrumentu iegāde"	VKKF	2 000,00	4 014,00
Viktora Iljeva meistarklase teātra aktieriem un režisoriem Balvos	VKKF	600,00	
Latgales ceļš pretī Latvijas valstij (1915-1920). Lektorijs Ziemeļlatgales kultūras un izglītības darbiniekiem.	VKKF	370,00	
Darbnīca ar Meistaru	VKKF	200,00	200,00

2016.gadā Balvu novadā, piesaistot ārējo finansējumu, ir realizēti 12 projekti 77,7 tūkst. EUR apmērā. Lielākā summa (50 tūkst. EUR) ir valsts budžeta dotācija Valsts un pašvaldības vienotā klientu centra izveidei Balvos. 20% no kopējās summas (15,52 tūkst. EUR) ir piešķīris Valsts Kultūrkapitāla fonds mūzikas un deju festivālu, kā arī kultūras pasākumu finansēšanai. Kopīgi ar Valsts zivju fondu Balvu pašvaldība ir realizējusi projektu "Zivju resursu palielināšana Balvu novada ezeros".

Liela uzmanība tiek veltīta jaunatnei, tās fiziskajai sagatavotībai, izglītībai un audzināšanai. Virkne uz jaunatni orientētu programmu tika īstenota vai uzsākta 2016.gadā un turpinās 2017.gadā.

Attēls 7-4. 2016.gada projektu īstenošanas ārējais publiskais finansējums

Tabula 7-4. Balvu novada bērnu un jaunatnes projekti un to finansējums, 2016.-2017.g.

Projekta nosaukums	Finansējuma avots	Publiskais finansējums, EUR	Kopējās projekta izmaksas, EUR
"Proti un dari"	ERAF	84 466.80	
"Jaunatnes iniciatīvu centra izveide Balvu novadā"	Latvijas Šveices sadarbības programma	2016.-102670,14	104020,14
		2017.-1350,00	
"Deinstitucionalizācijas pasākumu īstenošana Latgales reģionā"	ESF	10412,92	10412,92
Eiropas Savienības Erasmus+ programmas Pamatdarbības Nr.2. (KA2) stratēģisko skolu sadarbības partnerību projekts Balvu pamatskolā	ERASMUS+	2016.- 23736,26	49425
		2017. - 22364	
Eiropas Savienības Erasmus+ programmas Pamatdarbības Nr.1. (KA1) stratēģisko skolu sadarbības partnerību projekts Balvu Valsts ģimnāzijā	ERASMUS+	2016. - 310	
		2017.-9490	
Eiropas Savienības Erasmus+ programmas Pamatdarbības Nr.2. (KA2) stratēģiskās partnerības skolu izglītības sektora projekts Stacijas pamatskolā	ERASMUS+	2016.-2550,78	
		2017.-6969	
Eiropas Savienības Erasmus+ programmas Pamatdarbības Nr.1 (KA 1) skolu sektora projekts Balvu profesionālā un vispārizglītojošā vidusskola	ERASMUS+	2016.-16034,58	
		2017.-10328	
Nord Plus projekts Balvu Profesionālajā un vispārizglītojošajā vidusskolā "Innovative methods of teaching"	NORD+	2016.-10328	18630
		2017.-10328	

languages and culture"			
Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros Balvu Profesionālajā un vispārizglītojošā vidusskolā	ERASMUS+	2016-61718,04	
		2017.-26859	

Balvu novada pašvaldība sadarbībā ar Jaunatnes starptautisko programmu aģentūru programma "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.3. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā" ietvaros īsteno projektu "PROTI un DARI", Nr.8.3.3.0/15/I/001.

Projekta mērķis ir motivēt un aktivizēt jauniešus, kuri nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu un nav reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA) kā bezdarbnieki. Tāpat projekta mērķis ir veicināt šo jauniešu iesaisti izglītībā, t.sk. aroda apgūvē, Jauniešu garantijas pasākumos, kurus īsteno NVA un Valsts izglītības attīstības aģentūra, un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā.

Projekta kopējās izmaksas - 84 466,80EUR. Projekta īstenošanas laiks līdz 2018.gada 31.decembrim.

2017.gadā Balvu novadā bija plānots realizēt vai uzsākt projektus par kopējo summu 13,22 milj. EUR. Paredzēts piesaistīt ārējo publisko finansējumu aptuveni 85% apmērā no kopējām projektu izmaksām (Tabula 7-5).

Tabula 7-5. Balvu novadā 2017.gadā uzsāktie un plānotie projekti

Projekta nosaukums	Finansējuma avots	Publiskais finansējums, EUR	Kopējās izmaksas, EUR	Publiskā līdzfinansējuma intensitāte
"Siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšana Balvu kultūras un atpūtas centrā" ⁸	EKII	867 035	1 240 393	70%
"Arhitektūras pieminekļa "Bērzu kapu kapliča" atjaunošana" ⁹	ELFLA	45 000	50 000	90%
"Kultūrvēsturiskā mantojuma infrastruktūras - kapsētu labiekārtošana" ¹⁰	ELFLA	34 367	38 454	89%
"Samazināt primārās enerģijas patēriņu, sekmējot energoefektivitātes paaugstināšanu Kubulu pirmsskolas izglītības iestādē "Ievīna" ¹⁰ 4.2.2	ERAF	159 338	187 456	85%
"Lauku prioritāro grants ceļu rekonstrukcija pieejamības un uzņēmējdarbības veicināšanai"	ELFLA	1 580 000	1 738 000	91%

⁸ Projekts uzsākts

⁹ Projekts uzsākts

¹⁰ Projekts uzsākts

SAM 3.3.1. projekts "Investīcijas uzņēmējdarbības dažādošanai un konkurētspējas uzlabošanai Balvu novadā"	ERAF	720 671	847 848	85%
SAM 5.6.2. Pilsētu degradēto teritoriju revitalizācija atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām	ERAF	1 967 016	2 314 137	85%
SAM 5.6.2. Industriālās teritorijas attīstības revitalizējot īpašumus Balvu novadā	ERAF	5 244 388	6 169 868	85%
Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei	ESF	163 371	163 371	100%
"Loba doma Ziemeļlatgolā jeb atklāj dabas pētnieku sevī"	LVAf	15 000	16 500	91%
Pārrobežu sadarbības programma Latvija-Lietuva 2014-2020, MOBILITY (Darba tirgus bez robežām)	LV/LT	86 597	101 879	85%
"18.Kamermūzikas festivāls Balvos"	VKKF	1 000	4 570	22%
"Balvu reģiona Kultūrvēstures datu bāzes papildināšana"	VKKF	400	400	100%
"Izstāde "Antons Rimovičs. Dievam un cilvēkam""	VKKF	1 000	5 450	18%
Digitālo klavieru iegāde Balvu Mūzikas skolai	VKKF	1 300	1 300	100%
"2017.gada Ziemeļlatgales pieteikumu sagatavošana Nacionālajam kultūras mantojuma sarakstam"	VKKF	870	870	100%
Zivju resursu palielināšana Balvu novada ezeros, LAD, Zivju fonds	Valsts Zivju Fonds	5 600	7 018	80%
"Velomaršruta izveide un attīstība Balvu novadā"	LEADER	2 917	3 241	90%
KOPĀ		11 195 870	13 220 756	85%

Avots: Balvu novada pašvaldības dati

2017.gadā uzsāktie projekti

● 2016.gada 04. oktobrī Balvu novada pašvaldība, Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un Sabiedrība ar ierobežotu attīstību "Vides investīciju fonds" noslēdza līgumu par Emisijas kvotu izolēšanas instrumenta (EKII) finansētā projekta Nr.EKII-2/5 **"Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana Balvu kultūras un atpūtas centrā"** īstenošanu. EKII projektam apstiprinātās attiecināmās izmaksas ir 1240393,17 EUR, t.sk. EKII finansējums – 69,9 % un Balvu novada Domes līdzfinansējums ir 30,1 %.

Par projektā paredzēto finansējumu Balvu Kultūras un atpūtas centra ēkā tiek veikti atjaunošanas un siltināšanas darbi, kas paredz:

- telpu apgaismojuma pārbūvi un saules paneļu uzstādīšanu elektrības pašpatēriņa nodrošināšanai;
- celtniecības (siltināšanas) darbus:
- rekuperatīvās ventilācijas sistēmas ar pievadāmā gaisa dzesēšanu, izmantojot zemes siltumsūkni, uzstādīšanu;
- apkures sistēmas un siltummezgla pārbūvi.

Pabeidzot ēkas pārbūvi, plānots sasniegt šādus rezultātus:

- oglekļa dioksīda emisijas samazinājums gadā pēc Projekta īstenošanas beigu termiņa - vismaz 67 379kg CO₂ gadā.
- enerģijas patēriņš apkurei uz ēkas aprēķina platību gadā pēc Projekta īstenošanas beigu termiņa nepārsniedzot 18.89 kWh/m² gadā.

● Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālā lauksaimniecības pārvalde 2016.gada 30.novembrī ir apstiprinājusi Balvu novada pašvaldības projekta iesniegumu Nr.16-07-AL05-A019.2205-000001 **“Arhitektūras pieminekļa “Bērzu kapliča” atjaunošana”**, kas tika iesniegts Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam apakšpasākumam “Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās stratēģiju”.

Projekta attiecināmās izmaksas ir 50 000 EUR, publiskais finansējums EUR 45 000 EUR. Projekta īstenošanas laiks ir līdz 2017.gada 31.oktobrim.

● 2017.gada 27.janvārī Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālā lauksaimniecības pārvalde pieņēma lēmumu par projekta iesnieguma Nr.16-07-AL19-A019.2201-000005 **“Kultūrvēsturiskā mantojuma infrastruktūras – kapsētu labiekārtošana”** apstiprināšanu.

Projekta ietvaros paredzēts:

- Sakārtot 13 kapsētās kapsētu žogus, t.sk.
 - Balvu pagastā – Salmaņu kapsētā;
 - Bērzpils pagastā - Golvaru, Līdumnieku un Saksmāles kapsētās;
 - Briežuciema pagasta – Dukuļevas kapsētā;
 - Krišjāņu pagasta – Runcenes un Kaupiņu kapsētās;
 - Kubulu pagasta – Tutinavas kapsētā;
 - Tilžas pagastā - Tilžas kapsētā;
 - Vectilžas pagastā - Ranguču un Sudarbes kapsētās;
 - Vīksnas pagastā - Eglukalna un Čāgu kapsētās.
- Atjaunot 3 kapsētās kapsētu krustus (Kurnas-Silaciema, Romūkstu un Tutinavas kapsētās).
- Atjaunot 2 kapsētās kapsētu zvanu torņus (Dukuļevas un Tutinavas kapsētās).
- Uzstādīt 40 gab. bultveida norādes uz kapiem.

Projekta kopējā summa - 38 453,57 EUR, piešķirts publiskais finansējums (Eiropas Savienības finansējums un valsts budžeta finansējums) – 34 366,91 EUR un pašvaldības līdzfinansējums EUR 4 086,67. Projekta īstenošanu plānots pabeigt līdz 2017.gada novembrim.

Balvu novada pašvaldības kredītresursu piesaistes iespējas

Liela investīciju projektu īstenošana līdztekus piešķirtajam ES finansējumam paredz arī pašu ieguldījumu. Daļu līdzekļu var piesaistīt, aizņemoties no kredītiestādēm. Pašvaldībām izdevīgāki kredītēšanas nosacījumi ir, aizņemoties Valsts kasē.

Ierobežojošs faktors, piešķirot kredītu, ir pašvaldības budžeta iespējas to apkalpot. Atbilstoši normatīviem kredītsaistību apmērs (ieskaitot garantijas) nedrīkst pārsniegt 18-20% no budžeta pašu ieņēmumiem.

Pēc Valsts kases datiem pašlaik Balvu novada pašvaldības saistību apmērs nepārsniedz 8%, šim rādītājam ir tendence samazināties, 2023.gadā sasniedzot 3,3%, kas liecina par potenciālu iespēju piesaistīt papildus kredītresursus.

Tabula 7-6. Balvu novada pašvaldības pārskats par saistību apmēru (2017.gada aprīlis)

	Saistību apmērs							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Pavisam
Aizņēmumi	874 995	811 659	692 127	616 845	566 829	441 010	367 588	6 490 532
Galvojumi	5 078	5 246	5 418	5 597	5 781	5 972	6 168	54 405
Kopā saistības	880 073	816 905	697 545	622 442	572 610	446 982	373 756	6 544 937

Saistību apjoms % no plānotajiem pamatbudžeta ieņēmumiem

7,86	7,30	6,23	5,56	5,11	3,99	3,34
-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Plānotie pamatbudžeta ieņēmumi bez plānotajiem transferta ieņēmumiem no valsts budžeta noteiktam mērķim (izņemot klimata pārmaiņu finanšu instrumenta finansējumu) un plānotajām iemaksām pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā saimnieciskajā gadā:	11 197 681
---	-------------------

Avots: Valsts kase

7.4 Jaunatnes politika

Jaunatnes politikas normatīvo aktu ietvaru veido:

- “Jaunatnes likums”, kas stājās spēkā 2009.gada 1.janvārī;
- 2009.gadā apstiprinātās “Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam”.

Viena no pašvaldības funkcijām ir darba ar jaunatni plānošana un īstenošana. Saskaņā ar Jaunatnes likumu pašvaldības plāno vietējo darbu ar jaunatni, izstrādājot pašvaldības jaunatnes politikas plānošanas dokumentus.

Balvu novada pašvaldība ir izstrādājusi “Balvu novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2014.-2020.gadam”¹¹. Balvu novada Jaunatnes politikas attīstības stratēģijas mērķis ir veicināt jaunatnes līdzdalību politiskajos, ekonomiskajos, sociālajos un kultūras procesos vietējā un starptautiskā līmenī, tādējādi sekmējot jauniešu veidošanos par vispusīgi attīstītiem, atbildīgiem un demokrātiskiem sabiedrības locekļiem.

Balvu novada Jaunatnes politikas attīstības stratēģijā nodefinēta vīzija jaunatnes politikai Balvos – Balvu novads ir jauniešiem draudzīga un pievilcīga vide, kas sekmē jauniešu veidošanos par vispusīgi attīstītiem, izglītotiem, sociāli nodrošinātiem, veselīgiem sabiedrības locekļiem, kuri vēlas mācīties, strādāt, saturīgi pavadīt brīvo laiku, iesaistīties sabiedriskajās aktivitātēs.

Balvu novada Jaunatnes politikas attīstības stratēģijā noteiktas 5 prioritātes:

1. Jauniešu informētība;
2. Jauniešu līdzdalība un brīvprātīgais darbs;
3. Jauniešu neformālā izglītība un brīvais laiks;
4. Jauniešu sociālā drošība un veselība;
5. Jauniešu nodarbinātība un uzņēmējdarbība.

Balvu novada aktīvākie jaunieši ir nodibinājuši vairākas biedrības, kuru darbībā aicināti iesaistīties visi interesenti – “Raibais kaķis”, BBJC biedrība “Kalmārs”, jauniešu biedrība “Septiņpadsmit”, Aktīvo un radošo jauniešu biedrība “Spiļka” (Bērzpils pagastā), Jauniešu organizācija “Dynamite” (Briežuciema pagastā). Jaunieši aktīvi piedalās dažādu pasākumu organizēšanā, realizē savas idejas dažādos projektos, tādējādi padarot krāsaināku ikdienu gan sev, gan pārējiem novada iedzīvotājiem. Balvu Bērnu un jauniešu centra jaunatnes lietu speciālists sadarbojas ar jauniešu nevalstisko organizāciju līderiem, apkopojot informāciju, popularizējot viņu īstenotās aktivitātes un veicinot organizāciju sadarbību.

Bērnu un jauniešu centri un sanāksšanas vietas Balvu novadā:

- Balvu Bērnu un jauniešu centrs, Balvu pilsētā - brīvā laika centrs bērniem un jauniešiem. Centrs organizē interešu izglītības pulciņus, vasaras nometnes un citus pasākumus;
- Sporta centrs, Balvu pagastā, Naudaskalns;
- Kultūras nams, Bērzkalnes pagastā, Bērzkalnē un Rubeņu saietā nams, Bērzkalnes pagastā, Rubeņos;
- Bērzpils vidusskolas sporta zāle, Bērzpils pagastā, Bērzpilī un Saieta namā Bērzpilī;
- Tautas namā, Briežuciema pagastā, Briežuciemā;
- Stacijas pamatskolas sporta zālē, Kubulu pagastā;
- Tautas namā, Krišjāņu pagastā, Krišjāņi;
- Saieta namā, Lazdulejas pagastā, Egluciemā;

¹¹ Apstiprināta ar Balvu novada domes 2014.gada 15.maija lēmumu (sēdes prot. Nr.7, 4.§)

-
- Tilžas vidusskolas sporta zālē, Tilžas pagastā, Tilžā;
 - Jauniešu biedrība “VIKO”, Vīksnas pagastā, Vīksnā un Stacijas pamatskolas Vīksnas filiāles sporta zālē;
 - Sporta un atpūtas centrā, Vectilžas pagastā, Vectilžā.

8 DABAS RESURSI

8.1 Novada platības vispārējais raksturojums

Pēc Valsts zemes dienesta datiem 2017.gada 1.janvārī Balvu novada platība bija 104004,8 ha. Sadalījumā pēc *zemes lietošanas veida* 39,9% (41516,0 ha) Balvu novada teritorijas aizņem lauksaimniecībā izmantojamā zeme, 39,0% (40588,4 ha) ir mežs. Sīkāku zemju sadalījumu skatīt tabulā.

Tabula 8-1. Balvu novada zemju sadalījums pa zemes lietošanas veida, 01.01.2017.

Zemes lietošanas veids	Kopplatība (ha)	Īpatsvars (%)
Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	41516,0	39,9
Mežs	40588,4	39,0
Krūmājs	4686,3	4,5
Purvs	10084,6	9,7
Ūdensobjektu zeme	2449,4	2,4
Zeme zem ēkām un pagalmiem	1236,2	1,2
Zeme zem ceļiem	1676,6	1,6
Pārējās zemes	1767,3	1,7
Kopā	104004,8	100,0%

Avots: VZD

Saskaņā ar nekustamā īpašuma valsts kadastra datiem 2017.gada 1.janvārī sadalījumā pēc nekustamā īpašuma *lietošanas mērķu grupām* 71,7% (74554,4 ha) no visas Balvu novada teritorijas aizņem lauksaimniecības zeme, bet 25,2% (26159,6 ha) – mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu. Pārējo zemju sadalījumu skatīt tabulā.

Tabula 8-2. Balvu novada zemju sadalījums pa nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupām, 01.01.2017.

Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupa	Kopplatība (ha)	Īpatsvars %
Lauksaimniecības zeme	74554,4	71,7
Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu	26159,6	25,2
Ūdens objektu zeme	579,9	0,6
Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas	484,2	0,5
Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme	69,8	0,07
Individuālo dzīvojamo māju apbūves zeme	290,8	0,3
Daudzdzīvokļu māju apbūves zeme	77,2	0,07
Komerccarbības objektu apbūves zeme	42,1	0,04
Sabiedriskas nozīmes objektu apbūves zeme	219,3	0,2
Ražošanas objektu apbūves zeme	127,5	0,1
Satiksmes infrastruktūras objektu apbūves zeme	1306,9	1,3
Inženiertehniskās apgādes tīklu un objektu apbūves zeme	93,1	0,09
Kopā	104004,8	100%

Avots: VZD

8.2 Lauksaimniecības zeme

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme iedalās aramzemēs, augļu dārzos, pļavās un ganībās. Lielāko daļu – 62,5% (25944,9 ha) lauksaimniecībā izmantojamo zemju aizņem aramzeme. Pļavas aizņem 2313,7 ha (5,6%), ganības – 12929,4 ha (31,1%) un augļu dārzi – 328,0 ha (0,8%)¹².

8.3 Meži un purvi

Pēc Valsts meža dienesta datiem 2017.gadā meža zeme aizņem 53713,43 ha (51,6%) Balvu novada platības, kas sastāv no meža – 42463,87 ha, mežaudzes – 40322,77 ha, purvi – 9841,96 ha, lauces – 244,78 ha, pārplūduši klajumi – 29,24 ha, ceļi – 316,41 ha, grāvji – 795,99 ha un pārējās meža zemes – 21,18 ha¹³.

Pēc VZD datiem Balvu novadā purvi aizņem 10084,6 ha jeb 9,71% no novada teritorijas. Lielākais purvs novadā ir Orlovas (Ērgļu) purvs (2701 ha). Novadā atrodas vēl arī šādi purvi – Bērzpils purvs (1984 ha), Mūrnieku (Lielais) purvs (1458 ha), Stompaku purvs (880 ha), Lutanānu purvs (829 ha), Blauzgovas purvs (216,7 ha), Salas purvs un Naudiševas (Naudaskalna) purvs.

8.4 Ģeoloģiskie resursi

VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra" Derīgo izrakteņu atradņu reģistrā ir atrodamas ziņas par derīgo izrakteņu atradnēm Balvu novadā – 42 būvmateriālu izejvielu atradnes, 3 kūdras atradnes un 2 pazemes ūdeņu atradnes. Māls atradne "Kuprava" (Balvu novada Bērzkalna pagasts) ir valsts nozīmes derīgā izrakteņa atradnes statuss¹⁴, atradne netiek izmantota.

Saskaņā ar VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" sagatavoto Derīgo izrakteņu (būvmateriālu izejvielu, kūdras, sapropeļa un dziedniecības dūņu) krājumu bilanci par 2015.gadu (aktualizēta 10.10.2016.) Balvu novadā tika izmantotas 7 derīgo izrakteņu ieguves atradnes:

Nr.p.k.	Derīgais izraktenis	Atradnes nosaukums
1.	Kūdra	Lutinānu purvs
2.	Kūdra	Naudiševas (Naudaskalna) purvs
3.	Smilts – grants	Ašusils 2
4.	Smilts – grants un smilts	Augstasils II
5.	Smilts – grants un smilts	Ašusils
6.	Smilts – grants un smilts	Deviņzieda kalns
7.	Smilts	Bebriņi

8.5 Ūdens resursi

Hidrogrāfisko tīklu novadā veido gan dabiskas izcelsmes ūdensteces un ūdenstilpes, gan mākslīgi veidoti dīķi un grāvji. Virszemes ūdeņi aizņem 2430,7 ha jeb 2,3% no kopējās novada teritorijas.

Balvu novadā esošie ūdensobjekti ietilpst Daugavas baseina apgabalā.

Tabula 8-3. *Balvu novadā esošās ūdensteces un ūdenstilpes*

Nosaukums	Kopgarums, km	Nosaukums	Platība, ha
Aiviekste	114	Pērkonu ezers	229,7
Bolupe	82	Balvu ezers	167,9
Iča	68	Orlovas ezers	82

¹² Datu avots: Valsts zemes dienests, 01.01.2017.

¹³ Datu avots: Meža statistikas CD, 2017.

¹⁴ Datu avots: Ministru kabineta 08.05.2012. noteikumi Nr.321 "Noteikumi par valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnēm"

Vārniena	50	Ploskenas ezers	68,2
Sita	41	Sprogu ezers	47,9
Tilža	40	Vēju ezers	26,8
Keiba	28	Raicenas ezers	21
Kurna	26	Lielais Pokuļevas ezers	21,3
Dzirla	23	Vectilžas ezers	19,2
Teterupe	23	Grūžņu ezers	12,5
Sudarbe	22		
Paukle	20		
Dūkšupe	16		
Karnīte	14		
Dvorupe	14		
Skujatne	13		
Raicine	13		
Dūrupe	12		
Sucene	11		
Dobupe	10		
Dziļaune	10		

Lielākā daļa novadu šķērsojošās upes ir potamāla tipa upes ar izteikti lēnu tecējumu. Tās ir līdzenuma upes, no kurām liela daļa, ir regulētas, meliorācijas gaitā gan padziļinātas, gan taisnotas. Tas ir izjaucis šo ūdensteču dabisko hidroloģisko režīmu un nenodrošina to bioloģisko attīrīšanos.

Publiskie ezeri – Balvu ezers (167,9 ha) un Pērkonu ezers (229,7 ha)¹⁵.

Ezeri, kuros zvejas tiesības pieder valstij ir Lielais Pokuļevas ezers (21,3 ha) Vīksnas pagastā, Plaskines ezers (68,2 ha) Lazdulejas pagastā un Sprūgu ezers (47,9 ha) Vīksnas pagastā¹⁶.

Publiskās upes – Aiviekste (ar sazarojuma kanāliem) visā upes garumā.¹⁷ Aiviekstes upe (ar sazarojuma kanāliem) visā tās garumā noteikta kā upe, kur zvejas tiesības pieder vienīgi valstij¹⁸.

Balvu novada teritorijā nav izbūvēta un nedarbojas neviena hidroelektrostacija.

Balvu ezers un Pērkonu ezers ir nozīmīgi Balvu pilsētas vides, tēla un plānojuma struktūras elementi. Pie Balvu ezera izveidotas vairākas labiekārtotas atpūtas vietas. Abu ezeru turpmākai ekspluatācijai un apsaimniekošanai nepieciešams veikt detalizētu izpēti, kā rezultātā izstrādātu ezeru ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus.

Balvu ezerā un tam piegulošā teritorijā uzņēmums SIA “Wake Up” 2017.gadā īstenoja projektu “Balvu veikparka izveide”, piedāvājot veikborda un ūdensslēpošanas pakalpojumus.

8.6 Aizsargājamās dabas teritorijas

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Latvijā ir ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību - retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

Saskaņā ar dabas datu pārvaldības sistēmas “Ozols” pieejamo informāciju Balvu novadā atrodas 4 dabas liegumi, dabas pieminekļi – 1 aizsargājama aleja un 34 dižkoki.

¹⁵ Datu avots: Civillikums. Pielikumi. I pielikums. Publisko ezeru un upju saraksts 1. Publisko ezeru saraksts

¹⁶ Datu avots: Civillikums. Pielikumi. II pielikums. Ezeru saraksts, kuros zvejas tiesības pieder valstij

¹⁷ Datu avots: Civillikums. Pielikumi. I pielikums. Publisko ezeru un upju saraksts 1. Publisko upju saraksts

¹⁸ Datu avots: Civillikums. Pielikumi. III pielikums. Upju vai to daļu saraksts, kurās zvejas tiesības pieder vienīgi valstij

8.6.1 Dabas liegumi:

- **“Lubānas mitrājs”** – Natura 2000 teritorija un RAMSAR teritorija. Dabas liegums dibināts 2009.gadā un aizņem 51 351 ha lielu platību. Balvu novadā (Bērzpils un Krišjāņu pagastos) atrodas daļa no dabas lieguma platības.

Dabas vērtības - dabas liegumā apvienoti 12 jau esoši dabas liegumi (Bērzpils purvs, Īdiņu purvs, Īdeņas un Kvapānu dīķi, Lagažas - Šnitku purvs, Lubānas ieplakas, Lubānas un Sūļagala purvs, Pārabaine, Pededzes lejtece, Salas purvs, Tīrumnieku purvs, Seldžu ozolu audze un Audīles mežs), papildus iekļaujot Lubāna ezeru un bioloģiski vērtīgas ezeram pieguļošas teritorijas.

Dabas liegums “Lubāna mitrājs” izveidots, lai nodrošinātu Latvijas lielākā iekšzemes mitrāju kompleksa vienotu aizsardzību. Tas ir unikāls Eiropas un pasaules nozīmes dabas komplekss ar izcilu nozīmi daudzu īpaši aizsargājamo sugu populāciju un biotopu saglabāšanai. Lubāns un zivju dīķi ir viena no svarīgākajām caurceļojošo ūdensputnu atpūtas un barošanās vietām valstī, kā arī viena no piecām labākajām ligzdošanas vietām 29 Eiropas īpaši aizsargājamām putnu sugām – mazajam ērglim, jūras ērglim, mazajam gulbim, ziemeļu gulbim, griezei, ķikutam u.c., tajā sastopamas vairākas pasaulē apdraudētas putnu sugas – ķikuts, grieze, jūras ērglis, zivju ērglis. Kopumā teritorijā novērotas 224 putnu sugas, no tām 185 šeit ligzdo.

Latvijas lielākais ezers – Lubāns ir biotopa *Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrīmušo ūdensaugu un peldaugu augāju* atradne, kurā sastopami mazlēpe (*Hydrocharis morsus-ranae*), skaujošā glīvene (*Potamogeton perfoliatus*), spožā glīvene (*Potamogeton lucens*), u.c. Lubāna mitrāja kompleksā ietilpst arī daudz aizsargājamo biotopu - upju palieņu pļavas, neskarti augstie purvi, purvaini meži, boreālie (ziemeļu) meži, melnalkšņu stāignāji un parkveida pļavas u.c.

Dabas lieguma aizsardzību un izmantošanu nosaka Ministru kabineta 10.02.2009. noteikumi Nr.135 “Dabas lieguma “Lubāna mitrājs” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
- **“Orlovas (Ērgļu) purvs”** – Natura 2000 teritorija, liegums dibināts 1977.gadā un aizņem 2791 ha lielu platību Balvu novada Lazdulejas un Vectilžas pagastos. Izcilas nozīmes augstais purvs un purvaini meži, nelieli pārejas purva fragmenti, kā arī distrofs ezers - Orlovas ezers. Daudz ES Putnu direktīvas putnu sugu, piemēram, brūnkakla gārgale, sējas zoss, garkaklis, platknābis, mazais ērglis u.c. Sastopama tāda bezmugurkaulnieku suga kā zirgskābeņu zilenītis.

Dabas lieguma aizsardzību un izmantošanu nosaka Ministru kabineta 10.02.2009. noteikumi Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
- **“Stompaku purvi”** - Natura 2000 teritorija, liegums dibināts 1977.gadā un aizņem 2978 ha lielu platību. Liegums daļēji atrodas Balvu novada Lazdulejas un Bērzkalnes pagastos. Nozīmīga teritorija augsto purvu aizsardzībai - austrumu tipa augstie purvi ar ārkauša kasandru. Purvu ietver purvaini priežu meži, kā arī lapukoku un jauktu koku meži. Minerālsalās vecas priežu un apšu audzes. Teritorijā konstatētas ES Putnu direktīvas sugas - melnais stārķis, ķķis, klinšu ērglis, rubenis, mednis, mežirbe, purva piekūns u.c.

Dabas lieguma aizsardzību un izmantošanu nosaka Ministru kabineta 10.02.2009. noteikumi Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Dabas liegumam izstrādāts dabas aizsardzības plāns laika periodam no 2005.gada līdz 2015.gadam¹⁹.
- **“Sitas un Pededzes paliene”** – Natura 2000 teritorija, liegums dibināts 2004.gadā un aizņem 870 ha lielu platību. Liegums daļēji atrodas Balvu novada Kubuļu pagastā. Pededzes un Sitas ielejās pie šo upju satekas atrodams plašas dabisku un nepārveidotu palieņu pļavu platības ar vecupēm un ozolu grupām. Teritorijā konstatēti tādi Latvijā reti biotopi kā parkveida pļavas un jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju krastos. Sastopamas vairāk kā 18 dzīvnieku sugas, kas minētas ES Putnu un Biotopu

¹⁹ Saskaņā ar Latvijas Republikas vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra K.Gerhada 2016.gada 18.februāra rīkojumu Nr.24 „Par dabas aizsardzības plānu darbības termiņa pagarināšanu” dabas lieguma „Stompaku purvi” dabas aizsardzības plāna darbības termiņš pagarināts līdz 2019.gada 31.decembrim

direktīvu pielikumos. Izcila putnu aizsardzības teritorija. Teritorijā sastopamas 3 globālā mērogā apdraudētas putnu sugas: jūras ērglis, grieze un ķikuts.

Dabas lieguma aizsardzību un izmantošanu nosaka Ministru kabineta 10.02.2009. noteikumi Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

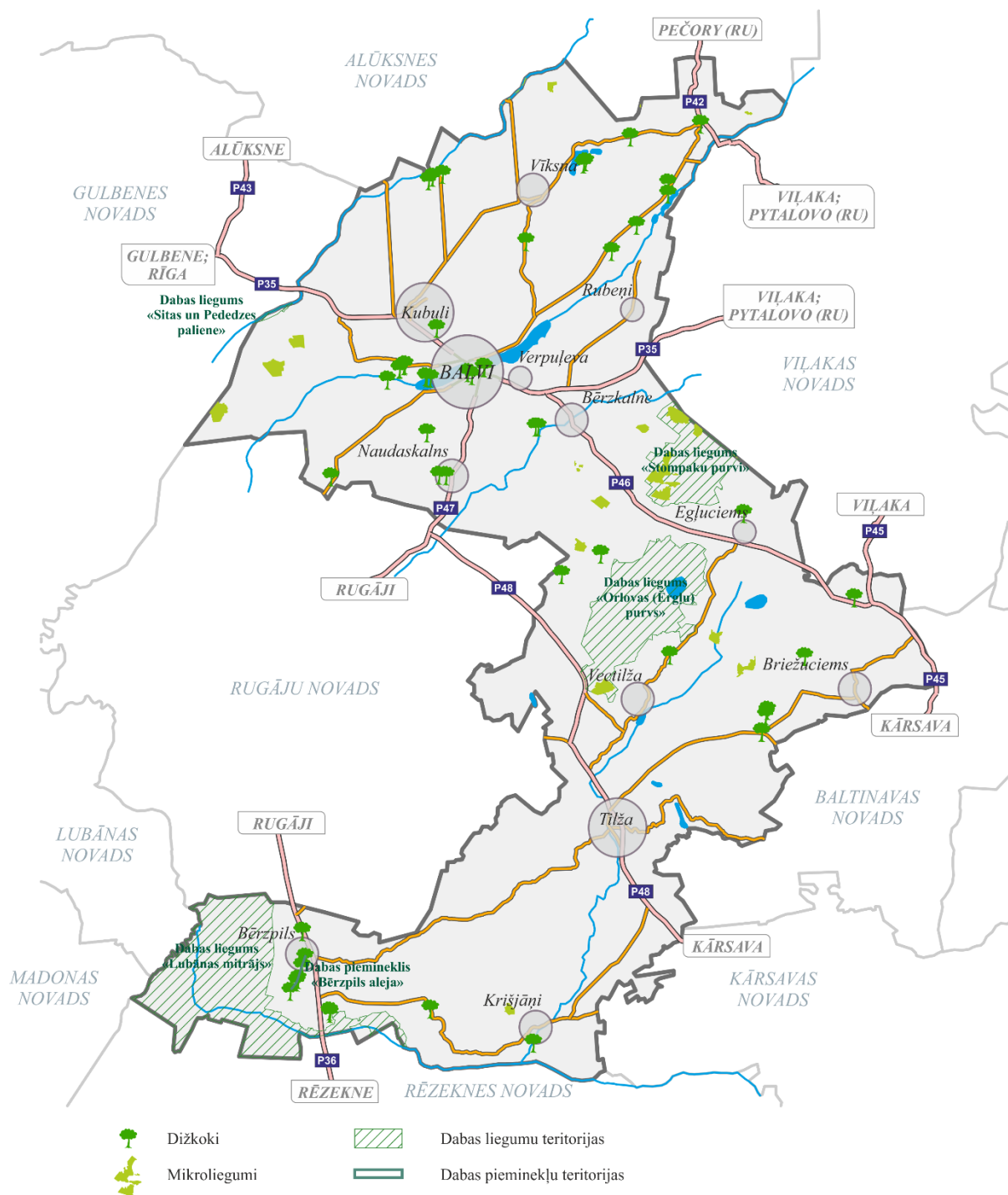
Dabas liegumam izstrādāts dabas aizsardzības plāns laika periodam no 2005.gada līdz 2015.gadam²⁰.

8.6.2 Dabas pieminekļi:

- aizsargājamā aleja – **"Bērzpils aleja"** (Balvu novada Bērzpils pagastā) – ošu, kļavu, liepu un ozolu aleja;
- 34 dižkoki un 19 koki ar statusu potenciālu, vai precizējams.

Novadā ir izveidotas arī vairākas mikroliegumu teritorijas.

²⁰ Saskaņā ar Latvijas Republikas vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra K.Gerhada 2016.gada 18.februāra rīkojumu Nr.24 „Par dabas aizsardzības plānu darbības termiņa pagarināšanu” dabas lieguma „Sitas un Pededzes paliene” dabas aizsardzības plāna darbības termiņš pagarināts līdz 2019.gada 31.decembrim

Attēls 8-1. Aizsargājamās dabas teritorijas Balvu novadā

8.7 Parku teritorijas

Balvu pilsētā ir vairākas parku un skvēru teritorijas. Iecienītākās atpūtas vietas ir Balvu pilsētas skvērs, kurā atrodas strūklaka "Plaukstošā ūdensroze", Lāča dārzs, kādreizējais Balvu muižas augļu dārzs, kurā izveidots savdabīgs akmeņu dārzs ar 23 kompozīcijām, ierīkots bērnu rotaļu laukums, Balvu pilsētas parks, kurā uzstādīts vides objekts "Gaiss", kas ir viens no pieciem jaunajiem vides objektiem Ziemeļlatgalē, kuri tapuši Balvu, Viļakas, Rugāju, Baltinavas un Kārsavas novadu kopprojekta "Loba doba Ziemeļlatgolā jeb atklāt dabas pētnieku sevī!" ietvaros.

Balvu pilsētas parks tiek atbilstoši uzturēts / apsaimniekots un izmantots rekreatīviem mērķiem. Lāča dārzam tiks izstrādāts pārbūves projekts līdz 2017.gada beigām.

Piemērotas rekreācijai un aktīvai atpūtai ir dabas teritorijas gar Balvu un Pērkonu ezeriem, gan arī pašu ezeru teritorijas, ir nepieciešams uzlabot šo teritoriju infrastruktūru.

Citām pilsētas rekreācijas teritorijām labiekārtojuma līmenis ir atšķirīgs, ir nepieciešama to sakopšana un labiekārtošana.

Pilsētas parkā, Lāča dārzā ir nepieciešams apgaismojums, aktīvās atpūtas vietas dažādām mērķu grupām, kā arī sakoptas un labiekārtotas pastaigu vietas.

Pārējā Balvu novada teritorijā ir maz labiekārtotu publiski pieejamu teritoriju.

Balvu pagastā pie Naudaskalna ezeriņa ierīkota publiska atpūtas un sporta vieta (~0,7 ha platībā). Bērzkaines pagastā ierīkots sporta un atpūtas laukums apkārt pagasta estrādei (0,4 ha platībā).

Krišjāņu pagastā ir labiekārtota atpūtas vieta "Krišjāņu Staburags" (~1000 m²).

Kubulu pagastā atrodas AS "Latvijas Valsts meži" piederoša atpūtas vieta Vecajā parkā pie Balvu ezera.

Lazdulejas pagasta Egluciemā pie ūdenstilpnes labiekārtota atpūtas vieta.

Tilžas pagastā labiekārtota teritorija pie Tilžas vidusskolas – Tilžas upes krasts (~0,5 ha platībā).

Vectilžas pagastā vecās skolas vietā (pēc ēkas demontāžas) ierīkots bērnu rotaļu laukums un neliela atpūtas vieta.

9 KULTŪRVĒSTURISKAIS MANTOJUMS

Balvu novada kultūrvēsturiskais mantojums ietver kultūrvēsturiskas sakrālas ēkas, kultūrvēsturiskas ēkas (muižas apbūve), kultūrvēsturiskas vietas (pilskalni) un senkapus.

Balvu novada teritorijā atrodas kultūras pieminekļi – objekti, kas iekļauti spēkā esošajā valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā, kuru 29.10.1998. apstiprinājusi LR Kultūras ministrija ar rīkojumu Nr.128.

Kopumā Balvu novadā atrodas 47 valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, no kuriem 17 ir arhitektūras pieminekļi, 2 mākslas pieminekļi un 28 arheoloģijas pieminekļi.

Tabula 9-1. Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi Balvu novadā

Aizsardzības Nr.	Pieminekļa veids	Pieminekļa nosaukums	Atrašanās vieta
Balvu pilsēta			
2832	Arhitektūra	Balvu katoļu baznīca	Balvi, Baznīcas iela 3
8616	Māksla	Ērģeles	Balvi, Baznīcas iela 3
2833	Arhitektūra	Balvu luterāņu baznīca	Balvi, Bērzpils iela 17
2834	Arhitektūra	Balvu muižas apbūve	Balvi, Brīvības iela 46
2835	Arhitektūra	Klēts	Balvi, Brīvības iela 46
Balvu pagasts			
242	Arheoloģija	Pilskalns	Pilskalnā pie Sarkaņiem
241	Arheoloģija	Cepures kalns – kulta vieta	Pilskalna kapos
240	Arheoloģija	Lācupes viduslaiku kapsēta (Kara kapi)	Lācupe, pie Biseniekiem
Bērzkalnes pagasts			
244	Arheoloģija	Mežariju senkapi (Kara kapi)	Pie Mežariju kapsētas
243	Arheoloģija	Mozīņu senkapi (Kara kapi)	Mozīņki
245	Arheoloģija	Silakroga viduslaiku kapsēta	Silakrogs
Bērzpils pagasts			
246	Arheoloģija	Berzīnes pilskalns (Starij Zamok)	Bērzpils kapsētā
250	Arheoloģija	Ičas apmetne	Ičas upes lejaspecē
251	Arheoloģija	Upesgala apmetne	Ičas vecupes labajā krastā, Upesgala līcī
253	Arheoloģija	Beļausku senkapi	Pie Beļausku fermas
2840	Arhitektūra	Bēržu kapu kapliča	Bēržu kapos
2842	Arhitektūra	Saksmāles kapu kapliča	Saksmāles kapos
252	Arheoloģija	Vārenes kalns – senkapi	Bērzpils, pie Bērzpils vidusskolas
2853	Arhitektūra	Bērzpils katoļu baznīca	Bērzpils
2839	Arhitektūra	Bērzpils skola	Bērzpils
8626	Māksla	Altāris	Bērži, Bērzpils (Bēržu) katoļu baznīcā
2841	Arhitektūra	Bonifacovas muižas kungu māja	Bonifacova
247	Arheoloģija	Domopoles senkapi (Kara kapi)	Domopole
248	Arheoloģija	Golvaru viduslaiku kapsēta	Golvari, pie kapsētas
249	Arheoloģija	Gribkavas viduslaiku kapsēta (Kara kapi)	Gribkova, pie Berķeļiem

254	Arheoloģija	Bonifacovas senkapi (Priežu saliņa)	Sola
255	Arheoloģija	Salas senkapi (Mēra kapi)	Sola
2843	Arhitektūra	Salas zemnieku – zvejnieku sētu grupa – Salas ciems	Sola
Krišjāņu pagasts			
2853	Arhitektūra	Putrānu kapi kapliča	Putrānu kapos
260	Arheoloģija	Krišjāņu senkapi (Kara kapi)	Krišjāņi centrā
Kubulu pagasts			
263	Arheoloģija	Rijnieku senkapi (Kara kapi)	Starp Rijniekiem un kapsētu, Pērkones ezera Z krastā
261	Arheoloģija	Kara kapi – senkapi	Pērkoni
262	Arheoloģija	Pērkones Zvirbuļu senkapi	Pie Zvirbuļiem
Tilžas pagasts			
298	Arheoloģija	Jaunlemesnieku senkapi (Kara kapi)	Pie Jaunlemesniekiem
296	Arheoloģija	Doņikavas senkapi (Kara kapi)	Doņikavā
2867	Arhitektūra	Tilžas katoļu baznīca	Tilža
2865	Arhitektūra	Tilžas (Kokorevas) luterāņu baznīca	Tilža
2866	Arhitektūra	Tilžas draudzes skola, vēlāk pareizticīgo baznīca	Tilža
2868	Arhitektūra	Tilžas vecais luterāņu draudzes nams	Tilža
Vectilžas pagasts			
299	Arheoloģija	Ezersalas senkapi	Pie Ezersalām
Vīksnas pagasts			
307	Arheoloģija	Miezāju senkapi (Kara kapi)	Pie Miezāju kapsētas
305	Arheoloģija	Derdziņu senkapi	Pie Derdziņu kapsētas un Pintuļiem
306	Arheoloģija	Kačupes senkapi (Bābu kalns)	Pie Kačupes kapsētas un Pintuļiem
303	Arheoloģija	Aizezeres senkapi	Aizezere
304	Arheoloģija	Kauguru kalns – pilskalns	Kupravas – Vīksnas lielceļa lajā pusē
2881	Arhitektūra	Mežariju vējdzirnavas	Mežārija
2880	Arhitektūra	Vīksnas pareizticīgo baznīca	Vīksna

Datu avots: Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija

2007.gadā tika izveidota “Balvu reģiona kultūrvēstures datu bāze”, datu bāzē ievietotas vairāk kā 1100 vienības, bet ir plānots darbu turpināt.

10 NOZARU RAKSTUROJUMS²¹

10.1 Pārvalde un pārvaldība

Tēmas – **lekšējā sadarbība, komunikācija, pārvaldība**

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iekšējo normatīvo aktu kopums, kas regulē pašvaldības pārvaldību. ▪ Darbinieku, speciālistu kompetence, zināšanas. ▪ Kopīgie pasākumi, atpūtas braucieni, kolektīva saliedēšanas pasākumi. ▪ Kolēģu atsaucība kopīgu jautājumu risināšanā. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldības mājas lapas uzbūve, struktūra, informācijas meklēšanas iespējas (info par iestādēm, struktūrām). ▪ Informācijas aprīte slikta – pa vertikāli, pa horizontāli. ▪ Vadības uzstādījumu trūkums (speciālisti darbojas “pašplūsmā”, vadība savā). ▪ Darbinieku izvērtēšanas sistēmas neesamība. ▪ Labas pieredzes, prakses apmaiņa (info nodošana kolēģiem pēc semināriem, kursu apmeklējumiem). ▪ Kvalifikāciju celšanas kursu (apmācību) trūkums. ▪ Nav materiālās stimulēšanas kārtība. ▪ Slikta komunikācija ar pagastu pārvaldēm, kā arī pagasta pārvalžu komunikācija ar iedzīvotājiem. ▪ Trūkst darbinieku iniciatīvas, taču kritikas gan netrūkst. ▪ Nedrošība izteikt savu viedokli. ▪ Trūkst funkciju izvērtēšanas (darba pienākumu analīze). ▪ Trūkst rezultātu analīzes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pilnveidot pašvaldības mājas lapu (profesionāli izstrādāta pašvaldības mājas lapa). ▪ Paaugstināt darbinieku kompetenci, apmeklējot specializētus kursus, nepieciešams arī pašiem celt savu kvalifikāciju un zināšanu līmeni). ▪ Izstrādāt darbinieku stimulēšanas kārtību, novērtēšanas kvalitāti sasaistīt ar stimulēšanas kārtību. ▪ Palielināt informācijas apriti, nodrošināt info apriti visos līmeņos (rīkot regulāras sapulces). ▪ Uzstādījumi garākam periodam (mēnesis, gads, 3 gadi), darbiniekiem ir jāzin prioritātes un virzības mērķi. ▪ Veikt darba rezultātu un funkciju auditu (gan iestāžu, gan amata vienības).

Tēmas – **Ārējā sadarbība, komunikācija**

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Finansiāls atbalsts NVO (aktivitātēm, projektu realizācijai). ▪ Dažādi komunikācijas līdzekļi (visām mērķgrupām). ▪ Daudz starptautisko sadarbības partneru. ▪ Sadarbība ar savas nozares pārstāvjiem citās pašvaldībās, kas veicina kompetences uzlabošanu. ▪ Pozitīva sadarbība ar valsts iestādēm. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Netiek organizētas sanāksmes ar iedzīvotājiem. Pašvaldība neaktīvi uzrunā sabiedrību. ▪ Tukša priekšlikumu kastīte Balvu novada pašvaldības ēkā. ▪ Sabiedrība nerisina problēmas pa tiešo ar pašvaldību, bet izmanto laikrakstu “Vaduguns”. ▪ Liela birokrātija sadarbībā ar valsts iestādēm. ▪ Pieredzes apmaiņas braucieni galvenokārt notiek vadības līmenī (gan vietējie, gan 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regulāri organizēt tikšanās ar iedzīvotājiem (piem., iedzīvotāju forumi), lai nodrošinātu iedzīvotājus ar aktuālākiem jauninājumiem, uzklautu jautājumus utt.). ▪ Pieredzes apmaiņas rezultātā gūto informāciju nodot arī pārējiem speciālistiem, bet vēl labāk, ja apmaiņas braucienos piedalītos attiecīgie speciālisti. ▪ “Balvu Novada ziņās” izveidot sadaļu, kurā atspoguļot iedzīvotāju sūdzību atrisinājumus.

²¹ Nozaru raksturojums veikts tematiskās darba grupās

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Darbojas VPV KAC. ▪ Sadarbība ar NVO teritorijas labiekārtošanā, pārrobežu projektos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ starptautiskie). ▪ Pašvaldības informatīvais izdevums pietiekošā apmērā netiek izdalīts novada lauku teritoriju iedzīvotājiem. ▪ Nenotiek publiskās apspriešanas (neaktīvi). ▪ Nav attīstīta e-pakalpojumu pieejamība. ▪ Daļa pagasta pārvalžu nodot risināt jautājumus (problēmas) pašvaldības administrācijai, nerisina tās paši. ▪ Nav “draudzīga” pašvaldības mājas lapa. ▪ Netiek organizēti pašvaldības mazie atbalsta projekti. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Paplašināt e-pakalpojumu veidus – pašvaldības pakalpojumu pieejamība VPV KAC. ▪ Funkciju deleģēšana NVO. ▪ Iedzīvotāju iesaistīšana novada teritorijas labiekārtošanā (atbildības sajūta), kopējās aktivitātēs. ▪ Uzlabot pašvaldības mārketingu. ▪ Priekšlikums komentāru, ierosinājumu kastīti pārvietot uz Klientu apkalpošanas centru.
--	--	--

10.2 Transports, inženierkomunikācijas, publiskā ārtelpa

Tēmas – **Transports, mobilitāte**

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pietiekoši sazarots ceļu tīkls (no visiem pagastiem tiek uz pilsētu). ▪ Pamazām atjauno tehnisko parku (gan ceļu uzturēšanas, gan autoparka). ▪ Atjaunojot tehnisko parku, saglabājas darba vietas. ▪ Saglabājoties darba vietām, samazinās iedzīvotāju izceļošana no novada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Samazinoties iedzīvotāju skaitam, samazinās sabiedriskā transporta pasažieru skaits. ▪ Sliktas ceļu tehniskais stāvoklis (Krišjāņi – asfalta, Tilža – Bērzpils). ▪ Novecojis sabiedriskā transporta autoparks. ▪ Nepietiekams finansējums. ▪ Pilsētā vietām nav apgaismotas gājēju pārejas (ielu apgaismošanas projekts nav saskaņots ar ielu pārbūves tehnisko projektu, līdz ar to nesakrīt, ka pie gājēju pārejām nav apgaismes stabu). ▪ Veloceliņu neesamība. Nav arī redzējuma par veloceliņu izbūvi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ceļu kvalitātes uzlabošanai piesaistīt fondu, projektu finansējumu. ▪ Izmantot kredītus investorus. ▪ Pašvaldības un valsts iestāžu sadarbību uzlabot. ▪ Atjaunot dzelzceļa līniju. ▪ Nodokļu politiku grozīt. ▪ Uzlabot gājēju pāreju apgaismojumu. ▪ Ierīkot veloceliņus.

Tēmas - **Inženierkomunikācijas (ūdens, kanalizācija, siltumapgāde, atkritumi), nekustamais īpašums**

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzsākta ūdenssaimniecības 3.kārta Balvos (ES fondi) (papildus pieejamība 100 saimniecībām). ▪ Uzsākti C klases ūdens skaitītāju uzstādīšana. ▪ Māju apsaimniekotāji veic saviem spēkiem daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes pasākumus (logu, durvju nomaiņa). ▪ Ir izveidota māju vecāko institūcija. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nav atsevišķas uzskaites siltumenerģijai karstam ūdenim un apkurei (dalītā uzskaitē). ▪ Fiziski un morāli nolietotojušies siltummezgli. ▪ Sliktā stāvoklī gan maģistrālie, gan iekšējie tīkli (karstais ūdens). ▪ Siltumtīkli – lieli zudumi (sildām gaisu, ārtelpu). ▪ Ūdens novadīšanas sistēmu trūkums, nolietotojušās, trūkst līdzekļu uzturēšanai. ▪ Trūkst hidrodinamiskās mašīnas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzlabot uzskaiti BE (dalīto). ▪ Nomainīt siltummezglus, iesaistot iedzīvotājus. ▪ Maģistrālo siltumapgādes trasi – siltināt, rekonstruēt. ▪ Specializētā transporta iegāde PA “SAN – TEX” (hidrodinamikas mašīna). ▪ Uzcelt sabiedrisko tualeti pilsētā. ▪ Pakalpojumu sniedzējiem uzlabot komunikāciju, informētību. ▪ Šķirotu atkritumu laukumu tīkla izveide. ▪ Regulāra tarifu pārskatīšana, lai būtu

	<p>tīklu skalošanai.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Specializētas tehnikas trūkums, noliecējušās. ▪ Nav mērķtiecīgas pašvaldības politikas ēku siltināšanai (iedzīvot.). ▪ Trūkt atkritumu laukumu tīkla (optimāla). ▪ Nav atrisināts jautājums par atkritumu konteineru norobežošanu. ▪ Jāuzlabo komunikācija pakalpojumu sniedzējiem ar iedzīvotājiem (mājas lapas atjaunot, uzlabot). ▪ Nav sabiedriskās tualetes pilsētā. ▪ Pagastos slikta dzeramā ūdens kvalitāte, kanalizācijas problēma. ▪ Pasīvi izmanto iespēju pieslēgties centralizētajiem tīkliem. ▪ Augsta atkritumu apsaimniekošanas cena. ▪ Pilsētā problēmas ar gāzes apsaimniekošanu. ▪ Iekšpagalmu, iebraucamo ceļu problēma (kvalitāte). 	<p>draudzīgas cenas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldības līdzfinansējums daudzdzīvokļu māju iebraucamo ceļu, iekšpagalmu sakārtošanai, rotaļu laukumu izveidei.
--	---	---

Tēma – **Publiskā ārtelpa**

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Daudz ezeru. ▪ Zaļās zonas un parki. ▪ Pieejams pilsētā baseins. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Šķirotu atkritumu pieņemšanas sistēmas nesakārtotība (privātām mājām nav pieejamība). ▪ Nav parku atjaunošanas projektu. ▪ Nav publisko ezeru apsaimniekošanas plānu, nav veikta ezeru izpēte. ▪ Nav vienota pilsētas un novada ainavas koncepcija. ▪ Nesakārtotas degradētas teritorijas gan pilsētā, gan pagastos (gan pašvaldības, gan privātās, gan bezsaimnieka). ▪ Nav veloceliņu. ▪ Nav pilsētā stadions. ▪ Nav jauniešu aktīvās atpūtas vietu. ▪ Nepietiekošs mārketinga pašvaldībai kā tādai, t.sk. arī tūrismam, kultūras notikumiem u.c. ▪ Nav māju nosaukumu norādes pagastos. ▪ Nav pilsētā sabiedriskā tualete. ▪ Nepieciešamas atjaunot pilsētas kapliču. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nodibināt pašvaldības aģentūru, kas nodarbosies ar publisko ezeru apsaimniekošanas jautājumiem (citi darba grupa tam nepiekrīt). ▪ Ierīkot šķirotu atkritumu laukumus. ▪ Piesaistīt novadam ainavu arhitektu. ▪ Veikt publisko ezeru izpēti un izstrādāt ezeru apsaimniekošanas plānu. ▪ Izstrādāt mehānismu degradēto teritoriju sakopšanai. ▪ Izstrādāt parku atjaunošanas projektu. ▪ Veikt koku inventarizāciju publiskās vietās Balvu novadā. ▪ Periodiski atjaunot bērnu rotaļu un atpūtas laukumus un ierīkot jaunus. ▪ Lielgabarītu atkritumu regulāra izvešana, negaidot 20 m³ uzkrājumu. ▪ Veidot atraktīvus vides elementus. ▪ Atrast labāku vietu zaļajiem tirdziņiem – speciālu vietu. ▪ Vairāk soliņus, novietnes riteņiem utt.

10.3 Sociālā infrastruktūra un pakalpojumi

Tēma – Izglītība

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> Dažāda veida izglītības pieejamība. Nodrošinājums ar pedagoģiskajiem darbiniekiem. Sakārtoti pilsētas skolu internāti, un tiek uzturēti pagastu skolu internāti. Piesaistīti citu novada izglītojamie. Pašvaldības finansējums izglītojamo ēdināšanai, internātiem, transportam, mācību līdzekļiem. Piedāvāto izglītības programmu daudzveidība. Projektu iespējas izglītībā. Sadarbība ar vecākiem, uzņēmējiem. Uzsākts izglītības iestāžu darba kvalitātes monitorings un izglītības iestāžu vadītāju atestācija (NEVIS). 	<ul style="list-style-type: none"> Nav paredzēts finansējums pedagogu u.c. speciālistu tālākizglītībai. Sarūk izglītojamo skaits. Nesakārtota Balvu Mūzikas skolas un Balvu Mākslas skolas fiziskā vide. Daļa jauniešu neizmanto piedāvātās ārpusstundu iespējas. Izglītības iestādes nav nodrošinātas ar atbalsta personālu. PII novecojis inventārs, mēbeles, rotallietas, laukumi, fiziskā vide. Visās izglītības iestādēs novecojušas IT. Nav sociālo garantiju pedagogiem (veselības apdrošināšanas polises). Finansējuma trūkuma dēļ nav īstenoti daļa jauniešu priekšlikumi. Balvos nav pieejama speciālās izglītības programma izglītojamiem ar garīgās attīstības traucējumiem. Izglītības iestādēs nav videonovērošanas iekārtu. Pie izglītības iestādēm trūkst sporta laukumu. 	<ul style="list-style-type: none"> Paredzēt finansējumu pedagogu u.c. speciālistu tālākizglītībai (obligātajai). Veikt izglītības iestāžu tīkla optimizāciju. Izglītības iestāžu modernizācija, t.sk., videonovērošanas ierīkošana, sporta laukumu ierīkošana. Nodrošināt izglītības procesu atbilstoši darba tirgus prasībām. Paredzēt līdzekļus pedagogu sociālo garantiju (veselības apdrošināšanas polises) nodrošināšanai. Stiprināt Stacijas pamatskolu kā speciālo izglītības programmu īstenotāju. Nodrošināt izglītības iestādes ar atbalsta personālu.

Tēma – Kultūra

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> Iedzīvotājiem pieejama kultūras iestāžu infrastruktūra. Radoši, spēcīgi tautas mākslas kolektīvi. Daudzveidīgs pasākumu piedāvājums. Profesionāli, radoši kultūras darbinieki. Pilsētas kultūras iestādes raksta projektus. Vairākas aktīvas NVO, kas darbojas kultūras jomā. Virkne kvalitatīvu pasākumu, kuri ir tradicionāli pilsētā un novadā, kuri veicina novada atpazīstamību. Spēcīgas tradīcijas, bagātīgs nemateriālās kultūras mantojums. 	<ul style="list-style-type: none"> Mazs atalgojums tautas mākslas kolektīvu vadītājiem un visu nozaru kultūras darbiniekiem. Kultūras iestādēs novecojis tehniskais aprīkojums, neatbilstošs mūsdienu prasībām. Pasīvi iedzīvotāji / iedzīvotāju skaita samazināšanās. Darbam nepiemērota pilsētas estrāde. Parka infrastruktūra. Vāja plānošana un komunikācija. Vāja sadarbība ar NVO un skolām. Nav sava saukļa, nav vienota novada un pilsētas koptēla. Maz valsts mēroga un reģionālu pasākumu (Latgales dziesmu svētki, Pūtēju orķestra svētki – 	<ul style="list-style-type: none"> Mainīt kultūras pārvaldes un organizēšanas modeli, sadarbība ar NVO, izglītības iestādēm. Atsevišķu svētku organizēšanā piesaistīt Latvijā atpazīstamus producentus. Attīstīt mūsdienīgu kultūras menedžmentu. Izglītot vietējo kultūras pasākumu rīkotājus šajā jomā. Mainīt Balvu novada svētku modeli. Plānveidīgi atjaunot tehnisko aprīkojumu novada kultūras iestādēs. Veicināt jaunu speciālistu ienākšanu visās kultūras nozarēs. Regulāra ES projektu piesaiste kultūras pieminekļu, objektu sakārtošanai. Aktivizēt darbību, lai Balvos radītais kultūras produkts kļūtu par tūrisma galamērķi (muzejs, festivāli, objekti,

	valsts). <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vairāki novadam būtiski kultūras pieminekļi (Staņislavs, Muiža u.c.) ir sliktā stāvoklī. ▪ Maz gados jaunu kadru kultūras nozarē. ▪ Trūkst mūsdienīga kultūras reklāmas menedžmenta. ▪ Nav kinoteātra, brīvdabas kino. 	Lāču dārzs). <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kultūras, sporta notikumus veidot kompleksi, lai tie būtu pietiekoši kvalitatīvi un kļūtu par tūrisma produktu paši par sevi (publiskā – privātā partnerība pasākumu rīkošanā). ▪ Celt visu nozaru kultūras darbinieku atalgojumu.
--	--	--

Tēma – **Sports**

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Augsti kvalificēti sporta speciālisti un treneri. ▪ Stipras tradīcijas atsevišķos sporta veidos. ▪ Labi rezultāti dažāda līmeņa sacensībās. ▪ Pieejams baseins un bezmaksas peldēšanas apmācība vispārīgā izglītībā skolā audzēkņiem. ▪ Plašs sporta veidu piedāvājums. ▪ Mūsdienīgas sporta bāzes grieķu-romiešu cīņas, peldēšanas, svarcelšanas, sporta deju, volejbola treniņiem un sacensībām nodrošināts inventārs. ▪ Sava autotransports izbraukuma sacensību nodrošināšanai. ▪ Jaunatnei – augstas klases sportisti. ▪ Starptautisku, valsts un reģionālu sacensību organizēšana atbilstoši starptautiskiem noteikumiem grieķu-romiešu cīņā, svarcelšanā, peldēšanā. ▪ Finansiālais atbalsts sporta attīstībai no pašvaldības. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Balvu pilsētā nav neviena vieglatlētikas stadiona un sporta laukumi pie skolām BVG un Balvu pamatskolas neatbilst mācību standartiem. Pie PPVV vispār nav stadiona. ▪ Esošais autotransports noliecieties. ▪ Esošās sporta zāles noslogotas, nevar pilnvērtīgi nodrošināt mācību treniņu procesu. ▪ Nav daudzfunkcionālās sporta halles. ▪ Nepietiekošs finansējums sporta ekipējumam un sporta nometnēm. ▪ Minimāli attīstās tautas sports. ▪ Nav apgaismotas slēpošanas trases. ▪ Hokeja laukumam nav inventāra nomas, ģērbtuvju. Hokeja laukums neatbilst noteikumu prasībām (ledus kvalitāte, borti, apgaismojums). ▪ Nav pieaugušo iedzīvotāju sporta zāles izmantošanu iespēju. ▪ Pieaugušo augstas klases sportistu finansiāla atbalstīšana (piem., Latvijas Olimpiādes un LR čempionātu godalgoto vietu ieguvēji). ▪ Nav sakārtotas infrastruktūras pie Balvu ezera (pludmales, volejbola laukumi u.c.). ▪ Piebraucamie ceļi un stāvvietas pie pamatskolas sporta laukuma, pilsēta stadiona, pludmales volejbola laukuma ļoti sliktā stāvoklī. ▪ Novada projektu nodaļa nepietiekoši piesaista naudu caur ES fondu projektiem. ▪ Nepietiekoša veterānu sporta koordinēšana un atbalsts. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stadiona un pilsētas izglītības iestāžu sporta laukumu renovācija. ▪ Eiropas projektu naudas piesaiste, novada sporta infrastruktūras attīstībai. ▪ Jāceļ mūsdienīga daudzfunkcionāla sporta halle. ▪ Palielināt no pašvaldības un piesaistīt ES fondu līdzekļus sporta inventāra un ekipējuma iegādei. ▪ Trešās sporta stundas ieviešana vispārīgā izglītībā skolās. ▪ Jaunu treneru piesaiste. ▪ Materiālās stimulēšanas kartības izstrādāšana augstas klases sportistu finansiālam atbalstam.

	<ul style="list-style-type: none"> Vispārizglītojošo izglītības iestāžu un pieaugušo augstas klases sportistu nepietiekošs finansiālais atbalsts. Nav izstrādāta Balvu novada sporta bāžu attīstības stratēģija. Esošo treneru novecošana bet jauno vietā nav, ja ir zemu kvalifikāciju. 	
--	--	--

Tēma – Sociālā aprūpe un pakalpojumi

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> Ir attīstīti pamatpakalpojumi (ilgstošā aprūpe, aprūpe mājās, grupu dzīvokļi, nakts patversme, sociālie dzīvokļi dažādām mērķa grupām). Laba Sociālā dienesta infrastruktūra, kas ļauj operatīvi pieņemt lēmumus. Laba sadarbība ar pašvaldības policiju, pansionātu. Spēcīga invalīdu biedrība (140. b.), labs pašvaldības atbalsts. Pašvaldība nodrošina plašu sociālo pabalstu klāstu dažādām mērķu grupām. Laba institūciju sadarbība, pateicoties infrastruktūrai (Soc. dienests, BP, Sarkanais krusts ar pārtikas pakām). Ir lētāki un pieejami pakalpojumi Dienas centrā pensionāriem un invalīdiem (frizieris, medmāsa, veļas mazgāšana, dušas pakalpojumi). Tiek domāts par sporta manēžu Tilžas pagastā (piem., reiterapija – rehabilitatoga pakalpojumi dzīvesvietā). Ir transporta pakalpojums guļošiem cilvēkiem – 2x gadā bez maksas nokļūšanai ārstniecības iestādēs. Izveidojusies laba sadarbība BP: pašvaldības policija, valsts policija, iespējams, operatīvi pieņemt lēmumus cauru diennakti. Brīvpusdienas plašai mērķu grupai (PII un skolās). 	<ul style="list-style-type: none"> Slikts dzīvojamais fonds (sociālais) ģimenēm ar bērniem pilsētā. Nav pielāgotu dzīvokļu (dzīvesvietā) personām ar funkcionāliem traucējumiem un medicīnas iestādēs. Peldbaseina telpas nav pielāgotas personām ar invaliditāti (piem., garderobe). Nav atlaides asistentam, kurš pavada invalīdu uz peldbaseinu. Nav izdalīts laiks peldbaseina apmeklējumam noteiktai mērķa grupai (piem., personai ar smagu invaliditāti 1-2 st. nedēļā). Šajā laikā baseins citām grupām būtu slēgts. Nav pietiekoša sociālā dzīvojamā fonda pagastos. Nav "Dienas aprūpes centrs" personām ar funkcionāliem traucējumiem. Nav pietiekams speciālistu skaits (piem., psihologs skolā, lauku teritorijā, BP; nav ģimenes asistentu). Trūkst sociālo darbinieku kursi, kas strādā ar ģimenēm un bērniem. Nav stāvvietu invalīdiem (pie BP, sociālā dienesta, ģimenes ārstu praksēm, jauniešu centra). Nakts patversme atrodas nepiemērotā vietā. Sociālo pakalpojumu saņemšanu bremsē sliktais ceļu stāvoklis cauru gadu. Nav sociālo gultu nodaļa. Vāja ES fondu apguve. 	<ul style="list-style-type: none"> Pielāgot peldbaseina pieejamību personām ar invaliditāti. Izveidot stāvvietas pie pašvaldības iestādēm invalīdu vajadzībām. Pilnveidot un nodrošināt speciālistu skaitu (nedefinēti 8. un 9.p.) un viņiem nepieciešamo tehnisko nodrošinājumu. Izveidot "Dienas aprūpes centru" personām ar funkcionāliem traucējumiem. Nodalīt nakts patversmi. Paplašināt sociālo dzīvojamo fondu pagastos un ģimenēm ar bērniem pilsētā. Nodrošināt speciālistu (profesionāļu) pieejamību pagastos (piem., veidojot mobilās brigādes vai nodrošinot transporta pakalpojumu, vai izveidot kopienas centrus). Uz slimnīcas bāzes izveidot sociālo gultu nodaļu (nepieciešama medicīniskā aprūpe). Nopietni domāt par ceļu kvalitātes uzlabošanu un to regulāru tīrīšanu ziemas periodā. Sociālās garantijas darbiniekiem (sociālā dienestā, BP, pansionātā), piem., veselības apdrošināšanas polises, 10x rehabilitācijai peldbaseinā). Attīstības nodaļā vienu projektu speciālistu tikai sociālai jomai.

Tēma – Veselības aprūpe un drošība

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> Saglabāts Neatliekamās medicīniskās palīdzības (NMP) slimnīcas statuss. 3 NMP brigādes (pietiekoši). 10 ģimenes ārstu prakses + 6 feldšeru punkti (pietiekoši). Pietiekošs aptieku tīkls. Sociālais dienests nodrošina primārās aprūpes minimumu (medicīnas māsas pakalpojumus). Ir pašvaldības policija, nodrošina pastāvīgu patrulēšanu pilsētā. Ir atskurbtuve. Ir videonovērošanas tīkls pilsētā. Katram pašvaldības inspektoram ir iedalīta sava novada teritoriālā vienība. 	<ul style="list-style-type: none"> Katastrofāls speciālistu trūkums veselības aprūpē. Slimnīca strādā kā uzņēmums nevis kā pašvaldības iestāde, peļņas daļa finansējumā nav paredzēta. Par maz pašvaldības policistu, jo esošais skaits pilnvērtīgi nenodrošina drošību novadā. Nav nodrošināts diennakts darbs policijā. Netiek domāts par medicīniskā personāla paaudžu maiņu. Nav rehabilitācijas speciālista pašvaldībā. Nav sakārtota vide veselības veicināšanai. Katastrofālā stāvoklī piebraukšanas ceļi pie poliklīnikas un Balvu slimnīcas, arī ceļi novada teritorijā. 	<ul style="list-style-type: none"> Atbalstīt, uzrunāt, nodrošināt ar dzīves vidi jaunos speciālistus (neirologs, internists, ķirurgs). Piesaistīt finansējumu pašvaldības policijas kadru apmācībai, štata palielināšanai, speciāldzēkļu iegādei. Piesaistīt fizioterapeitu. Iekārtot sporta un atpūtas parku (ezera krastā, Lāča dārzā). Izveidot nūjošanas trases. Jauniešos radīt interesei par medicīnu, veselības jautājumiem, mudināt apgūt ārsta profesiju. Sakārtot ceļus. Izveidot labu, drošu pludmali ezera krastā, bērnu laukumus.

10.4 Uzņēmējdarbība

Kas ir labi?	Kas ir slikti?	Ko mainīt? Kā?
<ul style="list-style-type: none"> Samazinās bezdarbs. Veidojas jauni uzņēmumi. Darbojas Uzņēmējdarbības atbalsta padome, biedrība (ZUB). Aktīvi tiek iesaistīti jaunieši uzņēmējdarbībā. Notiek uzņēmēju saliedēšanas pasākumi. Pieaug tūristu skaits. Uzsākts veidot uzņēmējdarbībai piemērotu objektu, teritoriju datu bāze (pašlaik nav publiski pieejama). Izveidota p/a Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs (ZLBC) (aptver visu Ziemeļlatgales teritoriju). Atsākusi darboties LIAA biznesa inkubatoru programma. Novadā pieejami dabas resursi uzņēmējdarbības veikšanai (kūdras pārstrādes ražotne). Top/tiek veidoti jauni tūrisma produkti (gan privātā sektorā – jaunas naktsmītnes, ēdināšanas uzņēmumi u.c., gan pašvaldībā – veidoti marķēti velomaršruti, veicināta Ziemeļlatgales 	<ul style="list-style-type: none"> Kvalificētu darbinieku trūkums. Dzelzceļa infrastruktūras likvidācija. “Gudro galvu”, “prātu” aizplūšana no novada. Trūkst stratēģiskas plānošanas, komunikācijas pārvaldes (valsts, pašvaldības) līmenī. Trūkst tieši pašvaldības īpašumā esošu telpu, zemju, ko piedāvāt uzņēmējiem. Slikti ceļi, neapmierinoša pievadinfrastruktūra. Nodokļu politika, liels slogs. Informācijas trūkums uz “āru” par notiekošajām aktivitātēm uzņēmējdarbībā. Nav grantu projektu uzņēmējiem. Iedzīvotāju, uzņēmēju kūtums iesaistīties aptaujās, tā paužot savu viedokli. “Zaļā iepirkumā” nepiemēro protekcionisma politiku attiecībā pret vietējiem uzņēmējiem. Centralizēto iepirkumu problēma – tā apejot vietējos uzņēmējus. Birokrātijas pieaugums. Ilgstošs, ne-operatīvs lēmumu 	<ul style="list-style-type: none"> Atjaunot dzelzceļa darbību. Nodokļu politiku valsts īpašajās pierobežas zonās? Regulāra komunikācija (apspriedes) par aktualitātēm, domu apmaiņa – ar novada vadību. Uzlabot lēmumu pieņemšanas procedūru – to paātrināt. Ieviest “Zaļo iepirkumu”. Ceļu, infrastruktūras atjaunošana, konsultējoties ar uzņēmējiem. Grantu projektu izsludināšana. Pierobežas uzņēmēju kooperācija un savu interešu aizstāvība visaugstākajā līmenī. Uzņēmējdarbības atbalsta projekti nodarbinātības veicināšanai. Nodokļu atlaistu politiku uzņēmējiem. Regulāri atjaunot norādes, informatīvās zīmes uz kultūras pieminekļiem, vides objektiem, tūrisma vietām (t.sk. naktsmītnēm). Attīstīt Ziemeļlatgali kā tūrisma galamērķi (katra pašvaldība, t.sk. arī Balvi), ir par mazu, lai piesaistītu apmeklētājus, kuri šeit uzturētos ilgāk par 1 dienu, līdz ar to atstātu vairāk naudas vietējā ekonomikā).

<p>reģiona atpazīstamība, tūrisma piedāvājums konkrētām mērķauditorijām – velo tūristiem, dabas tūristiem, skolēnu grupām u.c.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ZLBC tiek organizēti dažādi kursi, semināri, lekcijas gan tūrisma, gan uzņēmējdarbības jomās (iesācējiem, esošajiem). ▪ Tiek rīkotas Ziemeļlatgales uzņēmēju dienas. ▪ Notiek sadarbība ar citiem novadiem tūrisma nozarē. 	<p>pieņemšanas laiks.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nav kapacitātes tūrisma attīstībai (trūkst tūrisma speciālistu p/a ZLBC). ▪ Nepietiekoša tūrisma infrastruktūra - ēdināšanas sektors, naktsmītnes, velo novietnes, stāvlaukumi, publiskās wc, atpūtas vietas/zonas publiskajā telpā, labiekārtotas peldvietas. ▪ Tikpat kā nav uzņēmumu, kuriem tūrisms būtu vienīgā/galvenā darbības nozare. ▪ Nepietiekoša kompetence viesmīlības sektorā strādājošajiem. ▪ Uzņēmēji kūtri uz sadarbību savā starpā (t.sk. tūrisma nozarē). 	
---	---	--